

ΣΥΡΙΖΑ
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΘΕΣΕΩΝ
ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ
ΓΙΑ ΤΟ 2^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Α. Απολογισμός

1. Η νικηφόρα πορεία του ΣΥΡΙΖΑ – η ενοποίηση στο 1ο Συνέδριο, η προετοιμασία για την ανάληψη κυβερνητικής ευθύνης

Η αφετηρία της μεγάλης πορείας του ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να αναζητηθεί στις εξελίξεις των τελευταίων ετών της δεκαετίας του 1980, δηλαδή στην περίοδο που εμφανίστηκαν στη χώρα τα πρώτα σημάδια της γενικότερης πολιτικής κρίσης και της κρίσης του αστικού κομματικού συστήματος. Είναι τότε που το ΠΑΣΟΚ κρατικοποιείται πλήρως, βάζοντας τα προτάγματα του κράτους και τη λογική του, αλλά και τα ιδιαίτερα συμφέροντα με τα οποία είχε διαπλακεί, στο κέντρο της ύπαρξής του, προσχωρώντας σταδιακά στον ανερχόμενο νεοφιλελευθερισμό και εγκαταλείποντας τη λειτουργία της εκπροσώπησης των πληττομένων από τις ανισότητες που αενάως παράγει ο καπιταλισμός. Η Νέα Δημοκρατία, αναδεικνύεται σε αμιγή εκπρόσωπο του νεοφιλελευθερισμού και μπορεί μόνο χάρη στη μετατόπιση του ΠΑΣΟΚ και την εμφανή πλέον διαφθορά να έχει δύο σύντομες, αλλά επίσης σκανδαλώδεις, κυβερνητικές περιόδους.

Η Αριστερά από τη μεριά της, που έχει πληγεί από την κατάρρευση του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού και την απαξίωση του αντικαπιταλιστικού-σοσιαλιστικού προγράμματος, δεν μπόρεσε να εμβαθύνει και να αξιοποιήσει την κριτική που μέσα στις τάξεις της είχε ασκηθεί στο σοβιετικό σύστημα και στον δογματικό κομμουνισμό. Οι δυνάμεις που τελικά συγκρότησαν τον ΣΥΡΙΖΑ ανταποκρίθηκαν σύντομα με δημιουργικό και δημοκρατικό τρόπο τόσο στην πολιτική κρίση, που δεν έδινε πολιτικό διέξοδο στην κοινωνία, όσο και στην υπαρξιακή κρίση της Αριστεράς μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου.

Η παρουσία της πλειονότητας των μελών και των στελεχών των κινήσεων και των κομμάτων που συνέβαλλαν στη δημιουργία του ΣΥΡΙΖΑ ήταν σε ευθεία αντίστιξη με τις πρακτικές όλων των κατεστημένων κομμάτων της Μεταπολίτευσης. Αυτή η υπέρβαση που ξεπερνούσε και αρνητικές έξεις του αριστερού πολιτικού χώρου, δεν υπονόμει μόνο παραδοσιακές λογικές του κομματισμού, της υποκατάστασης και του κυβερνητισμού, αλλά και αποτελούσε και μια έμπρακτη υπόσχεση για δημοκρατική διέξοδο στην ήδη διαφαινόμενη τότε κρίση. Παρά τις προφανείς δυσκολίες, ο νεαρός ΣΥΡΙΖΑ ανταποκρίθηκε με συνέπεια σε αυτή τη στρατηγική, ακόμη και όταν έπρεπε να πάρει θέση έχοντας απέναντί του τις αστικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις και τα ΜΜΕ της διαπλοκής που πλέον έπαιζαν σημαντικό ρόλο.

Σημαντικοί σταθμοί σε αυτήν την πορεία ήταν η συμμετοχή στο αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα και τις διαδικασίες των κοινωνικών Φόρουμ, η ελληνική συμβολή στην ίδρυση του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, το κίνημα για την υπεράσπιση της δημόσιας Παιδείας και η αποτροπή της αντιδραστικής συνταγματικής μεταρρύθμισης του 2006-2007, η στήριξη της νεανικής εξέγερσης τον Δεκέμβρη 2008, η συμμετοχή στις κινητοποιήσεις μετά την υπογραφή του Μνημονίου του 2010, που η δυναμική τους ανακόπηκε μετά την ακόμα ανεξιχνίαστη δολοφονική επίθεση στη ΜΑΡΦΙΝ, η πρωτοπόρα συμμετοχή στο κίνημα των «πλατειών» και η συμβολή στην απομόνωση των ακροδεξιών στοιχείων που επιχειρήσαν να διεισδύσουν, η αντίσταση στα νεοναζιστικά, αλλά και τα κρατικά πογκρόμ εναντίον των μεταναστών.

Η μορφή του ΣΥΡΙΖΑ, ως πολιτικού και εκλογικού μετώπου του πολυτασικού Συνασπισμού και διάφορων μικρότερων αριστερών οργανώσεων με σημαντικές διαφορές μεταξύ τους, δεν τον εμπόδισε να έχει τις πρωτοφανείς, για τη ριζοσπαστική Αριστερά στην Ελλάδα και την Ευρώπη, εκλογικές επιτυχίες τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2012 (16,8%, 26,9%). Αυτές οφείλονταν:

- Στην κατάρρευση του δικομματισμού εξαιτίας της κοινωνικής καταστροφής που επέφεραν τα δύο Μνημόνια (2010, 2011), τα οποία υπέγραψαν οι κυβερνήσεις Παπανδρέου και Παπαδήμα και του λαϊκού θυμού κατά του παλαιού καθεστώτος.

- Στην πρωταγωνιστική συμμετοχή των μελών του ΣΥΡΙΖΑ στις λαϊκές αντιστάσεις.

- Στη δημιουργία οργανικών σχέσεων αντιπροσώπευσης με μεγάλα τμήματα της μισθωτής εργασίας και των λαϊκών στρωμάτων, ιδιαίτερα στις πιο χαμηλές κατηγορίες της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, μεταξύ άλλων με την αποφασιστική συμβολή του για τη δημιουργία των «δομών αλληλεγγύης».

- Στην επιμονή ότι η ενότητα της Αριστεράς είναι πραγματικός και υπολογίσιμος αντίπαλος των κυρίαρχων κομμάτων, ο οποίος μπορεί να διεκδικήσει την κυβέρνηση.

- Στην απήχηση του Αλέξη Τσίπρα, που για μεγάλες μερίδες του πληθυσμού συμβόλιζε το νέο ριζοσπαστικό πολιτικό ρεύμα που ερχόταν να αντικαταστήσει το φθαρμένο και διεφθαρμένο καθεστώς.

- Στην προσέλευση στον ΣΥΡΙΖΑ απλών ανθρώπων, αλλά και πολιτικών στελεχών που εγκατέλειπαν το ΠΑΣΟΚ.

- Στην έγκαιρη υιοθέτηση του συνθήματος «Κυβέρνηση της Αριστεράς», που έδινε πολιτική προοπτική στα διάφορα κινήματα αντίστασης και στην οργή των λαϊκών τάξεων.

- Στο ότι ο ΣΥΡΙΖΑ εμφάνισε στην ελληνική κοινωνία τα νέα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά και τις νέες ιδέες της Αριστεράς του 21ου αιώνα.

Στην άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ συνέβαλε ακόμα ότι η ιδεολογία και η πρακτική της λιτότητας ίσως δεν έχει προσλάβει ποτέ και πουθενά αλλού την εμμονική στοχοθεσία και εφαρμογή του μείγματος οικονομικής πολιτικής της Ευρωζώνης. Με το πρώτο Μνημόνιο πριν από 6 χρόνια, η Ελλάδα μετατράπηκε σε ένα οιονεί κοινωνικό εργαστήριο για νεοφιλελεύθερα πειράματα με τρομακτικό ανθρωπιστικό κόστος. Τα κατεστημένα κόμματα της Μεταπολίτευσης, έχοντας επί τρεις δεκαετίες κομματικοποιήσει το κράτος, απολέσει οποιαδήποτε γνήσια δημοκρατική λειτουργία εκπροσώπησης, εκμαυλίζει στην πελατειακή ανταλλαγή και την ιδιότητα γενιές πολιτών, αντιμετώπισαν την κρίση ως ευκαιρία για την υλοποίηση των πιο επιθετικών νεοφιλελεύθερων σχεδίων. Οι περίφημες πολιτικές ευελιξίας στην εργασία και περιορισμού των κοινωνικών δικαιωμάτων επιχειρούνταν σε ένα κράτος που επί χρόνια μαστιζόταν από κρυφούς θύλακες επισφάλειας στην απασχόληση, αδήλωτη εργασία, μπλοκάκια, κατακερματισμένες κοινωνικές παροχές, αδιαφάνεια στη διανομή των πόρων και αγκύλωση της δημοκρατικής λειτουργίας των θεσμών. Συνθήκες που συνταίριαζαν άριστα με τις παραδοσιακές λογικές του κομματισμού, της υποκατάστασης και του κυβερνητισμού των καθεστωτικών κομμάτων.

Η μνημονιακή περίοδος της Μεταπολίτευσης είναι το σημείο καμπής για την ανάδειξη του ΣΥΡΙΖΑ σε εκείνη τη δύναμη που αντιστεκόταν με ενάργεια και επιμονή στη γραφειοκρατική λογική των Βρυξελλών, λογική που υποκαθιστά κάθε έννοια πολιτικής συμμετοχής και διεργασίας. Συγχρόνως έβαζε φρένο στην ανοχή, από την πλευρά των ελληνικών κυβερνήσεων, όποιου μέτρου σταδιακά και συστηματικά κατέστρεφε και τα τελευταία αναχώματα για ανάπτυξη και παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας.

Το αίτημα να φύγει η κυβέρνηση αποτέλεσε μια φυσιολογική εξέλιξη των κοινωνικών αγώνων της περιόδου 2009-2012 και όχι μία από τα έξω βίαιη παρέμβαση κομματικών σχεδιασμών. Η παρέμβαση των κοινωνικών αγώνων και η συνάντησή τους με το πολιτικό αίτημα για ανατροπή αποτέλεσε τα κύριο χαρακτηριστικό μετασχηματισμού της συγκυρίας από μια οικονομική κρίση σε κρίση ηγεμονίας.

Η στιγμή της κινηματικής έκρηξης στις «πλατείες», η εισβολή των λαϊκών τάξεων στο προσκήνιο, αποτυπώνει μια μακρά ιστορία κοινωνικής πίεσης και λαϊκού θυμού που ξεπέρασε πολιτικά στεγανά και κομματικές ταυτότητες, συγκροτώντας τη μαγιά για την έμπρακτη αμφισβήτηση των αποτυχημένων συνταγών της τρόικας. Παράλληλα, αποτέλεσε τη βάση για την ανάδειξη του ΣΥΡΙΖΑ στο πολιτικό υποκείμενο που θα εκπροσωπούσε όχι μόνο τις ελπίδες για έξοδο από την κρίση, αλλά και την ανάγκη για υλοποίηση εκείνων των τομών που θα έβαζαν τέλος σε ένα κράτος προβληματικό στη διοικητική του οργάνωση, πελατειακά σχεδιασμένο και μονίμως εχθρικό προς τους πολίτες, υπονομεύοντας εν τέλει την ίδια την έννοια και αξία του δημόσιου αγαθού.

Σε ένα ασφυκτικό πλαίσιο για την Αριστερά στην Ευρώπη και τον κόσμο, η δυναμική άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ γέννησε ελπίδες και όχι άδικα. Ο Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς εκπροσωπεί, ήδη από την ίδια τη σύστασή του, παράδειγμα και σημείο αναφοράς για το ότι οι δυνάμεις της Αριστεράς και θέλουν και μπορούν να συνεργάζονται, προκειμένου να διαμορφώσουν ένα ισχυρό, αρραγές μέτωπο αντι-λιτότητας και να αγωνιστούν για την κατάκτηση της εξουσίας και την παραγωγή πολιτικής με αριστερό πρόσημο και εμβληματικό κοινωνικό αποτύπωμα.

Το παλαιό αστικό κομματικό σύστημα υλοποίησε από την πρώτη στιγμή σε συνεργασία με τα νεοφιλελεύθερα κέντρα του εξωτερικού μια συνταγή που οδηγούσε σε μια άνευ προηγουμένου ανθρωπιστική κρίση. Η αποδοχή αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί αθώα ή πολιτικά ουδέτερη. Ουσιαστικά ήταν η εφαρμογή της πολιτικής που επιχειρήθηκε να εφαρμοστεί επί δεκαετίες και ως έναν βαθμό ακυρωνόταν από τη λαϊκή αντίσταση. Το ίδιο πολιτικό προσωπικό, που με άνεση μετακινούνταν από το ένα κόμμα στο άλλο, αποδεικνύοντας ότι δεν υπάρχουν εν τέλει ιδεολογικά στεγανά ή πολιτικές διαφορές μεταξύ των πόλων του παραδοσιακού μεταπολιτευτικού δικομματισμού, εκείνοι που με τις πολιτικές επιλογές τους και την αποτυχημένη οικονομική διαχείριση που έκαναν, αποσάθρωσαν το κράτος και εξαέρωσαν τους πόρους του, επιχειρήσαν να αναστηθούν πολιτικά, προτάσσοντας μια προσχηματική λογική μεταρρυθμίσεων και αναδεικνύοντας τους στενούς δεσμούς ανάμεσα στη δική τους αντίληψη και την αντίληψη των δανειστών.

Ο ΣΥΡΙΖΑ κατάφερε να παρέμβει αποτελεσματικά εντός της παραπάνω συγκυρίας και να βαθύνει την κρίση εκπροσώπησης του δικομματισμού ακριβώς λόγω της πολιτικής του πρακτικής. Μιας πρακτικής που σχηματίστηκε και μέσα από τη συμμετοχή μας στο ευρωπαϊκό και το παγκόσμιο κίνημα ενάντια στη νεοφιλελεύθερη καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση. Μέσα από αυτή τη συμμετοχή αποκρυσταλλώθηκαν μια σειρά από πολιτικά και οργανωτικά χαρακτηριστικά με ουσιαστική συμβολή στην περαιτέρω πορεία μας. Στο πολιτικό σκέλος το κύριο ήταν η αμφισβήτηση του «τέλους της Ιστορίας» και του μονόδρομου της κυριαρχίας του καπιταλισμού, ο στόχος για την αλλαγή των συσχετισμών μέσα από τη δημιουργία ευρύτερων συμμαχιών στο πλαίσιο ενός μετώπου ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό. Στο οργανωτικό σκέλος ήταν η δημιουργία μιας νέας κουλτούρας διαλόγου ανάμεσα σε διαφορετικά ρεύματα της Αριστεράς, αλλά και ανάμεσα στις πολιτικές οργανώσεις και τα κοινωνικά κινήματα. Αποτέλεσε κτήμα του χώρου ότι η Αριστερά έχει να μάθει από τους κοινωνικούς αγώνες και όχι απλώς να τους καθοδηγεί αφ' υψηλού και με όρους εξωτερικότητας.

Η επιτυχία στις εκλογές του 2012 δημιούργησε ενθουσιασμό και μεγάλες προσδοκίες στα μέλη και στον κοινωνικό περίγυρο του ΣΥΡΙΖΑ που είχαν αγωνιστεί με πάθος γι' αυτήν. Οι νέες συνθήκες και η δυναμική που αποκτούσε το κόμμα έδειξε τα όρια της οργανωτικής του δομής ως συνασπισμού κομμάτων και κινήσεων. Η ομοσπονδιακή του άρθρωση όχι μόνο έγινε περισσότερο δυσλειτουργική, αλλά δεν μπορούσε πλέον να τηρήσει ούτε τα στοιχειώδη της εσωκομματικής δημοκρατίας. Αν και η ένταση, η σκοπιμότητα και ο τρόπος υλοποίησης του αιτήματος ήταν διαφορετικός μεταξύ των επιμέρους μελών, τάσεων του ΣΥΝ ή συνιστωσών του ΣΥΡΙΖΑ, η μετατροπή του ΣΥΡΙΖΑ σε ενιαίο κόμμα κατέστη αδήριτο πολιτικό και δημοκρατικό αίτημα που ουδείς μπορούσε να αγνοήσει, γεγονός που κατανοούσαν τα στελέχη των τάσεων και των ιδρυτικών συνιστωσών του κόμματος, ανεξάρτητα από τον βαθμό συμφωνίας τους με αυτήν την εξέλιξη.

Οι αξιώσεις που συνδέονταν με την ενοποίηση ήταν:

- Να γίνει ο ΣΥΡΙΖΑ «κόμμα των μελών», έτσι ώστε οι πολιτικές αποφάσεις να μην εξαρτώνται από αδιαφανείς συμφωνίες μεταξύ των επικεφαλής των τάσεων και των συνιστωσών υπό τη διαιτησία του προέδρου του κόμματος.

- Να θωρακιστεί η εικόνα του κόμματος από τις επιθέσεις του αντίπαλου μιντιακού και πολιτικού συστήματος που αξιοποιούσε κάθε διαφωνία, κάθε ιδεολογική και στρατηγική απόκλιση προκειμένου να αποδυναμώσει την απήχηση του ΣΥΡΙΖΑ, με το επιχείρημα της «πολυγλωσσίας των πολλαπλών συνιστωσών».

- Να εξασφαλιστεί ότι δεν θα αξιοποιούνταν εναντίον του η διάκριση του εκλογικού νόμου εις βάρος των συνασπισμών κομμάτων.

Το πρώτο σοβαρό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή αποτέλεσε η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη τον Δεκέμβριο του 2012. Η εκλογή κοινών καθοδηγητικών οργάνων και οι πολιτικές αποφάσεις της σηματοδότησαν και στο εσωτερικό του κόμματος, αλλά και στην κοινωνία ότι ο ΣΥΡΙΖΑ είχε εξελιχθεί σε ώριμο κόμμα, έτοιμο να διεκδικήσει την εκπροσώπηση των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων που πλήττονταν από τις πολιτικές των Μνημονίων. Οι αποφάσεις της Συνδιάσκεψης, αλλά κυρίως η συμμετοχή των μελών του στο κοινωνικό πεδίο, έδειχναν ότι ο στόχος του ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν μόνο η ανατροπή του καθεστώτος της μνημονιακής λιτότητας, αλλά και η αναστροφή της φαύλης λογικής του μεταπολιτευτικού δικομματισμού προς όφελος της κοινωνίας. Ταυτόχρονα, γινόταν σαφές ότι η έμπρακτη υπόσχεση του ΣΥΡΙΖΑ προς τον ελληνικό λαό για δημοκρατία ήταν συνυφασμένη με την αντιμετώπιση του κοινωνικού ζητήματος.

Στη Διακήρυξη γινόταν σαφές ότι για τον ΣΥΡΙΖΑ ο «άλλος κόσμος» που «είναι εφικτός» είναι ο «κόσμος του σοσιαλισμού με δημοκρατία και ελευθερία», καθώς και ότι «ο σοσιαλισμός δεν είναι ο εξωραϊσμός του καπιταλισμού» και, κατά συνέπεια, η προσχώρηση στη σοσιαλδημοκρατία δεν εντασσόταν στις επιλογές του κόμματος.

Το ιδρυτικό 1ο Συνέδριο τον Ιούλιο 2013 παρά τον πανηγυρικό και μαζικό του χαρακτήρα έλυσε μεν το οργανωτικό ζήτημα, αλλά δεν συνέβαλε αποφασιστικά στην πολιτική και οργανωτική αναβάθμιση του κόμματος. Τα διαδικαστικά ζητήματα (κατάργηση συνιστωσών, εκλογή Κ.Ε., εκλογή προέδρου) και οι λεπτομέρειες του νέου καταστατικού κυριάρχησαν. Η εξαιρετική παρακαταθήκη των κειμένων της Συνδιάσκεψης δεν βελτιώθηκε, ούτε επικαιροποιήθηκε ουσιαστικά. Έτσι, οι θέσεις του Συνεδρίου άφηναν το περιθώριο για πολλαπλές ερμηνείες τόσο της Διακήρυξης, όσο και της Πολιτικής Απόφασης, που εν τέλει δεν μείωσαν τις αποκλίσεις σε στρατηγικά ζητήματα (μετάβαση και κοινωνικός μετασχηματισμός, θέση απέναντι στην Ευρωζώνη και την Ε.Ε., η σημασία των δομών αλληλεγγύης κ.λπ.).

Η αντιπαράθεση εστιάστηκε προπάντων στα ζητήματα του νομίσματος, παράγοντας μια σειρά από αρνητικά αποτελέσματα συνολικά για την πολιτική συζήτηση στο εσωτερικό των οργανώσεων. Υποτιμήθηκαν μια σειρά από ουσιαστικά πολιτικά χαρακτηριστικά της διαδικασίας αναδιάρθρωσης που συνοδεύουν τη σημερινή κρίση. Ολόκληρο το κόμμα βρέθηκε να συζητάει στο πλαίσιο μιας οικονομίστικης λογικής, υποτιμώντας κρίσιμα πολιτικά ερωτήματα που σχετίζονται με την επί της ουσίας ανατροπή της σημερινής κατάστασης. Μέσα από το συγκεκριμένο πλαίσιο πολλές φορές η εναλλακτική πρόταση που προέκυπτε απέναντι στο μνημονιακό πρόγραμμα εμφανιζόταν να συγκροτείται στη βάση ενός σχεδίου νομισματικής υποτίμησης ως κίνηση που θα συνέβαλλε ουσιαστικά στην ανάπτυξη. Μέσα σε συνθήκες γενικευμένης καπιταλιστικής κρίσης, όμως, οι απαντήσεις που θα δώσει η Αριστερά οφείλουν να φέρουν ως έναν βαθμό χαρακτηριστικά καθολικότητας. Να συγκροτούνται δηλαδή στη βάση κατευθύνσεων που μπορούν να εφαρμοστούν συνολικά στην ευρωπαϊκή κλίμακα. Μια πολιτική ανταγωνιστικών υποτιμήσεων και πολέμου εξαγωγών δεν μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική λύση στα σχέδια εσωτερικής υποτίμησης. Η εναλλακτική λύση συγκροτείται στη βάση ενός σχεδίου αναδιανομής εξουσίας και πλούτου υπέρ του κόσμου της εργασίας και της κοινωνικής πλειοψηφίας σε βάρος των δυνάμεων του κεφαλαίου. Τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι αφελώς υπερασπιζόμαστε πως για να αλλάξει κάτι στην Ελλάδα πρέπει να περιμένουμε να αλλάξουν συνολικά οι συσχετισμοί στην Ευρώπη. Το σχέδιο ανταγωνιστικών υποτιμήσεων θα αποτελούσε μια επιλογή όξυνσης των οικονομικών ανταγωνισμών που θα μετατρέπονταν με μεγάλη ταχύτητα σε εθνικούς ανταγωνισμούς. Θα αποτελούσαν δηλαδή άλλον έναν παράγοντα τροφοδότησης της άκρας Δεξιάς και της συνολικής προς τα δεξιά μετατόπισης του ευρωπαϊκού πλαισίου.

Ο ΣΥΡΙΖΑ λειτούργησε από την αρχή ως πολυτασικό δημοκρατικό κόμμα, όπως είναι όλα τα κόμματα της σύγχρονης ριζοσπαστικής Αριστεράς, στα οποία η ελεύθερη λειτουργία των εσωκομματικών τάσεων αναγνωρίζεται ως στοιχείο σεβασμού στην ελευθερία της γνώμης, ατομικής και συλλογικής, και του αισθήματος ευθύνης των μελών για την ενότητα του κόμματος. Κληρονόμησε ωστόσο από την αρχική του φάση ως συνεργατικού σχήματος, αποτελούμενου από αυτόνομες «συνιστώσες», έναν τρόπο λειτουργίας που δεν ευνοούσε τη σύνθεση των απόψεων και τον κυρίαρχο ρόλο των μελών του στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Θα ήταν ωστόσο λάθος να περιοριστούν τα προβλήματα συλλογικής και αποτελεσματικής οργάνωσης του κόμματος στον παράγοντα των τάσεων.

Στα τρία χρόνια από το ιδρυτικό του Συνέδριο, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν κατόρθωσε να κατακτήσει την κουλτούρα της σύνθεσης των απόψεων, της καταπολέμησης του αποκλεισμού μαζί με τον σεβασμό στις αποφάσεις της πλειοψηφίας στον βαθμό που αυτά απαιτούνται για τη δημοκρατική και ταυτοχρόνως αποτελεσματική λειτουργία ενός κόμματος ελεύθερων ανθρώπων, που σκέπτεται και δρα συλλογικά. Οι εσωκομματικές τάσεις συχνά γίνονταν αντιληπτές ως οργανώσεις εντός του κόμματος με δική τους πειθαρχία και δικές τους αυτόνομες επιδιώξεις. Αυτό εκδηλωνόταν τόσο στη λήψη αποφάσεων που συχνά ήταν συρραφή διαφορετικών απόψεων και όχι σύνθεση, όσο και στην ανάδειξη στελεχών με αυστηρή τήρηση ποσοστώσεων και με ενδοτασικές επετηρίδες, ενώ είχε καταργηθεί στην πράξη η προσωπική ευθύνη και λογοδοσία. Αυτή η λειτουργία των τάσεων είχε επίσης επιπτώσεις στη λειτουργία των οργανώσεων, όπου δημιουργούνταν στεγανά και υπήρχαν φαινόμενα αποκλεισμού.

Η αδιαφανής λειτουργία των τάσεων ευνόησε, αλλά δεν προκάλεσε τη διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ τον περασμένο Ιούλιο. Η διάσπαση μπορεί να επικαθορίστηκε από αρνητικά χαρακτηριστικά της συνολικής λειτουργίας του κόμματος, προέκυψε όμως κυρίως ως αποτέλεσμα της κρίσης που δημιούργησε ο εκβιασμός και η υπογραφή της συμφωνίας του Ιουλίου και των ερωτημάτων που έθεσε η νέα κατάσταση. Σε αυτήν την κατάσταση παροξύνθηκε και ο ανταγωνισμός διαφορετικών σχεδίων που υπήρχαν στο κόμμα.

Από τη λήξη του Συνεδρίου και μετά, ο ΣΥΡΙΖΑ επικέντρωσε σχεδόν αποκλειστικά τη δράση του στην προσπάθεια ανατροπής της κυβέρνησης και διεξαγωγής εθνικών εκλογών, ενώ παράλληλα προετοίμαζε και το κυβερνητικό πρόγραμμά του. Αυτό είχε ως συνέπεια να ατονήσει, ως έναν βαθμό, η εμπλοκή των οργανώσεων του κόμματος στην ανασυγκρότηση του κοινωνικού υποκειμένου και, σε συνδυασμό με την ύφεση της κοινωνικής αντίστασης που τόσα είχε προσφέρει από την έναρξη της κρίσης, να επικρατήσει στη χώρα μια ιδιόμορφη λογική ανάθεσης του κοινωνικού στο πολιτικό. Σε αυτό βέβαια συνέβαλαν και η κυριαρχία της γραφειοκρατίας και δικτύων εξάρτησης στα συνδικάτα, την Αυτοδιοίκηση, τις επαγγελματικές ενώσεις, τους συνεταιρισμούς, που το κόμμα δεν είχε επαρκώς αναλύσει και δεν είχε καταστρώσει πολιτικό σχέδιο αντιμετώπισής τους.

Εκ των υστέρων είναι φανερό ότι η γρήγορη και, σε έναν βαθμό, όσον αφορά τις εκλογές του Μαΐου, απροσδόκητη εκλογική επιτυχία του 2012 οδήγησε ένα μεγάλο μέρος του κόμματος και της ηγεσίας στη λογική ότι η πορεία προς την εξουσία θα ήταν μια σχετικά εύκολη υπόθεση. Η συγκεκριμένη τακτική ήταν εν μέρει και αποτέλεσμα της λαϊκής πίεσης και της αντίστοιχης δέσμευσης του κόμματος να αποτρέψει την κοινωνική καταστροφή που είχε προκαλέσει η πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων. Η προσήλωση στη γρήγορη ανατροπή του παλιού καθεστώτος συνέβαλε στην υποτίμηση της αναγκαίας αναβάθμισης και προσαρμογής της κομματικής λειτουργίας στις νέες συνθήκες. Παρότι αναγνωρίστηκε η ανάγκη προσαρμογής του προγράμματος και υπήρξε προσπάθεια, στην οποία συμμετείχαν χιλιάδες στελέχη μας, τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας δεν έγιναν κτήμα του κόμματος, γιατί δεν υπήρξε οργανωμένη συζήτηση ούτε καν στα ηγετικά όργανα. Ακόμα, απουσίασαν σχεδιασμός και διαδικασίες συγκρότησης του επιστημονικού δυναμικού του κόμματος που θα μπορούσε να στηρίξει επιστημονικά την πολιτική μας και να ανανεώσει τον θεωρητικό μας εξοπλισμό. Η ανάγκη είναι ακόμα επιτακτική, δεδομένης της υπεροπλίας του αντιπάλου, ο οποίος διαθέτει μέσα, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Εξαρχής, αλλά προπάντων στη διετία μετά τις εκλογές του 2012, ήταν αναγκαία και έλειπε η διαμόρφωση διαδικασιών για την πολιτική και επιστημονική συγκρότηση κομματικών δυνάμεων, ώστε να ενισχυθεί η παρουσία και η αποτελεσματικότητά μας στη στελέχωση κρίσιμων τομέων, στο κράτος, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα συνδικάτα, αλλά και στο ίδιο το κόμμα, συμβάλλοντας έτσι και στην εδραίωση και βελτίωση της κομματικής στρατηγικής που είχε αποδειχθεί τόσο επιτυχημένη. Ακόμη και η πρωτοβουλία μιας πλατιάς επιτροπής επιστημόνων για την επεξεργασία θέσεων (επιτροπή «σοφών») έμεινε σε επίπεδο πρόσκαιρης επικοινωνιακής πολιτικής. Οι επεξεργασίες που κατατέθηκαν αγνοήθηκαν και δεν έγιναν ποτέ κτήμα των μελών του Κόμματος. Το υλικό αυτό παραμένει επίκαιρο και αναγκαία συμβολή στις συζητήσεις που ανοίγουν για την αναθεώρηση του Συντάγματος, το πολιτικό σύστημα, τις ελευθερίες και τα δικαιώματα.

Αυτό ήταν ακόμα απαραίτητο για την ενθάρρυνση της συμμετοχής της κοινωνικής συμμαχίας που στήριζε εκλογικά το κόμμα, όσο και κυρίως για την πολιτικοποίηση των νέων και την προσαρμογή των παλαιών μελών της κομματικής βάσης στις νέες και πρωτόγνωρες συνθήκες.

Κρίσιμος παράγων για την επιτυχία της πολιτικής μας είναι η διεθνής αλληλεγγύη. Οι δεσμοί του ΣΥΡΙΖΑ με τα κόμματα της ευρωπαϊκής Αριστεράς, αλλά και το ενδιαφέρον που έδειξαν συνδικαλιστικές οργανώσεις, πρωτοβουλίες πολιτών, οργανώσεις των εκκλησιών, τμήματα της σοσιαλδημοκρατίας και των Πράσινων πρόσφεραν τη βάση για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη πολιτικής με αυτόν τον σκοπό. Ο ΣΥΡΙΖΑ χρειαζόταν και χρειάζεται ακόμα ένα κίνημα αλληλεγγύης, προπάντων στην Ευρώπη μαχητικό, αλλά ευρύ, πολύ πέρα από τα όρια της Αριστεράς. Η ηγεσία του κόμματος υποτίμησε αυτή την ανάγκη και δεν μπόρεσε να σχεδιάσει τις αναγκαίες ενέργειες, που τις ανέλαβαν με δική τους πρωτοβουλία στελέχη μας, φυσικά με μέτρια, σε σύγκριση με τις δυνατότητες, αποτελέσματα.

Παρά τις σημαντικές δράσεις στο κοινωνικό πεδίο και κυρίως στο πεδίο της κοινωνικής αλληλεγγύης, το κόμμα φάνηκε να οδηγείται από συμβατικές πρακτικές οι οποίες, καθοδηγούμενες από το πνεύμα μιας βιασύνης, περιόριζαν πρακτικά τα πεδία πολιτικής παρέμβασης στο Κοινοβούλιο και στην παρουσία στα ηλεκτρονικά κυρίως ΜΜΕ – παρέμβαση και παρουσία, βέβαια, που υπήρξε καλά σχεδιασμένη και αποτελεσματική.

Η ηγεσία του κόμματος, ακόμα, δεν μπόρεσε να οργανώσει τη λειτουργία του κατά τρόπο που θα έδινε στο κόμμα την ικανότητα να έχει κρίσιμο ρόλο στην προετοιμασία της ανάληψης κυβερνητικής ευθύνης, αλλά και να συμμετάσχει καθοδηγητικά στη διακυβέρνηση. Αυτό εκδηλώθηκε με την έλλειψη προετοιμασίας σε κρίσιμους τομείς, όπου οι υπουργοί αυτοσχεδίασαν (επιτυχώς ή ανεπιτυχώς) είτε γιατί δεν είχαν έτοιμη ύλη είτε γιατί αδιαφόρησαν για την έτοιμη ύλη. Επίσης, το κόμμα δεν μπόρεσε στη διετή περίοδο προετοιμασίας του να συνδέσει τομείς πολιτικής με πρόσωπα, να προετοιμάσει στελέχη για την ανάληψη κυβερνητικών ευθυνών. Ακόμα, στην επιλογή προσώπων επικράτησαν συχνά «επικοινωνιακά» ή/και «διαπαραταξιακά» κριτήρια χωρίς ενδελεχή εξέταση των ικανοτήτων και των προσόντων.

Η ουσιαστική παράλυση της συλλογικής λειτουργίας του κόμματος, των ενδιάμεσων και των ηγετικών οργάνων του, με την Κεντρική Επιτροπή σε μεγάλο βαθμό να έχει ρόλο οργάνου επικύρωσης και όχι επεξεργασίας και λήψης αποφάσεων και η αδυναμία να συγκροτηθεί καθοδηγητικό κέντρο νομιμοποιημένο και με συνοχή οδήγησαν στη λειτουργία άτυπων και ανομιμοποιητών κέντρων λήψης αποφάσεων και στην ισχυρή τάση να αποδυναμωθεί η συλλογική και δημοκρατική λειτουργία του ΣΥΡΙΖΑ. Η τάση αυτή τροφοδοτήθηκε και από την ανάγκη ταχείας λήψης αποφάσεων, πολύ περισσότερο μετά την ανάληψη της κυβερνητικής ευθύνης.

Κατά την περίοδο μέχρι τις εκλογές του Ιανουαρίου 2015, η κυρίαρχη άποψη του ΣΥΡΙΖΑ, όπως αυτή εκφράστηκε από την πλειοψηφία των ηγετικών οργάνων του κόμματος, ήταν ότι η «κυβέρνηση της Αριστεράς» θα καταργήσει τα Μνημόνια της λιτότητας και θα εκδιώξει την τρόικα από την Ελλάδα, ενώ παράλληλα θα διαπραγματευθεί με τους δανειστές τη διαγραφή του μεγαλύτερου μέρους του χρέους. Η πλειοψηφία στα θεσμικά όργανα του κόμματος θεωρούσε ότι οι προαναφερθέντες στόχοι ήταν εφικτοί εντός της Ευρωζώνης, εκτιμώντας ότι οι δανειστές δεν θα διακινδύνευαν τη διάλυσή της σε περίπτωση εξόδου της Ελλάδας από αυτήν. Από την άλλη πλευρά, το Αριστερό Ρεύμα και στη συνέχεια η Αριστερή Πλατφόρμα διατηρούσαν την παλαιόθεν διαφωνία τους με αυτήν την εκτίμηση, θεωρώντας βέβαιη τη σύγκρουση με τους δανειστές, η οποία θα οδηγούσε αναπόφευκτα σε έξοδο της χώρας από το ευρώ, μια εξέλιξη που τη θεωρούσαν κατά πλειοψηφία, έτσι κι αλλιώς, επιθυμητή.

Με αυτή τη λογική πορεύτηκε ο ΣΥΡΙΖΑ την περίοδο μετά το 1ο Συνέδριο, μέχρι τον εκλογικό θρίαμβο του Ιανουαρίου του 2015. Σταθμό σε αυτή την πορεία αποτέλεσε η μεγάλη νίκη στις ευρωεκλογές. Η υποψηφιότητα του Αλέξη Τσίπρα για την προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνέβαλε αποφασιστικά στη διεθνοποίηση του ελληνικού ζητήματος και στην κατοχύρωση του ΣΥΡΙΖΑ ως ενός κόμματος που μπορούσε να διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Επιπλέον, η παρουσία του Αλέξη Τσίπρα σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και κυρίως η εξαιρετική του παρουσία ως υποψήφιου της Ευρωπαϊκής Αριστεράς απέναντι στους υποψηφίους των άλλων ευρωπαϊκών κομμάτων σ' εκείνη την πανευρωπαϊκή εκλογική αναμέτρηση, τον ανέδειξαν σε ηγετική φυσιογνωμία της ευρωπαϊκής Αριστεράς με αντανάκλαση στο κύρος του ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα.

Στις αυτοδιοικητικές εκλογές, παρά τις σημαντικές επιτυχίες με πρώτες τη νίκη στην Περιφέρεια Αττικής και το πολύ καλό αποτέλεσμα στον Δήμο Αθηναίων (και τα δύο στις πιο «πολιτικοποιημένες» περιοχές), τα αποτελέσματα ήταν αναντίστοιχα με το κοινωνικό ρεύμα υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ. Το κόμμα και συχνά οι τοπικές του οργανώσεις υποτίμησαν τη δύναμη των δικτύων συμφερόντων και διαπλοκής στις τοπικές κοινωνίες που στηρίζουν τις αυτοδιοικητικές εξουσίες. Υποτιμήθηκε ακόμα η σημασία της υποψηφιότητας καταξιωμένων αυτοδιοικητικών στελεχών και της πολιτικής αυτοδιοικητικών συμμαχιών. Επικράτησε η αντίληψη ότι αρκούσε το πολιτικό κύρος του ΣΥΡΙΖΑ και η αγανάκτηση των πολιτών με το παλιό καθεστώς για την εκλογική επιτυχία των συνδυασμών που υποστηρίξαμε. Άλλη μια φορά επιβεβαιώθηκε ότι τίποτα δεν μπορεί να υποκαταστήσει την έλλειψη επαρκούς προετοιμασίας, αντίθετα, αυτή ευνοεί ευκαιριακές και συχνά ατυχείς επιλογές, που επιπλέον σε ορισμένες περιπτώσεις εξαρτήθηκαν από διατασικούς συμβιβασμούς. Αντίθετα, όπου το κόμμα, σε λίγες συνολικά περιπτώσεις, επέλεξε στελέχη με τοπικό κύρος και αυτοδιοικητική εμπειρία και αναγνώριση, είχε συχνά επιτυχία, με εξαίρεση βέβαια ειδικές περιπτώσεις.

Η προοπτική να γίνει ο ΣΥΡΙΖΑ ισχυρότερο κόμμα στις εκλογές και να αναλάβει την ηγεσία της κυβέρνησης έδινε στο κόμμα την ευκαιρία να καταρτίσει ένα ρεαλιστικό «μεταβατικό» πρόγραμμα, που δεν θα αγνοούσε την τραγικά δύσκολη κατάσταση της χώρας (οικονομική και κοινωνική κρίση, ανεργία και επισφάλεια, καταστροφή του παραγωγικού ιστού, έλλειψη πρόσβασης στις αγορές, χρηματοδοτική στενότητα κ.λπ.).

Το πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης, που το συνέταξε ένα σχετικά μικρό επιτελείο στελεχών, ήταν μια πρώτη σοβαρή κίνηση στην κατεύθυνση να απαλλαγεί ο ΣΥΡΙΖΑ από την παράδοση της παράθεσης μεγαλεπήβολων στόχων και ιστορικών αιτημάτων κοινωνικού μετασχηματισμού, δίχως υπολογισμό των καταναγκασμών της συγκυρίας και του εσωτερικού και διεθνούς συσχετισμού δύναμης. Οι στόχοι του προγράμματος της Θεσσαλονίκης, όπως αποτυπώθηκαν στους τέσσερις πυλώνες του (αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης - επανεκκίνηση της οικονομίας - αποκατάσταση των εργασιακών σχέσεων - δημοκρατική ανασυγκρότηση του κράτους), εγγράφονταν στον συνολικότερο κυβερνητικό σχεδιασμό του ΣΥΡΙΖΑ, υπηρετώντας τη γενικότερη πολιτική και προγραμματική του στόχευση για τον τερματισμό της λιτότητας και την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ο πυρήνας της λογικής του προγράμματος της Θεσσαλονίκης διακρινόταν για τη λογική υπεράσπισης των συμφερόντων των λαϊκών τάξεων, με βασικό στόχο την άμεση αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης. Υπό το πνεύμα αυτό διατυπώθηκαν και αιτήματα δίκαια μεν αλλά δυσπρόσιτα, λόγω της εξαιρετικά δύσκολης οικονομικής πραγματικότητας και του συσχετισμού δύναμης. Ταυτόχρονα υπερεκτιμήθηκε η δυνατότητα αύξησης των εσόδων από διάφορες πηγές, ενώ υποτιμήθηκε ο κίνδυνος επιβολής από τους εταίρους μιας κατάστασης δημοσιονομικής ασφυξίας όχι μόνο κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, αλλά πολύ πριν, όταν η κυβέρνηση Ν.Δ./ΠΑΣΟΚ, με τη συνδρομή των συντηρητικών κύκλων της Ε.Ε., εκπονούσε το σχέδιο της «αριστερής παρένθεσης».

2. Η νίκη του Ιανουαρίου του 2015 και η πρώτη περίοδος στην κυβέρνηση – η διαπραγμάτευση, η κυβερνητική πολιτική, το κόμμα

Οι εκλογές του Ιανουαρίου 2015 και το αποτέλεσμα τους θα μείνουν στην ιστορία της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας Αριστεράς, καθώς αποτελούν την πρώτη νίκη της ριζοσπαστικής Αριστεράς τον 21ο αιώνα και μάλιστα σε μια χώρα του σκληρού πυρήνα του καπιταλισμού. Ο σχηματισμός κυβέρνησης συνασπισμού την επομένη των εκλογών αιφνιδίασε τον αντίπαλο στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Με την απόφαση αυτή ανατράπηκαν σχέδια να συρθεί ο ΣΥΡΙΖΑ είτε σε μακρόχρονες διαπραγματεύσεις με άλλα κόμματα είτε σε ασταθή κυβέρνηση μειοψηφίας είτε να μπει η χώρα, εκείνη την κρίσιμη στιγμή, στην περιπέτεια νέας προεκλογικής περιόδου. Η συμμαχία, βέβαια –εκτός από τους Οικολόγους και άλλες πολιτικές δυνάμεις της Αριστεράς, όπως την κίνηση «Πράττω», και με συμμετοχή προσώπων από τον ευρύτερο αριστερό, σοσιαλιστικό και δημοκρατικό χώρο– με τους Ανεξάρτητους Έλληνες, κόμμα το οποίο δεν ανήκει στις δυνάμεις της Αριστεράς, αλλά απέρριπτε το Μνημόνιο, προκάλεσε και αρνητική αίσθηση σε μέρος του κόσμου της Αριστεράς στην Ελλάδα, αλλά και σε μέρος της ευρωπαϊκής Αριστεράς, κατορθώσαμε όμως σε μεγάλο βαθμό να πείσουμε ότι η απόφασή μας ήταν σωστή και επιβεβλημένη.

Η νέα κυβέρνηση κλήθηκε να εφαρμόσει το πρόγραμμά της σε συνθήκες μεθοδευμένου εγκλωβισμού της σε μια κατάσταση απόλυτης οικονομικής ασφυξίας. Με το προβλεπόμενο ταμειακό έλλειμμα να ανέρχεται στα 500 εκατ. ευρώ, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ ανέλαβε την εξουσία, με ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα για την ολοκλήρωση της πέμπτης αξιολόγησης, που επίτηδες άφησε εκκρεμή η προηγούμενη κυβέρνηση, με τις τελευταίες δόσεις από το ΔΝΤ και τον ESM να έχουν εκταμιευθεί τον Απρίλιο του 2014, λίγο πριν από τις ευρωεκλογές, και τη δυνατότητα έκδοσης έντοκων γραμματίων να έχει εξαντληθεί, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έπαιρνε παράλληλα περιοριστικά μέτρα, με τον αποκλεισμό της Ελλάδας από την ασπίδα προστασίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που παρείχε η έναρξη του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ λίγο πριν από τις εκλογές της 25ης Ιανουαρίου.

Η κυβέρνηση κατόρθωσε, παρόλα αυτά, να εφαρμόσει μέρος των προεκλογικών της εξαγγελιών, όπως η ρύθμιση για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών σε εφορίες και ασφαλιστικά Ταμεία, η προστασία της πρώτης κατοικίας των πλέον ευάλωτων νοικοκυριών, η επαναπρόσληψη αδίκως απολυθέντων από το Δημόσιο, η επαναλειτουργία της ΕΡΤ και το πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, που νομοθετήθηκαν και υλοποιήθηκαν – στο μέτρο του δυνατού – σε συνθήκες πρωτοφανούς οικονομικού στραγγαλισμού.

Η κυβέρνηση αντιμετώπισε, από την αρχή σχεδόν της θητείας της, έναν σκληρό, ασύμμετρο, πόλεμο μέσω της πρόκλησης χρηματοπιστωτικής ασφυξίας: Οι τελευταίες δόσεις από το ΔΝΤ και τον ESM είχαν εκταμιευτεί μόλις τον Απρίλιο του 2014, λίγο πριν από τις ευρωεκλογές. Η χώρα εξυπηρετούσε έκτοτε κανονικά τις οφειλές της προς τους δανειστές, χωρίς ωστόσο να εισπράττει αντίστοιχα τις οφειλόμενες δόσεις. Συγχρόνως, μετά πέντε χρόνια δήθεν «επιτυχούς» μνημονιακής πολιτικής, στα τέλη του Φλεβάρη 2015, λίγες μόλις μέρες μετά την ορκωμοσία της νέας κυβέρνησης η χώρα αδυνατούσε ήδη να καταβάλει κανονικά μισθούς και συντάξεις. Παράλληλα, τα περιοριστικά μέτρα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και η αβεβαιότητα που εσκεμμένα καλλιεργούσαν με δηλώσεις τους ντόπιοι και ξένοι αξιωματούχοι επέτειναν το οξύτατο πρόβλημα ρευστότητας, καθώς η φυγή καταθέσεων διογκώθηκε, όπως και η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Πέραν του οικονομικού στραγγαλισμού της χώρας και του λαού υπήρξαν σχέδια και προσπάθειες ευρωπαϊκών κέντρων ισχύος, αλλά και εγχώριων δυνάμεων που απέβλεπαν όχι μόνο στην άσκηση πίεσης αλλά ακόμη και στη δημιουργία χαοτικών οικονομικών καταστάσεων, με στόχο την κατάρρευση ή την ανατροπή της κυβέρνησης.

Οι κυρίαρχες δυνάμεις στην Ευρώπη φοβήθηκαν πως η ανάδειξη μιας αριστερής κυβέρνησης στην Ελλάδα θα μπορούσε να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση και προάγγελο ριζοσπαστικών πολιτικών εξελίξεων και αναθέρμανσης των διεκδικήσεων για την υιοθέτηση προοδευτικών εναλλακτικών λύσεων παντού στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στο νότιο τμήμα της. Παράλληλα, εγχώρια κατεστημένα συμφέροντα διέβλεψαν ότι η επιτυχής έκβαση της διαπραγματεύσεως και η υπογραφή μιας αμοιβαία επωφελούς συμφωνίας από την κυβέρνηση της Αριστεράς θα έθετε σε κίνδυνο τα προνόμιά τους και θα σηματοδοτούσε μια στρατηγική νίκη που θα μπορούσε να οδηγήσει στην εδραίωση της Αριστεράς στην εξουσία. Η λυσσαλέα επίθεση που εξαπολύθηκε είχε στόχο είτε τον εξαναγκασμό της κυβέρνησης σε οικειοθελή έξοδο από το ευρώ είτε την ανατροπή της και τη διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ με την αποδοχή μιας μη βιώσιμης συμφωνίας.

Η κυβέρνηση έκανε μια σειρά από κινήσεις για να ενισχύσει τη διαπραγματευτική της θέση και να αντεπεξέλθει στον πρωτοφανή οικονομικό στραγγαλισμό που της επιβλήθηκε: Αναζήτησε – ανεπιτυχώς – εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης από το εξωτερικό για να μπορέσει να καλύψει τις δανειακές ανάγκες της χώρας και να δρομολογήσει την απεμπλοκή της από τα Μνημόνια. Ανέστειλε την καταβολή οφειλόμενης δόσης προς το ΔΝΤ και εξασφάλισε τη μεταφορά των διαθεσίμων του Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου να διασφαλίσει την κατά προτεραιότητα πληρωμή μισθών και συντάξεων έναντι της ικανοποίησης των απαιτήσεων των πιστωτών. Μετά το κλείσιμο της στρόφιγγας της ρευστότητας από την ΕΚΤ με την προκήρυξη του Δημοψηφίσματος, προχώρησε στην υλοποίηση της απόφασης επιβολής ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων με αποκλειστικό γνώμονα τη διασφάλιση της φερεγγυότητας του τραπεζικού συστήματος και την προστασία των καταθέσεων των πολιτών. Από την αρχή της θητείας της η κυβέρνηση κατέδειξε την αποτυχία των πολιτικών της λιτότητας, της εσωτερικής υποτίμησης και της σκληρής δημοσιονομικής προσαρμογής, που αποδοκίμασε με την ψήφο του ο ελληνικός λαός, και να αναδείξει την πανευρωπαϊκή διάσταση του ελληνικού προβλήματος στην προσπάθεια για την εξεύρεση μιας πραγματικά βιώσιμης λύσης.

Στόχος της ήταν η εξεύρεση ενός «ενδιάμεσου χώρου» που θα μπορούσε να αποτελέσει το κοινό έδαφος πάνω στο οποίο θα ήταν δυνατόν να οικοδομηθεί μια νέα, αμοιβαία αποδεκτή συμφωνία για τη σταθεροποίηση της οικονομίας και την ανάσχεση της κοινωνικής καταστροφής, ανοίγοντας τον δρόμο για τη μετάβαση σε μια νέα, μεταμνημονιακή εποχή. Στην κατεύθυνση αυτή επιδίωξε εξ αρχής έναν λυσιτελή και έντιμο συμβιβασμό που να μπορεί αφενός να ικανοποιεί τη δημοκρατικά εκφρασμένη βούληση του ελληνικού λαού και αφετέρου να εξασφαλίζει τον σεβασμό των ευρωπαϊκών κανόνων και των αρχών της αλληλεγγύης, της δημοκρατίας και της ισοτιμίας των κρατών-μελών. Από την πρώτη μέρα της εκλογής της αγωνίστηκε για την υπογραφή μιας ενδιάμεσης συμφωνίας-γέφυρας που θα της επέτρεπε να κερδίσει χρόνο και βαθμούς ελευθερίας, προκειμένου να εφαρμόσει μέρος του προγράμματός της εντός του ασφυκτικού πλαισίου των δεσμεύσεων και εκκρεμοτήτων της πέμπτης αξιολόγησης του δεύτερου Μνημονίου, που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ.

Ωστόσο, η πολιτική της κυβέρνησης παρουσίασε κρίσιμες αδυναμίες. Η βασική στρατηγική να επιτευχθεί αμοιβαία επωφελής συμφωνία, δεν μας επέτρεψε να δούμε καθαρά, ακόμα και όταν το επικαλούμασταν σε επίπεδο εκφώνησης, ότι για τις νεοφιλελεύθερες δυνάμεις, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα αποτελούσαμε συστημικό κίνδυνο. Στόχος των πολιτικών μας αντιπάλων ήταν η ανατροπή της κυβέρνησης ή τουλάχιστον η ταπείνωσή της. Ειδικά μετά τη συμφωνία του Φεβρουαρίου αυτό ήταν απολύτως σαφές.

Εντός αυτού του πλαισίου υπήρξε από τη δική μας μεριά αδικαιολόγητη υποτίμηση κρίσιμων παραγόντων:

- Υποτιμήσαμε τον παράγοντα του πολιτικού χρόνου με αποτέλεσμα παρεμβάσεις που θα μας έδιναν και σημαντικές δυνάμεις στο πεδίο της λαϊκής υποστήριξης, αλλά και συνολικά στη διαπραγμάτευση να καθυστερήσουν και έτσι σήμερα να προσπαθούμε να τις υλοποιήσουμε σε πιο αρνητικό περιβάλλον.

- Υποτιμήσαμε τη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού με αποτέλεσμα, ακόμα και σήμερα, να υπάρχουν σε σημαντικούς χώρους διοικήσεις που είτε δρουν με όρους σαμποτάζ απέναντι στις κεντρικές πολιτικές κατευθύνσεις είτε λειτουργούν ανοιχτά σε διαφορετική κατεύθυνση.

- Ενώ χρησιμοποιήσαμε μια σειρά από όπλα στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης δεν είχαμε την πρωτοβουλία των κινήσεων. Η στάση πληρωμών, ο έλεγχος της κίνησης κεφαλαίων, αλλά και το Δημοψήφισμα έγιναν ως ύστατη γραμμή άμυνας απέναντι στην οικονομική ασφυξία και όχι ως στοιχεία ενός δικού μας σχεδιασμού.

- Δεν συνεχίσαμε τη μονομερή νομοθετική παρέμβαση όπως κάναμε με την ανθρωπιστική κρίση και το πρόγραμμα των 100 δόσεων – μέτρα που απέτρεψαν σε σημαντικό βαθμό την εξουθένωση των λαϊκών τάξεων και την επαναφορά νοικοκυριών και μικρών επιχειρήσεων στη φορολογική νομιμότητα χωρίς να καταστραφούν. Σε μια σειρά από τομείς με θετικό ή ουδέτερο δημοσιονομικό αποτέλεσμα μια τέτοια πολιτική θα μπορούσε σήμερα να μας έχει φέρει σε καλύτερη θέση.

- Δεν υλοποιήσαμε ένα σχέδιο άμυνας και περιορισμού της ζημιάς από ασύμμετρο οικονομικό πόλεμο που δεχόμασταν με κεντρικό όπλο τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Βρεθήκαμε να παρακολουθούμε τη χρεωκοπία των τραπεζών μέσω της φυγής κεφαλαίων χωρίς να αναλαμβάνουμε τη δράση.

- Υποτιμήθηκε η ανάγκη να υπάρξουν γρήγορες τακτικές κινήσεις που θα επέτρεπαν μέσα στο καινούργιο ασφυκτικό πλαίσιο να υλοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερα κομμάτια του προγράμματος της Θεσσαλονίκης, καθώς και αναπροσαρμογές του όπου αυτό κρινόταν απαραίτητο.

- Επίσης, δεν αξιοποιήθηκε, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, η δυναμική του λαϊκού παράγοντα, που με μεγάλες κινητοποιήσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη στήριξε τις διαπραγματεύσεις.

Οι παραπάνω δυσκολίες μεγέθυναν τις προφανείς αδυναμίες που θα είχε ένα κόμμα το οποίο για πρώτη φορά προσπαθεί να κυβερνήσει. Στον τομέα της προγραμματικής επεξεργασίας αναδύθηκε η συνολική αδυναμία του κόμματός μας να ιεραρχεί και να θέτει προτεραιότητες τόσο κεντρικά όσο και σε κάθε επιμέρους πεδίο. Παράλληλα φάνηκε ότι μεγάλο κομμάτι της δουλειάς μας περιοριζόταν στο επί της αρχής, χωρίς να είμαστε έτοιμοι να το «μεταφράσουμε» σε εφαρμοσμένη πολιτική. Το αποτέλεσμα ήταν ότι ακόμα και σε τομείς που δεν υπήρξε καμία διαφωνία όπως π.χ. η επαναφορά των συλλογικών συμβάσεων ή η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας δεν ήμασταν έτοιμοι να νομοθετήσουμε.

Στην προσπάθεια του ΣΥΡΙΖΑ και της κυβέρνησης να αντιμετωπίσουν τη νέα κατάσταση μετά τις εκλογές του Ιανουαρίου ήταν απαραίτητη η ουσιαστική συμβολή του κόμματος. Τρεις υπήρξαν οι κύριες απαιτήσεις από το κόμμα: να διαμορφώσει μια νέα πολιτική ηγεμονία στην κοινωνία σε ιδεολογικό και θεωρητικό επίπεδο, να παράσχει την απαραίτητη πολιτική και κρατική στελέχωση, ώστε να υλοποιήσει το ταχύτερο δυνατό τους απαιτούμενους μετασχηματισμούς στην κυβερνητική πολιτική και στο ίδιο το κράτος και τέλος, να μετασχηματιστεί σε πολιτικό σχηματισμό της Αριστεράς που κυβερνάει, αναλαμβάνοντας τον ρόλο της ανατροφοδότησης της κυβέρνησης με τα κοινωνικά αιτήματα, την εξασφάλιση της κινηματικής στήριξης ριζοσπαστικών μεταρρυθμίσεων, αλλά και τη χάραξη μιας στρατηγικής που να συνδέει την τρέχουσα διακυβέρνηση με τον σκοπό του κοινωνικού μετασχηματισμού.

Ο ΣΥΡΙΖΑ στις νέες συνθήκες είχε αναδειχθεί σε κυρίαρχο παράδειγμα τόσο για την ευρωπαϊκή Αριστερά, όσο και για το διεθνές αριστερό ριζοσπαστικό κίνημα. Στο πλαίσιο αυτό χρειαζόταν να απαντήσει έμπρακτα στο κυρίαρχο ερώτημα: Πώς μπορεί, σε συνθήκες πλήρους νεοφιλελεύθερης ηγεμονίας, μια κυβέρνηση της Αριστεράς να λειτουργήσει αποτελεσματικά και να αφήσει θετικό αποτύπωμα, σε μια μικρή ευρωπαϊκή χώρα, εντός της Ζώνης του Ευρώ; Και μάλιστα να αντιμετωπίσει υπό συνθήκες συνολικής κρίσης της χώρας (κρίσης χρέους, κρίσης των κρατικών δομών και λειτουργιών και κρίσης του παραγωγικού υποδείγματος) τα κρίσιμα προβλήματα που παρουσιάζονταν σε οξεία μορφή με στόχο την ανάταξη και τη μετάβαση σε μια διαφορετική βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία;

Ήταν λοιπόν αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για την ανάταξη του κόμματος, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νέας περιόδου. Η ευθύνη που το κόμμα δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί σε αυτό το καθήκον βαρύνει την ηγεσία που εξελέγη στο 1ο Συνέδριο. Ενώ στο προηγούμενο συνέδριο είχε ληφθεί η απόφαση για την ενίσχυση του κόμματος με εντάξεις νέων μελών και για την ανάδειξη νέων στελεχών, δεν υπήρξε σχεδιασμένη πολιτική διεύρυνσης και αντιστοίχισης της οργανωτικής δύναμης του κόμματος με την κοινωνική και πολιτική του δυναμική, με αποτέλεσμα αυτές οι αποφάσεις να μείνουν διακηρύξεις. Παράλληλα, δεν έγινε δυνατό να αναπτυχθεί η τόσο απαραίτητη έμφυλη κουλτούρα, με αποτέλεσμα την αποσιώπηση, κατά κανόνα, της γυναικείας εμπειρίας στις αποφάσεις και στον τρόπο λειτουργίας του. Έτσι, λοιπόν, το κόμμα παρόλο που αφουγκράστηκε σωστά τα αιτήματα του κόσμου, των κινημάτων και των «πλατειών» συνδέθηκε μαζί τους, επηρεάστηκε και επηρέασε, δεν μπόρεσε όμως να αποκτήσει στενούς οργανωτικούς δεσμούς με αυτά ούτε να ενσωματώσει νέες αναζητήσεις. Παρέμεινε ένα μικρό κόμμα χωρίς νέα στελέχη βγαλμένα από τους αγώνες της νέας περιόδου και με σχετικά περιορισμένη παρουσία γυναικών στα όργανά του, κάτι που είναι εμφανές επίσης στην Κοινοβουλευτική Ομάδα και στην κυβέρνηση. Αυτά όλα συνιστούν πρόβλημα για ένα κόμμα που ήδη από το 2012 κατέχει το 26,5% των ψηφισάντων.

Σημαντική εξαίρεση αποτέλεσε η μεγάλη επιτυχημένη παρέμβαση του κόμματος σε επίπεδο μαζικού κινήματος στην Αλληλεγγύη, τόσο στα θύματα της οικονομικής κρίσης όσο και της προσφυγικής. Ένα πρόβλημα πρωτόγνωρο, εξόφθαλμο υπαρκτό και σοβαρό, χωρίς αντίστοιχη εμπειρία από το πρόσφατο παρελθόν. Τα μέλη και οι οργανώσεις του κόμματος, παρά τις μικρές διαφοροποιήσεις, που όμως δεν επηρέασαν σημαντικά τη στάση και την πρακτική μας, το αντιμετώπισαν με ενιαία αντίληψη. Με συνεχείς πρωτοβουλίες, εξασφάλισαν την ισότιμη συμμετοχή, χωρίς κομματικά ή άλλα στενά κριτήρια, υπήρξε φυσική ανάδειξη στελεχών, πλήρης αυτοτέλεια των δομών και συνεργασίες με όποιες άλλες οργανωτικές πρωτοβουλίες εμφανίζονταν.

3. Η σύγκρουση, το Δημοψήφισμα και ο συμβιβασμός

Η συμφωνία της 20ής του Φλεβάρη 2015, με την οποία ματαιώθηκαν τα σχέδια όσων είχαν επενδύσει στην άμεση πτώση της κυβέρνησης όρισε ένα νέο πεδίο για τη σύγκρουση που θα ακολουθούσε, βασικό εργαλείο για την οποία από τη μεριά των θεσμών ήταν η οικονομική ασφυξία. Παράλληλα, αναθεωρήθηκαν δραστικά προς τα κάτω οι εξωπραγματικοί στόχοι για υπέρογκα πρωτογενή πλεονάσματα, στους οποίους είχε δεσμευτεί η προηγούμενη κυβέρνηση, και δόθηκε ο απαραίτητος χρόνος, προκειμένου να μπορέσει η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση να επεξεργαστεί τη δική της δέσμη μεταρρυθμίσεων και αλλαγών στο κράτος, την κοινωνία και την οικονομία.

Η συμφωνία αυτή περιείχε ασάφειες και δεν περιλάμβανε ρητή δέσμευση χρηματοδότησης. Ερμηνεύτηκε υπονομευτικά από τους δανειστές ως συνέχεια της πέμπτης αξιολόγησης, την οποία δεν είχαν ολοκληρώσει οι προηγούμενες κυβερνήσεις, και καλούνταν να την ολοκληρώσει η νέα σε συνθήκες απόλυτης οικονομικής ασφυξίας.

Επίσης, παρά τον ανηλεή πόλεμο από εγχώριους κύκλους, που κρατούσαν τα κλειδιά της εξουσίας, η κυβέρνηση προχώρησε σε κρίσιμες τομές στο σωφρονιστικό σύστημα στο πλαίσιο του εξανθρωπισμού, με την επί της ουσίας κατάργηση των φυλακών ανηλίκων και με ευνοϊκές ρυθμίσεις που ως ένα βαθμό αποκαθιστούσαν αδικίες και διαμόρφωναν ένα πιο ανθρώπινο περιβάλλον στις ελληνικές φυλακές. Παράλληλα ψηφίστηκε ο νόμος για την ιθαγένεια, ενώ η πολιτική για το μεταναστευτικό – προσφυγικό ανέτρεψε, εν πολλοίς, κρατούσες ξενοφοβικές αντιλήψεις, αλλά και πρακτικές καταστολής και αποτροπής, που όλο το προηγούμενο διάστημα τροφοδοτούσαν τον ρατσισμό και την ακροδεξιά δηλητηριώδη ρητορική. Η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ εκείνης της περιόδου συνέβαλε αποφασιστικά στη δημιουργία του κινήματος αλληλεγγύης στους πρόσφυγες και ενέταξε τη χώρα μας στον δρόμο της διεθνούς νομιμότητας και της υπεράσπισης των δικαιωμάτων.

Οι αλλαγές αυτές δεν έγιναν «αναίμακτα». Η σύγκρουση πήρε διαστάσεις, καθώς «οι απέναντι» αισθάνθηκαν ότι θίγεται ο πυρήνας του ιδεολογικού τους φορτίου. Στη σύγκρουση Αριστεράς – Δεξιάς στο αξιακό πεδίο, με το βαθύ κράτος να στηρίζει και να προωθεί απολύτως τις επιλογές των αντιπολιτευόμενων κομμάτων του αστισμού.

Στη συνέχεια της διαπραγμάτευσης ως την προκήρυξη του Δημοψηφίσματος, αλλά και μετά από αυτό, η ελληνική πλευρά κατέθετε προτάσεις ικανές να σμικρύνουν την απόσταση που τη χώριζε από τους πιστωτές, αλλά και να δημιουργήσουν τις βάσεις για την προώθηση μιας σειράς κρίσιμων και ώριμων οικονομικών, κοινωνικών και θεσμικών αλλαγών με στόχο την ανάκαμψη της οικονομίας και τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, την αποκατάσταση της φορολογικής δικαιοσύνης και την ανακατανομή των βαρών και τη δημοκρατική ανασυγκρότηση του κρατικού μηχανισμού.

Αντίθετα οι δανειστές, έπειτα από κάθε απόπειρα της ελληνικής πλευράς να γεφυρώσει τις διαφορές, προέβαλλαν, καθ' όλη τη διάρκεια των πολύμηνων σκληρών διαπραγματεύσεων, ολοένα νέες απαιτήσεις, υποσκάπτοντας διαρκώς το απαιτούμενο κοινό έδαφος. Η αδιάλλακτη στάση των θεσμών, όπως αυτή εκφράστηκε μέσα από το τελεσίγραφο Γιούνκερ, торπίλισε κάθε προοπτική επίτευξης μιας βιώσιμης συμφωνίας και οδήγησε στην απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να προσφύγει στη λαϊκή ετυμηγορία, προκειμένου να δοθεί δημοκρατική διέξοδος για την επανεκκίνηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας.

Σε αυτήν τη διαδικασία το κόμμα δεν είχε την παρουσία που χρειαζόταν. Δεν υπήρξε η αναγκαία συνεχής λειτουργία των ηγετικών του οργάνων που θα επεξεργάζονταν το πλαίσιο της τακτικής του κόμματος στη διαπραγμάτευση και θα μεριμνούσαν, με τη λειτουργία των Ο.Μ., για την αφομοίωσή της από τα μέλη του. Το αποτέλεσμα ήταν, σε κάθε καμπή αυτής της διαπραγμάτευσης, το κόμμα να εκπλήσσεται από διαρκώς νέα δεδομένα και να μην μπορεί να αντιδράσει στις επιθέσεις και στην υπονομευτική δράση του αντιπάλου.

Διακηρυγμένος στόχος του Δημοψηφίσματος ήταν η ενίσχυση της διαπραγματευτικής θέσης της κυβέρνησης σε μια άνιση και ασύμμετρη μάχη. Σε συνθήκες πρωτοφανούς οικονομικής ασφυξίας και συντριπτικής πολιτικής και θεσμικής υπεροπλίας του αντιπάλου, η κυβέρνηση αναζήτησε δημοκρατική νομιμοποίηση, προκειμένου να αποκρούσει μια πρόταση που προέβλεπε την 5μηνη παράταση της προηγούμενης δανειακής σύμβασης, χωρίς επαρκή χρηματοδότηση, διατηρώντας έτσι την οικονομική αβεβαιότητα και μεταθέτοντας απλώς τον κίνδυνο ενός Grexit στο άμεσο μέλλον. Κάλεσε τον ελληνικό λαό να απορρίψει τη συγκεκριμένη πρόταση των δανειστών, κρατώντας ζωντανή την ελπίδα να επιτευχθεί βιώσιμη και ρεαλιστική συμφωνία στο πλαίσιο των υφιστάμενων, εξαιρετικά δυσμενών, ευρωπαϊκών συσχετισμών.

Με το Δημοψήφισμα προτεινάμε ένα νέο υπόδειγμα, πέρα από τις λογικές της υποταγής με τις οποίες είχαν συνδεθεί ως τώρα τα προγράμματα προσαρμογής. Για πρώτη φορά μια κυβέρνηση κράτους-μέλους της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης αμφισβήτησε ευθέως την πολιτική της επιθετικής λιτότητας, της εσωτερικής υποτίμησης, της ασφυκτικής εποπτείας και της σκληρής δημοσιονομικής προσαρμογής. Για πρώτη φορά ένας ευρωπαϊκός λαός διεκδίκησε ευθέως το δικαίωμά του να αξιολογήσει, να κρίνει και να συναποφασίσει για όσα τον αφορούν. Παρόλο που το εγχείρημα δεν τελεσφόρησε πλήρως, κατάφερε να ενσφηνώσει στην καρδιά της Ευρώπης ένα νέο μοντέλο άσκησης πολιτικής, στον αντίποδα της μέχρι τότε επικρατούσας λογικής της άνευ όρων παράδοσης και της τυφλής υποταγής των προηγούμενων κυβερνήσεων.

Επαναφέραμε στο προσκήνιο το ζήτημα της δημοκρατίας και του σεβασμού της λαϊκής κυριαρχίας, αφυπνίζοντας συνειδήσεις και ενεργοποιώντας δημοκρατικά πολιτικά αντανάκλαστα. Η ελληνική κυβέρνηση διεκδίκησε, για λογαριασμό όλων των ευρωπαϊκών λαών, ένα διαφορετικό δρόμο και μια διαφορετική Ευρώπη. Το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος και η τιμωρητική λογική των αντιποίνων που ήρθε ως απάντηση στο «όχι» του ελληνικού λαού αποκάλυψαν πόσο ορατός είναι ο κίνδυνος αναβίωσης των εθνικισμών σε μια Ευρώπη που θα ηγεμονεύεται από μία και μόνη δύναμη και έδειξαν πως η καταστρατήγηση της δημοκρατικά εκφρασμένης βούλησης ενός λαού απειλεί να δυναμιτίσει τα θεμέλια ολόκληρου του ευρωπαϊκού θεσμικού οικοδομήματος. Συνέβαλαν έτσι στην κινητοποίηση προοδευτικών δυνάμεων, διανοουμένων και πολιτικών. Στο πλευρό της κυβέρνησης και του ΣΥΡΙΖΑ στάθηκαν ευρωπαϊκές πολιτικές δυνάμεις πέραν των συγγενικών κομμάτων και των παραδοσιακών συμμάχων της Αριστεράς (Ευρωπαίοι Πράσινοι, ένα μέρος των Ευρωπαίων Σοσιαλιστών), ζητώντας να γίνει σεβαστή η δημοκρατική βούληση του ελληνικού λαού.

Τόσο το τελεσίγραφο των θεσμών όσο και το σύνολο της πολιτικής τους αποτελούσε μέρος ενός εν εξελίξει πραξικοπήματος με διπλό στόχο. Τη διατήρηση του υφιστάμενου μνημονιακού πλαισίου και την ανατροπή της ελληνικής κυβέρνησης. Το συντριπτικό «όχι» της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού δεν επέτρεψε την ολοκλήρωση των παραπάνω σχεδιασμών. Επιπλέον, ως την προκήρυξη του Δημοψηφίσματος, μόνη πρόταση που υπήρχε στο τραπέζι των συζητήσεων από την πλευρά των δανειστών ήταν η ολοκλήρωση της, τελετωμένης από τον Αύγουστο του 2014, πέμπτης αξιολόγησης μαζί με ένα νέο, σκληρό Μνημόνιο.

Το Δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου επέτρεψε μιας 3ετούς διάρκειας συμφωνία με κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της χώρας και δέσμευση για ρύθμιση του χρέους σε προσδιορισμένο χρόνο και με σχετικά ορισμένο περιεχόμενο.

Είναι γεγονός πως δεν καταφέραμε να εξασφαλίσουμε τη συμφωνία που επιθυμούσαμε. Η συμφωνία δεν εξέφραζε την κυβέρνηση. Παρότι η συμφωνία υπογράφηκε με πραξικοπηματικούς όρους μετά από έναν άνευ προηγουμένου εκβιασμό και φέρει το ίχνος μιας εξαρχής ασύμμετρης διαπραγματεύσεως που επικαθορίστηκε από την πρόθεση των δανειστών να συνεχιστεί αταλάντευτα η απαρέγκλιτη εφαρμογή της ίδιας πολιτικής, σφραγίστηκε επίσης από τη βούληση της ελληνικής κυβέρνησης να αντισταθεί σε αυτή την προοπτική και να εξασφαλίσει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα υπό τις δεδομένες συνθήκες.

Την επαύριον του Δημοψηφίσματος, η κυβέρνηση βρέθηκε αντιμέτωπη με το εξής εκβιαστικό δίλημμα: είτε να υπογράψει μια συμφωνία που θα της εξασφάλιζε τριετή χρηματοδότηση ύψους 86 δισ., με αντάλλαγμα την υιοθέτηση μιας σειράς αναμφίβολα σκληρών μέτρων, είτε να οδηγήσει τη χώρα σε άτακτη χρεοκοπία, με απρόβλεπτες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Το δίλημμα εξάλλου που μας τέθηκε δεν ήταν «Μνημόνιο ή δραχμή» αλλά «Μνημόνιο, είτε με ευρώ είτε με δραχμή ή άτακτη χρεοκοπία». Απορρίπτοντας τόσο την τυφλή ρήξη όσο και την άνευ όρων υποταγή, προτιμήσαμε την υποχώρηση και τακτική αναδίπλωση, προκειμένου να ανασυγκροτήσουμε τις δυνάμεις μας και να προχωρήσουμε, διατηρώντας την ελπίδα κατάρτησης, σε έναν άριστο αγώνα που συνεχίζεται.

Σε ό,τι αφορά το πρώτο σκέλος της συμφωνίας, τη δανειακή σύμβαση δηλαδή, η ελληνική κυβέρνηση πέτυχε να αποτρέψει το σχέδιο διαρκούς χρηματοδοτικού εκβιασμού που υποστηριζόταν από ακραίους συντηρητικούς ευρωπαϊκούς κύκλους –κυρίως την ομάδα Σόιμπλε– και το οποίο παρέμενε ενεργό μέχρι και το EuroGroup της 14ης Αυγούστου. Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό, η Ελλάδα θα έπρεπε είτε να αρκεστεί σε ένα πεντάμηνο πρόγραμμα παράτασης της προηγούμενης δανειακής σύμβασης είτε να προχωρήσει, μετά την 12η Ιουλίου, σε μια σειρά διαδοχικών χρηματοδοτήσεων, που θα είχαν ως αποτέλεσμα την παράταση της αβεβαιότητας αλλά και την ενίσχυση των δυνατοτήτων εκβιασμού των δανειστών για την εφαρμογή υφεσιακών και αντικοινωνικών μέτρων και πολιτικής.

Αντί αυτού, καταφέραμε να εξασφαλίσουμε αφενός την αλλαγή του νομικού και θεσμικού πλαισίου με τη σύναψη νέας δανειακής σύμβασης και αφετέρου τη χρηματοδότηση των δανειακών αναγκών της χώρας σε βάθος τριετίας για την κάλυψη, τόσο των εξωτερικών της υποχρεώσεων όσο και των εσωτερικών οφειλών του Δημοσίου.

Θετικό σημείο επίσης είναι η αναπροσαρμογή των προβλεπόμενων δημοσιονομικών στόχων, πράγμα που καθιστά δυνατή μια σαφώς ηπιότερη προσαρμογή, μειώνοντας την πιθανότητα νέων εκβιασμών για επιπλέον μέτρα τα επόμενα χρόνια. Κυρίως όμως η συμφωνία θέτει για πρώτη φορά σαφές και δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα για την έναρξη των συζητήσεων σχετικά με την αναδιάρθρωση και τους όρους αποπληρωμής του δημόσιου χρέους, ενώ παρότι επιβάλλει ιδιωτικοποιήσεις, παρέχει και τη δυνατότητα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας με αναπτυξιακή λογική βάσει σχεδίου.

Ασφαλώς, όμως, η συμφωνία, το Μνημόνιο, δεν είναι το κυβερνητικό πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ, ούτε είναι ιδιοκτησία της Αριστεράς, όπως δημόσια ζητούν εκπρόσωποι των «δανειστών», σε μια προσπάθειά τους να ξαναγράψουν την ιστορία της σκληρής διαπραγμάτευσης και του αγώνα που δώσαμε και να σβήσουν το ίχνος του δικού τους αδίστακτου εκβιασμού. Το δικό μας πρόγραμμα, έτσι όπως έχει διατυπωθεί από τις συλλογικές μας αποφάσεις, είναι ανταγωνιστικό προς τις μνημονιακές δεσμεύσεις, επιχειρώντας να τις αποδυναμώσει και να θέσει τις βάσεις υπέρβασης του ασφυκτικού νεοφιλελεύθερου πλαισίου.

Η προσπάθεια απεγκλωβισμού από το Μνημόνιο και την επιτροπεία είναι εξαιρετικά δύσκολη και απαιτητική, ωστόσο είναι η αναγκαία συνθήκη για να κρατηθεί η κοινωνία όρθια, να ανοίξει ο δρόμος στη δημοκρατία και τη λαϊκή κυριαρχία, που υπό τις σημερινές συνθήκες είναι σε καθεστώς ομηρίας. Απαιτεί δε ένα συνολικό ανταγωνιστικό πολιτικό σχέδιο, να έχει αρχή, μέση και τέλος, με διεθνείς συμμαχίες, κόμματα και ριζοσπαστικά κινήματα, προοδευτικές κυβερνήσεις κυρίως του Νότου, με σαφείς τις διαχωριστικές γραμμές, που να αποσαφηνίζουν απολύτως ότι η κυβέρνηση της Αριστεράς δεν είναι διατεθειμένη να τις υπερβεί, ακόμα και αν χρειαστούν ρήξεις με την ευρωπαϊκή ελίτ, όπως για παράδειγμα ότι έχει σχέση με τα εργασιακά δικαιώματα, τις συλλογικές συμβάσεις, το δικαίωμα στην απεργία, τον μισθό κ.ά.

Στο επόμενο διάστημα πρέπει να επιταχυνθούν οι δράσεις στο πλαίσιο του «παράλληλου» προγράμματος στην Παιδεία, την Υγεία, την Αλληλεγγύη κ.λπ. που είναι προσανατολισμένες στην εξυπηρέτηση των λαϊκών αναγκών, λειτουργούν κατά το δυνατόν ανακουφιστικά στα υφιστάμενα μνημονιακά μέτρα, είτε ανταγωνιστικά στην κυρίαρχη συντηρητική και αυταρχική πολιτική, που προωθούν με νύχια και με δόντια οι δανειστές και οι εγχώριες δυνάμεις του αστισμού.

Επιπλέον, υπάρχουν μέτρα και παρεμβάσεις για την εφαρμογή των οποίων ο ΣΥΡΙΖΑ δεν χρειαζόταν εξωτερική παρέμβαση. Η αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος με στόχο τη φορολογική δικαιοσύνη και την αύξηση των δημόσιων εσόδων, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς, η οικοδόμηση ενός Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η βαθιά αλλαγή της Δημόσιας Διοίκησης, η ρύθμιση του τηλεοπτικού τοπίου και η απαλλαγή του από τη διαπλοκή, είναι τομείς που οι προηγούμενες κυβερνήσεις και οι δανειστές είχαν συνολολογήσει, χωρίς όμως καμία διάθεση αποφασιστικής παρέμβασης από τα κόμματα του παλαιού καθεστώτος στην Ελλάδα και χωρίς καμία αξία λόγου πίεση από τους δανειστές. Και σήμερα βλέπουμε ότι οι πρωτοβουλίες του ΣΥΡΙΖΑ σε αυτή την κατεύθυνση συναντούν αντιρρήσεις από τους δανειστές και την αντίδραση της αντιπολίτευσης.

Από αυτή την άποψη, το έργο της κυβέρνησης είναι εξαιρετικά δύσκολο και απαιτητικό, αφού προϋποθέτει την εφαρμογή των συμφωνηθέντων με τρόπο που να ελαχιστοποιεί ή να αντισταθμίζει τις αρνητικές τους επιπτώσεις με μια σειρά από συγκεκριμένες παρεμβάσεις, εντός του προβλεπόμενου δημοσιονομικού πλαισίου. Συγχρόνως, απαιτεί διαρκή εγρήγορση και επιμονή, προκειμένου τα μέτρα που προβλέπει η συμφωνία να ενταχθούν στο πλαίσιο ενός ευρύτερου προγράμματος ριζοσπαστικών αλλαγών που θα θέτουν τις βάσεις για το νέα αναπτυξιακό και παραγωγικό υπόδειγμα που χρειάζεται η Ελλάδα, υπερβαίνοντας το ασφυκτικό νεοφιλελεύθερο πλαίσιο.

4. Η διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ, η εκλογική νίκη του Σεπτεμβρίου, η κυβερνητική πολιτική, η αναδιοργάνωση του κόμματος

Η διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ, μετά τη συμφωνία του Ιουλίου, ήταν προδιαγεγραμμένη. Η έκταση των αποστρατεύσεων, όμως, θα μπορούσε να μειωθεί, εφόσον η ηγεσία του κόμματος επιδείκνυε την ετοιμότητα να οργανώσει σε σύντομο χρονικό διάστημα την εσωκομματική συζήτηση που χρειαζόταν. Η απόφαση για σύγκληση έκτακτου Συνεδρίου και η ακύρωσή του μετά, εξαιτίας της οπωσδήποτε αναγκαίας προκήρυξης εκλογών, απομάκρυναν από τις γραμμές μας ανθρώπους που μπορούσαν και θα έπρεπε να είναι μαζί μας, ακόμα και μετά την απογοήτευση που προκάλεσε η συμφωνία του Ιουλίου.

Η προκήρυξη εκλογών ήταν αναγκαία διότι, πρώτον, η κυβέρνηση είχε υποχρεωθεί να αναδιπλωθεί και να αναπροσαρμόσει την πολιτική της και επομένως έπρεπε, όπως είχε δεσμευτεί ο ΣΥΡΙΖΑ προεκλογικά, να ρωτήσει εκ νέου τον λαό και, δεύτερον, επειδή, μετά την άρνηση ψήφου σημαντικού μέρους των βουλευτών, δεν είχε κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Η απαίτηση της αστικής αντιπολίτευσης και των συντρόφων μας, που συγκρότησαν τη ΛΑΕ, να σχηματιστεί νέα κυβέρνηση από την ίδια Βουλή οδηγούσε, με διαφορετικά κίνητρα, στο να σύρει τον ΣΥΡΙΖΑ σε κυβέρνηση συνεργασίας με τα κόμματα του παλιού καθεστώτος και στην ουσιαστική και αμετάκλητη ακύρωση της τομής του Γενάρη αντίθετα με τη λαϊκή ετυμηγορία. Η νίκη στις εκλογές του Σεπτεμβρίου, απέδειξε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ έχει οικοδομήσει ισχυρούς δεσμούς με τα λαϊκά στρώματα, ενώ η αστική αντιπολίτευση εξακολουθεί να ταυτίζεται με το παλιό καθεστώς.

Με τη λαϊκή ετυμηγορία του Σεπτεμβρίου ο ΣΥΡΙΖΑ εδραιώνεται ως κυρίαρχη δύναμη στα πολιτικά πράγματα της χώρας και ως νέος ηγεμονικός πόλος στο υπό διαμόρφωση εγχώριο και ευρωπαϊκό πολιτικό σκηνικό. Η δεύτερη εκλογική νίκη του ΣΥΡΙΖΑ ακύρωσε τα σχέδια εγχώριων και ξένων δυνάμεων που είχαν επενδύσει στη στρατηγική της «αριστερής παρένθεσης», διαψεύδοντας τις ελπίδες όσων απεργάζονταν το σύντομο τέλος της αριστερής κυβέρνησης και την παλινόρθωση των δυνάμεων του δικομματισμού.

Αν η κατάρρευση του δικομματισμού συνέβαλε, έναν χρόνο πριν, στην ανάδειξη για πρώτη φορά της Αριστεράς στην κυβερνητική εξουσία, η δεύτερη εκλογική νίκη του ΣΥΡΙΖΑ επιτάχυνε την αποσύνθεση του παλιού πολιτικού συστήματος και πυροδότησε διαδικασίες και διεργασίες ανασύνθεσης και αναδιάταξης του πολιτικού χάρτη της χώρας, συμπίεζοντας ιδίως τις δυνάμεις του λεγόμενου Κέντρου και της Σοσιαλδημοκρατίας (υπαρξιακή κρίση ταυτότητας του ΠΑΣΟΚ, τριχοτόμηση της ΔΗΜΑΡ, συρρίκνωση της απήχησης του Ποταμιού, ατελέσφορη ως τώρα αναζήτηση πολιτικής, ιδεολογικής και προγραμματικής φυσιογνωμίας της Ν.Δ. υπό τη νέα της ηγεσία). Κατέρριψε τον μύθο της δήθεν τυχαίας ή συγκυριακής ανόδου του ΣΥΡΙΖΑ τον περασμένο Ιανουάριο στην κυβερνητική εξουσία.

Έδειξε ότι η ενίσχυση των δυνάμεων της Αριστεράς στην Ελλάδα δεν ήταν ένα μεμονωμένο ή ευκαιριακό γεγονός αλλά μέρος μιας ευρύτερης κοινωνικής δυναμικής ενάντια στις πολιτικές της λιτότητας, της εσωτερικής υποτίμησης και της σκληρής δημοσιονομικής προσαρμογής. Αυτή η κοινωνική δυναμική ωθεί σε μια σειρά προοδευτικών μετατοπίσεων και αλλαγών και αλλού στην Ευρώπη (νέα κυβέρνηση με τη στήριξη αριστερών δυνάμεων στην Πορτογαλία, κρίση του δικομματισμού, μετά τη μεγάλη εκλογική επιτυχία των Podemos και την υποχώρηση των συντηρητικών δυνάμεων στην Ισπανία, ήττα της δεξιάς κυβέρνησης στην Ιρλανδία, ριζοσπαστικοποίηση του Εργατικού Κόμματος υπό τον Κόρμπιν στη Βρετανία κ.λπ.).

Διέψευσε όσους πίστευαν ότι ο εκβιασμός του Ιουλίου και ο εξαναγκασμός της ελληνικής κυβέρνησης σε υποχώρηση από τους αρχικούς της στόχους και εξαγγελίες θα ακύρωνε τις αριστερόστροφες τάσεις στην υπόλοιπη Ευρώπη ανακόπτοντας αυτήν τη δυναμική. Σε πείσμα της σκληρής στάσης των δανειστών απέναντι στην κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, η δεύτερη εκλογική του νίκη έδειξε ότι ο αγώνας ενάντια στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές συνεχίζεται, κρατώντας ζωντανή την ελπίδα πως μια νέα πολιτική κατάσταση τείνει σταδιακά να διαμορφωθεί.

Η διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ, με εξαίρεση τη νεολαία, δεν πήρε, στη βάση του κόμματος, τις διαστάσεις που πολλοί ανέμεναν. Ωστόσο, ακρωτηριάστηκαν τα ηγετικά του όργανα και πολλές Νομαρχιακές Επιτροπές, Ο.Μ. διαλύθηκαν ή έχασαν σημαντικό μέρος των μελών τους. Με τα μέτρα που προβλέπει το Καταστατικό έγινε σημαντική προσπάθεια και ανασυντάχθηκαν οι Νομαρχιακές Επιτροπές, η Κεντρική Επιτροπή και η Πολιτική Γραμματεία, ανασυγκροτήθηκαν οι Οργανώσεις Μελών και, σε περιορισμένη έκταση, προσήλθαν νέα μέλη ή επανεντάχθηκαν συντρόφισσες και σύντροφοι που είχαν αποχωρήσει.

Στην ανασυγκρότηση του κόμματος συνέβαλε αποφασιστικά η εκλογική μάχη του περασμένου Σεπτεμβρίου, στην οποία τα μέλη και τα στελέχη μας, παρά τις εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες, έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους, και, βέβαια, η νέα εκλογική μας επιτυχία.

Η ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης μάς παρέχει πολύτιμα συμπεράσματα. Είναι φανερό ότι η μεθοδολογία των εκβιασμών θα συνεχιστεί από τη μεριά των δανειστών σε μια προσπάθεια διαρκούς αρνητικής μετατόπισης του αρχικού πλαισίου της συμφωνίας. Επίσης προκύπτει ότι ο στόχος ανατροπής της κυβέρνησης παραμένει ενεργός από τη μεριά νεοφιλελεύθερων δυνάμεων εντός και εκτός χώρας. Σε αντίθεση με μια κυρίαρχη αφήγηση, τόσο δεξιά όσο και αριστερά, η υπογραφή της συμφωνίας μετά τον εκβιασμό του καλοκαιριού δεν δημιούργησε ένα κοινό πολιτικό κέντρο χωρίς αντιθέσεις ανάμεσα στην ελληνική κυβέρνηση και τους θεσμούς. Παρά την ασφυκτική επιτήρηση που προσπαθούν να επιβάλουν, στο σύνολο της κυβερνητικής οργάνωσης και πολιτικής, θα υπάρξουν μια σειρά από κρίσιμες συγκρούσεις όπως ήδη έχει συμβεί. Η υλοποίηση της δωρεάν πρόσβασης των ανασφάλιστων στο σύστημα υγείας έγινε μέσα από μια μεγάλη διαδικασία σύγκρουσης με το παλιό καθεστώς εντός και εκτός χώρας. Το ίδιο συνέβη και στην προσπάθεια της κυβέρνησης να μην κοπούν οι κύριες συντάξεις αλλά να αυξηθούν οι ασφαλιστικές εισφορές. Υπό αυτή την έννοια η κεντρική προτεραιότητα της δουλειάς του κόμματος και της κυβέρνησης δεν ορίζεται από την κατά γράμμα υλοποίηση μιας συμφωνίας που αποτελεί προϊόν εκβιασμού, αλλά από την προσπάθεια οργάνωσης των δυνάμεων της κοινωνίας έτσι ώστε να αρθούν οι όροι που έχουν μετατρέψει τους δανειστές σε υπέρ-κυβέρνηση και να κερδηθεί πολύτιμος χώρος για την άσκηση μιας διαφορετικής πολιτικής.

Το ζήτημα των εργασιακών σχέσεων συγκροτεί αυτή τη στιγμή στο κεντρικό μέτωπο που έχουμε μπροστά μας. Πυρήνας του δικού μας σχεδίου είναι η αναδιανομή εξουσίας και πλούτου υπέρ του κόσμου της δουλειάς. Αυτή η διαδικασία δεν μπορεί παρά να φέρει ως βασικό της στοιχείο την απόκρουση των νεοφιλελεύθερων σχεδιασμών για ομαδικές απολύσεις, lock out, επίθεση στις συνδικαλιστικές ελευθερίες και στο δικαίωμα της απεργίας.

Δεν περιορίζεται όμως στο αμυντικό σκέλος. Περιλαμβάνει τον αγώνα για την ουσιαστική επαναφορά των συλλογικών συμβάσεων με τις ασφαλιστικές δικλίδες υπέρ των εργαζομένων,

όπως, π.χ., διαιτησία, επεκτασιμότητα, μετενέργεια κ.λπ., καθώς και τον καθορισμό του κατώτατου μισθού από τη διαδικασία των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Σε αυτή τη μάχη οφείλουμε να δώσουμε το σύνολο των δυνάμεών μας για την ανάπτυξη πολύμορφων κοινωνικών και πολιτικών πρωτοβουλιών σε Ελλάδα και Ευρώπη. Οι εξελίξεις στη Γαλλία δείχνουν ότι ακόμα και κυβερνήσεις, που για δικούς τους λόγους προσπαθούν να διαφοροποιηθούν από μια σκληρή περιοριστική κατεύθυνση στο δημοσιονομικό επίπεδο, υλοποιούν σχέδια απορρύθμισης της εργασίας. Υπό αυτή την έννοια η βασική μας συμμαχία δεν μπορεί παρά να συγκροτηθεί πρώτα από όλα σε επίπεδο βάσης με τον κόσμο της δουλειάς και τα ευρωπαϊκά συνδικάτα.

5. Η Νεολαία ΣΥΡΙΖΑ

Η Νεολαία ΣΥΡΙΖΑ με τα μέλη της ήταν παρούσα σε κάθε μάχη που έδωσε ο χώρος μας στο κοινωνικό πεδίο ενάντια στις μνημονιακές επιταγές τα προηγούμενα χρόνια. Συμμετείχε ενεργά στους μεγάλους εργατικούς αγώνες, στη νεολαιίστικη εξέγερση του Δεκέμβρη 2008, στην πάλη για την υπεράσπιση της Παιδείας, στις πλατείες, την Υπατεία σε κάθε μικρή και μεγάλη σύγκρουση που ξέσπασε, στα κινηματικά γεγονότα. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε, πως η Οργάνωση Νεολαίας έκανε προσπάθειες για να προσδώσει στις μάχες που έδινε ο ΣΥΡΙΖΑ τα χαρακτηριστικά που θα καθιστούσαν τη νέα γενιά πρωταγωνίστρια των εξελίξεων. Οι μάχες ενάντια στην εργοδοσία μέσα σε εργασιακούς χώρους, η ενεργή παρουσία στα μεγάλα κινήματα της προηγούμενης πενταετίας, στις διεργασίες εντός του πανεπιστημίου, στα σχολεία και στις γειτονιές ήταν σημαντική. Ιδιαίτερα την «καυτή» περίοδο του Δημοψηφίσματος, η Νεολαία ΣΥΡΙΖΑ έδωσε τη μάχη σε όλη την Ελλάδα, συνέβαλε στην πυροδότηση εκδηλώσεων υπέρ του ΟΧΙ και συνεισέφερε στον μεγάλο αγώνα κατά της λιτότητας.

Στο πλαίσιο του απολογισμού οφείλουμε ωστόσο να αναγνωρίσουμε πως η Νεολαία ΣΥΡΙΖΑ ήταν μια οργάνωση, η οποία, ήδη από τη γέννησή της, κλυδωνιζόταν από μια ισχυρή εσωτερική αντιπαράθεση. Μια αντιπαράθεση που αντανάκλούσε αντιθέσεις, χαρακτηριστικές για το εσωκομματικό τοπίο, αλλά με πολύ μεγαλύτερη ένταση. Παρά τις όποιες προσπάθειες που έγιναν, η οργάνωση της Νεολαίας, τις περισσότερες φορές δεν μπόρεσε να ξεφύγει από το «εσωτερικό μέτωπο» και να καταστεί μια ηγεμονική δύναμη στην ελληνική νεολαία.

Τα προηγούμενα χρόνια δεν κατόρθωσε να πραγματοποιηθεί η συγκρότηση ενός δημιουργικού και ολοκληρωμένου πολιτικού σχεδίου για τη νεολαία, που θα προσανατολιζόταν στη μαζική δουλειά μέσα στους χώρους όπου ζει, σπουδάζει και εργάζεται η νέα γενιά και παράλληλα θα μπορούσε να αμβλύνει τις διαφωνίες που υπήρξαν εντός της οργάνωσης ήδη από το 2012. Η αδυναμία σύνθεσης ακόμα και σε ζητήματα προφανή για μια αριστερή οργάνωση νεολαίας ενέτεινε το πρόβλημα. Αν, ειδικά σε όλα αυτά, συνυπολογίσουμε και την αδυναμία του κόμματος να λειτουργήσει με έναν τρόπο βοηθητικό, το μείγμα που δημιουργήθηκε πολλές φορές ήταν εκρηκτικό. Για τις παθογένειες της οργάνωσης αρκετές ευθύνες βαρύνουν τον ίδιο τον ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος σε κρίσιμες στιγμές δεν επεδίωκε να δώσει de facto λύσεις και διεξόδους – σεβόμενος βέβαια την αυτοτέλεια της νεολαίας. Δεν υπήρξε βέβαια ούτε κάποια ουσιαστική μέριμνα, τόσο πολιτική όσο και οργανωτική, από πλευράς Κεντρικής Επιτροπής και Πολιτικής Γραμματείας για την ενίσχυση της μαζικής δουλειάς σε επίπεδο νεολαίας. Πολλές φορές το κόμμα αντιμετώπισε το ζήτημα με όρους «οικογενειακούς» παρά με πολιτικούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η πρώτη Συνδιάσκεψη και το πρώτο Συνέδριο – το οποίο δεν έγινε ποτέ. Και στις δύο περιπτώσεις, οι αποφάσεις του κόμματος δεν είχαν καμία θετική συνεισφορά, αντιθέτως επιδείνωσαν τα πολιτικά αδιέξοδα.

Φυσικά, δεν πρέπει να υποβαθμίσουμε το γεγονός ότι την κρίσιμη περίοδο της ολοκλήρωσης της διαπραγμάτευσης, η διάσπαση σε επίπεδο νεολαίας λειτούργησε αρνητικά, πολύ περισσότερο στη νεολαία παρά στο κόμμα. Μετά τη διάσπαση και τη διάλυση των οργάνων της, στα τέλη του Νοέμβρη του 2015, πραγματοποιήθηκε η 2η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη που είχε ως κύριο στόχο την οργανωτική και πολιτική ανασυγκρότηση της Νεολαίας ΣΥΡΙΖΑ, την ουσιαστική της επανίδρυση. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, η οργάνωση Νεολαίας κατάφερε να επανασυστήσει τον οργανωτικό της ιστό, ξεκίνησε τα πρώτα βήματα παρέμβασης της στους χώρους νεολαίας, σε σχολεία, ΑΕΙ και γειτονιές, εξέδωσε το περιοδικό της, οργάνωσε νέα μέλη, είχε σημαντική παρέμβαση στις δράσεις αλληλεγγύης για τους πρόσφυγες και στα κέντρα φιλοξενίας. Τους τελευταίους μήνες η Νεολαία ΣΥΡΙΖΑ κατάφερε να καλύψει χαμένο έδαφος. Χρειάζονται ωστόσο πολλά βήματα ακόμα τα οποία πρέπει να γίνουν, ώστε να δημιουργήσουμε μια μαζική αριστερή οργάνωση Νεολαίας, απαραίτητο οξυγόνο για τον ίδιο τον ΣΥΡΙΖΑ. Σε αυτήν την κατεύθυνση, οι δυνάμεις του Κόμματος οφείλουν να θέσουν σε προτεραιότητα τη δημιουργία οργανώσεων νεολαίας, να στηρίξουν τους συντρόφους και τις συντρόφισσές μας, που καθημερινά δίνουν με αυταπάρνηση τις μάχες του χώρου μας.

B. Το Παρόν και το Μέλλον (Η Αριστερά στον 21ο αιώνα)

1. Διεθνής κατάσταση

Στην ανθρωπότητα ολόκληρη, την ιστορική αυτή φάση που διανύουμε, βρίσκεται σε εξέλιξη ένας ακήρυχτος πόλεμος διαρκείας. Διακύβευμα είναι ο χαρακτήρας των κοινωνιών τις επόμενες δεκαετίες. Οι κυρίαρχες συντηρητικές δυνάμεις επιδιώκουν κοινωνίες στις οποίες θα επικρατεί μια σκληρή λιτότητα με ταυτόχρονη μονιμοποίηση και έξαρση της καταστολής. Αντίθετα, οι προοδευτικές δυνάμεις επιδιώκουν κοινωνίες στις οποίες η κοινωνική δικαιοσύνη και η δημοκρατία θα είναι παρούσες. Η έκβαση αυτού του πολέμου δεν είναι δεδομένη.

Σε όλο τον κόσμο, ιδιαιτέρως στις πλέον ανεπτυγμένες χώρες, οι ανισότητες διευρύνονται και οξύνονται. Ολοένα και μικρότερο ποσοστό του πληθυσμού κατέχει το συντριπτικά μεγαλύτερο και διαρκώς αυξανόμενο μερίδιο του πλούτου. Οι ανισότητες φτάνουν σε πρωτόγνωρα επίπεδα, καθώς επεκτείνονται γεωγραφικά και βαθαίνουν κοινωνικά εμφανίζοντας καθημερινά νέα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Η συνεχής όξυνση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από την πολυδιάστατη κοινωνική, ανθρωπιστική, πολιτιστική και οικολογική κρίση. Όλες μαζί αυτές οι όψεις της κρίσης, οδηγούν σε δομική κρίση του καπιταλισμού, της οποίας χαρακτηριστικό είναι η μακροπρόθεσμη μεταφορά ισχύος και πόρων από τον Νότο στον Βορρά και από την Ανατολή στη Δύση, και η ανάδυση νέων ισχυρών οικονομικών κέντρων που διεκδικούν θέση στην ανακατάταξη του παγκόσμιου συσχετισμού, εξέλιξη που εμπράκτως αμφισβητεί τις δεδομένες υπερεθνικές συγκροτήσεις και θεσμούς. Την αύξηση των ανισοτήτων σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο συνοδεύουν η γενικευμένη ανασφάλεια στον κόσμο, η τάση στρατιωτικοποίησης της διεθνούς ζωής, που συνοδεύεται από πολέμους. Εντείνεται ο ανταγωνισμός για ζώνες επιρροής και για τον έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών πηγών, που φέρνει μεγάλες και μεσαίες δυνάμεις αντιμέτωπες και δημιουργεί κάθε τόσο νέες εστίες πολέμων.

Οι δημοκρατικές κατακτήσεις υπονομεύονται τόσο στο εσωτερικό των κρατών, όσο και στις διεθνείς σχέσεις. Το δικαίωμα των λαών να επιλέγουν τον δρόμο της ανάπτυξής τους, τη μορφή της κοινωνικής τους οργάνωσης, δηλαδή η λαϊκή κυριαρχία, τείνει να ακυρωθεί στις συνθήκες της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης. Οι θεσμοί της δημοκρατίας αποδυναμώνονται, ενώ οι διεθνείς θεσμοί και το διεθνές δίκαιο ακυρώνονται, όποτε το επιβάλλει το συμφέρον των ισχυρών καπιταλιστικών ομίλων και των ιμπεριαλιστικών κέντρων. Ποτέ στην Ιστορία τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα δεν ήταν τόσο αδιάρρηκτα συνδεδεμένα.

Οι γενικευμένες κρίσεις, η αυξανόμενη ανισότητα και οι πόλεμοι οδηγούν σε τεράστιες προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές και ευνοούν την άνοδο αντιδραστικών και φονταμεταλιστικών δυνάμεων. Επείγον ζητούμενο σήμερα είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών ειρήνης για τη Μέση Ανατολή και τη Μεσόγειο, η συμβολή της Αριστεράς σε συνεργασία με τα συνδικάτα και άλλους κοινωνικούς φορείς, με πρωτοβουλίες πολιτών, με κάθε φιλειρηνική δύναμη, σε ένα νέο μεγάλο και πολύμορφο αντιπολεμικό κίνημα. Σε άμεση συνάρτηση με τον στόχο αυτόν, απαιτείται ένα σχέδιο ειρήνης με δημοκρατία για τη Συρία, η δίκαιη επίλυση του Παλαιστινιακού, καθώς και η ανάδειξη του Κυπριακού ως προβλήματος ειρήνης και ασφάλειας της Μεσογείου.

Η κρίση παίρνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στην Ευρώπη και την Ε.Ε., όπου ο εκσυγχρονιζόμενος νεοφιλελευθερισμός σε αβαστή συνεργασία με τις κυρίαρχες αντιδραστικές δυνάμεις στον Βορρά συνεχίζει τη δογματική του προσπάθεια επιβολής προγραμμάτων λιτότητας

στις χώρες του Νότου, που συνοδεύονται από αφυδάτωση της δημοκρατίας και περιορισμούς στην άσκηση λαϊκής κυριαρχίας.

Η μερική υποχώρηση αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων στη Λατινική Αμερική, που η άνοδός τους είχε σηματοδέψει την προηγούμενη δεκαετία, συνέπεσε με νίκες αριστερών δυνάμεων σε Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία, την άνοδο του Σιν Φέιν στην Ιρλανδία, το φαινόμενο Σάντερς στις ΗΠΑ, διαφοροποιήσεις στην ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία, όπως αυτό φάνηκε και με την ανάδυση του Κόρμπιν στο Εργατικό Κόμμα Βρετανίας, αλλά και τις διεργασίες στην πορτογαλική και την ισπανική σοσιαλδημοκρατία υπό την επίδραση της άνοδου της Αριστεράς στην Ιβηρική. Όλα αυτά, μαζί με τις τέσσερις διαδοχικές εκλογικές νίκες του ΣΥΡΙΖΑ, μπορούν να αποτελέσουν την αρχή της υποχώρησης του νεοφιλελευθερισμού και ταυτόχρονα λειτουργούν ως καταλύτης γενικότερων αλλαγών.

Η Αριστερά σήμερα, μαζί με την εκπροσώπηση των αξιώσεων του εργατικού κινήματος και την κριτική του καπιταλισμού που πήγασε από αυτό το κίνημα, καλείται να αντισταθεί απέναντι στην εργαλειοποίηση του Λόγου της Αγοράς, να υπερασπιστεί ελευθεριακές αξίες του Διαφωτισμού, της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, το αντιφασιστικό κληροθέσιο του 20ού αιώνα, και να επαναθεμελιώσει ένα πρόγραμμα κοινωνικής και πολιτικής ανατροπής, το πρόγραμμα του σοσιαλισμού του 21ου αιώνα.

Η πολυμορφία των οικονομικοκοινωνικών συνθηκών, καθώς και των κοινωνικών αντιστάσεων, εκδηλώνεται σήμερα με την πολυμορφία και των πολιτικών εκπροσωπήσεων της Αριστεράς. Θέτει όμως επιτακτικά το ζήτημα της πολιτικής σύνθεσης όσων εκφράζουν τις ευρύτερες χιμαιζόμενες κοινωνικές πλειοψηφίες. Οι κοινωνικές αυτές πλειοψηφίες, όπως έδειξε και η πρόσφατη προσφυγική κρίση, κλείνουν στους κόλπους τους κάθε είδους μειονότητες και οργανώνουν πολυεπίπεδες πρωτοβουλίες αντίστασης. Κατ' αυτόν τον τρόπο ανοίγουν προοπτικές για τη διεύρυνση της δημοκρατίας, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα νέα ριζοσπαστικά δείγματα κοινωνικής οργάνωσης.

Προκύπτει, λοιπόν, η ανάγκη για ανανέωση και οικοδόμηση νέων κοινωνικών και πολιτικών συμμαχιών στην Ελλάδα, την Ευρώπη και τον κόσμο. Με τα σημερινά δεδομένα κεντρικό ζήτημα αναδεικνύεται η αποτελεσματική οργάνωση και συνεργασία των δυνάμεων που συμμετέχουν ή παρακολουθούν το Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, και ο διάλογος και η συνεργασία με τους Ευρωπαίους Πράσινους, καθώς και με εκείνα τα τμήματα της σοσιαλδημοκρατίας που δεν ανέχονται πλέον την ηγεμόνευσή τους από τον νεοφιλελευθερισμό και αντιστέκονται στη λιτότητα και τον αυταρχισμό που τη συνοδεύει. Σε αυτό το πλαίσιο ο ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει εμπράκτως να συμβάλει σε έναν «πανευρωπαϊκό συνασπισμό κατά της κοινωνικής καταστροφής». Αυτός ο πανευρωπαϊκός συνασπισμός δεν θα οικοδομηθεί μέσα από ένα μόνο μέτωπο, το οικονομικοκοινωνικό, αλλά και άλλα μέτωπα όπως του αντιρατσισμού, του αντιμιλιταρισμού, της ειρήνης, της δημοκρατίας και της οικολογίας.

2. Η Ευρώπη σε σταυροδρόμι

Οι εξελίξεις των τριών τελευταίων χρόνων, επιβεβαιώνουν τις διαπιστώσεις του ιδρυτικού Συνεδρίου του ΣΥΡΙΖΑ για την έκταση και το βάθος της ευρωπαϊκής κρίσης. Η θέση του Συνεδρίου για την επανίδρυση της Ε.Ε., παραμένει εξαιρετικά επίκαιρη. Η διεθνής χρηματοπιστωτική-οικονομική κρίση, ενώ τουλάχιστον προσωρινά φαίνεται ότι ανακόπτεται στις ΗΠΑ, στην Ε.Ε. συνεχίζεται και από ορισμένες απόψεις βαθιάει, καθώς ανέδειξε τις αντιφάσεις του οικοδομήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η κρίση, μαζί με τις λαϊκές αντιστάσεις στις χώρες της Ε.Ε., θέτει υπό αμφισβήτηση τη συνοχή της συμμαχίας Συντηρητικών και Σοσιαλδημοκρατών που ηγήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες της πορείας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Αλλά και όσον αφορά τη θέση της στον κόσμο, η Ε.Ε. βρίσκεται σε κρίση. Υπάρχει η ισχυρή τάση να εξελιχθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση σε ιμπεριαλιστικό κέντρο υπό την ηγεσία της Γερμανίας.

Εκεί αποσκοπούν οι επιδιώξεις για ενίσχυση της στρατιωτικής της ισχύος και στρατιωτικές επεμβάσεις είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με το ΝΑΤΟ. Ο άλλος δρόμος, που τον υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Αριστερά, είναι να εξελιχθεί η Ένωση σε πόλο φιλειρηνικής πολιτικής και δημοκρατίας.

Η ουκρανική και άλλες κρίσεις ανέδειξαν την άρνηση της ηγεσίας της Ε.Ε. να καταστεί η Ένωση σταθερός πόλος ειρήνης και σταθερότητας για όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο και τον άμεσο περίγυρό της (Μεσόγειος - Μέση Ανατολή). Η ουκρανική κρίση, ως πανευρωπαϊκό πρόβλημα, είναι αποτέλεσμα, εκτός των εσωτερικών αντιφάσεων της Ουκρανίας, και του γεγονότος ότι η χώρα αυτή αποτέλεσε πεδίο οξύτατου ανταγωνισμού ανάμεσα στη Ρωσία και τις μεγάλες χώρες της Δύσης. Η ευρωπαϊκή Αριστερά έχει σταθερά υποστηρίξει την ειρηνική επίλυση της κρίσης, στη βάση της ειρηνευτικής διαδικασίας του Μινσκ, με τη συμβολή του ΟΑΣΕ.

Οι συνέπειες της πολυδιάστατης κρίσης εντός και εκτός Ε.Ε. οδηγούν στην επανεμφάνιση και ανάπτυξη, με ισχυρά εκλογικά ποσοστά, των δυνάμεων της ξενοφοβίας, του σεξισμού, του ρατσισμού και του νεοναζισμού, οι οποίες πρωτοστατούν και στην πρόσφατη έξαρση της ισλαμοφοβίας, ιδιαίτερα μετά το τρομοκρατικό χτύπημα του ISIS στο Παρίσι και στις Βρυξέλλες. Προφανώς, ο ακραίος ισλαμικός φονταμενταλισμός συνιστά μείζονα διεθνή κίνδυνο αλλά δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ούτε με νέους πολέμους, στη βάση της φιλοπόλεμης θεωρίας για «σύγκρουση των πολιτισμών», ούτε με διλήμματα του τύπου «ασφάλεια ή δημοκρατία», που εκπορεύονται από τους κυρίαρχους κύκλους της Ευρώπης. Η ακροδεξιά απειλή δεν μπορεί να αναχαιτισθεί με παραχωρήσεις στην ιδεολογία της.

Η Ελλάδα, από την ίδια τη γεωπολιτική της θέση μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στα προαναφερθέντα. Η επιλογή πολυδιάστατης, ενεργητικά φιλειρηνικής εξωτερικής πολιτικής – συμμετοχή σε διεθνείς πρωτοβουλίες ειρήνης και υποστήριξη διαδικασιών αποστρατιωτικοποίησης και αποπυρηνικοποίησης– αποτελεί προαπαιτούμενο για την οικονομική και οικολογική ανάταξη με κοινωνική προκοπή και φυσικά το μόνο οδικό χάρτη για το κόμμα μας.

Σε μέγιστο παγκόσμιο και ευρωπαϊκό πρόβλημα αναδεικνύεται το προσφυγικό-μεταναστευτικό, το οποίο δεν είναι αποτέλεσμα μόνο των πολέμων αλλά και της απουσίας δημοκρατίας, σε συνδυασμό με κραυγαλέες διεθνείς ανισότητες, στο έδαφος των οποίων αναπτύσσονται ακραία αντιδραστικά φαινόμενα και δυνάμεις θρησκευτικού φονταμενταλισμού.

Η λεγόμενη «προσφυγική κρίση», η οποία στην πραγματικότητα αποτελεί κρίση του σημερινού άδικου και αντιδημοκρατικού διεθνούς συστήματος, αποκαλύπτει την κραυγαλέα αποτυχία των ευρωπαϊκών πολιτικών τόσο ως προς την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού–προσφυγικού ζητήματος με πολιτική ένταξης των μεταναστών και προσφύγων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, όσο και στις σχέσεις της Ε.Ε. με τον υπόλοιπο κόσμο. Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ε.Ε. (ΚΕΠΠΑ) εξακολουθεί να κινείται στην τροχιά του ατλαντισμού, καθιστώντας έτσι προβληματική τη χάραξη και άσκηση μιας νέας μεσανατολικής και μεσογειακής πολιτικής της Ένωσης. Απαιτείται πάνω από όλα ένα πρόγραμμα ειρήνης της Ε.Ε. για τη Μέση Ανατολή και τη Μεσόγειο, με τη συμβολή και της Ελλάδας. Ένα πρόγραμμα, που στον πυρήνα του θα βρίσκεται η γεφύρωση του εκρηκτικού χάσματος Βορρά-Νότου στη Μεσόγειο και η οικοδόμηση νέων σχέσεων και με την αφρικανική ήπειρο.

Το προσφυγικό ανέδειξε, όχι μόνο την απουσία φιλειρηνικής πολιτικής της Ε.Ε., αλλά και την αναγκαιότητα της διαβαλκανικής συνεργασίας με όρους συνανάπτυξης και κοινής ασφάλειας. Οι διμερείς εντάσεις που δημιουργήθηκαν με αφορμή το προσφυγικό–μεταναστευτικό, υπογράμμισαν την αναγκαιότητα αυτή.

Εκτιμούμε ότι για το μείζον αυτό πρόβλημα, η ελληνική κυβέρνηση κινήθηκε σωστά σε γενικές γραμμές. Κατάργησε το προηγούμενο απάνθρωπο και παράνομο καθεστώς, ζήτησε την ριζική αλλαγή μεταναστευτικής πολιτικής της Ε.Ε., ώθησε πανευρωπαϊκές εξελίξεις και συνέβαλε στην αφύπνιση ευρωπαϊκών κοινωνιών, αναδεικνύοντας το αίτημα για μια πραγματικά κοινή ευρωπαϊκή αντιμετώπιση της κρίσης.

Επανάδρυση της Ε.Ε.

Το σύνθημα «Μια νέα Ευρώπη για έναν νέο κόσμο», αποκτά μεγαλύτερη αξία σήμερα και απαιτεί πρωτίστως την έμπρακτη και αποτελεσματική αμφισβήτηση της ηγεμονίας του νεοφιλελευθερισμού, που οδηγεί και στη στρατιωτικοποίηση της Ε.Ε. Παράλληλα, χρειάζεται η ανάδειξη του πανευρωπαϊκού ορίζοντα των αγώνων της Αριστεράς, της Οικολογίας και της Ειρήνης.

Ο ΣΥΡΙΖΑ όπως και το ΚΕΑ εμμένουν στην επανάδρυση της Ε.Ε., με πρώτο κεντρικό στόχο την υπεράσπιση του «ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου», το περιεχόμενο του οποίου διαρκώς συρρικνώνεται, ενώ η κατάργησή του ισοδυναμεί με πολιτιστική αντεπανάσταση. Αντιθέτως η επανάδρυση της Ε.Ε. που θα στηρίζεται στην ενεργοποίηση και διεύρυνση των δημοκρατικών θεσμών και διαδικασιών και θα έχει σαφές κοινωνικό περιεχόμενο υπέρ των κοινωνικά αδυνάτων θα αποτελέσει πολιτιστική επανάσταση για το σύνολο της Ευρώπης. Η «επανάδρυση της Ε.Ε.» με αυτό το περιεχόμενο αποτελεί και τη μόνη ελπίδα για διάσωση της Ένωσης και των ευρωπαϊκών κοινωνιών από τη λαίλαπα της Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP - Transatlantic Trade and Investment Partnership).

Οι σημερινοί συσχετισμοί δυνάμεων στην Ε.Ε. και γενικότερα στην Ευρώπη, εξακολουθούν να μην ευνοούν τις δυνάμεις της Αριστεράς. Παραμένει και εντείνεται η κρίση δημοκρατικής νομιμοποίησης, με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποβαθμισμένο, και τα εθνικά Κοινοβούλια σε ρόλο επικυρωτή αποφάσεων που λαμβάνονται αντιδημοκρατικά, ερήμην των λαών και των εκλεγμένων εκπροσώπων τους.

Οι κυρίαρχες δυνάμεις της Ε.Ε. «αντιμετωπίζουν» την κρίση εγκαταλείποντας θεμελιακές διακηρυγμένες αρχές της ευρωπαϊκής ενοποίησης, παραγνωρίζοντας σημαντικές πτυχές του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου. Είναι ώρα η Αριστερά και όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις να θέσουν ως προτεραιότητα την υπεράσπιση και διεύρυνση της δημοκρατίας στην Ε.Ε. Αυτό απαιτεί τη διεκδίκηση και μιας Ευρώπης των Δικαιωμάτων, όπου τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα θα θεωρούνται αδιαίρετα και αλληλεξαρτώμενα.

Ο ΣΥΡΙΖΑ πριν ακόμη φτάσει στην κυβέρνηση είχε, όχι μόνο επισημάνει τις διεργασίες στον ευρωπαϊκό Νότο, είχε στηρίξει την προοπτική μιας άλλης πορείας για τη χώρα στην προοπτική μιας προοδευτικής κυβέρνησης στην Ελλάδα, με χώρες, κυβερνήσεις, πολιτικές δυνάμεις, την Αριστερά του ευρωπαϊκού Νότου. Οι εξελίξεις επιβεβαίωσαν την εκτίμηση αυτή. Σήμερα οι διεργασίες και εξελίξεις στην Ε.Ε. επιβάλλουν ενίσχυση της συνεργασίας του ευρωπαϊκού Νότου. Η επανάδρυση και της Ε.Ε. περνά μέσα από τη συνεργασία και πολιτική ενδυνάμωση, όχι μόνο της πανευρωπαϊκής Αριστεράς αλλά και του ευρωπαϊκού Νότου στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

3. Ποια Αριστερά στον 21ο αιώνα;

Το 2ο Συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ καλείται να επιβεβαιώσει τη Διακήρυξη Αρχών του Ιδρυτικού μας Συνεδρίου. Ως κόμμα της σύγχρονης ανανεωτικής Αριστεράς, οφείλουμε να ανιχνεύουμε μέσα στην καθημερινή δράση ενός πολυσύνθετου, αντιφατικού, εκμεταλλευτικού και αλλοτριωτικού καπιταλιστικού σήμερα (σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο) το όραμά μας, χωρίς να χάνουμε το βασικό ανθρωποκεντρικό αξίωμα που δημιούργησε εδώ και δύο αιώνες την Αριστερά. Η πολιτικά οργανωμένη Αριστερά, ως πολιτική έκφραση του εργατικού κινήματος, έχει ιστορία δύο αιώνων, στη διάρκεια των οποίων έκανε «εφόδους στον ουρανό», πρωταγωνίστησε σε κοινωνικές και εθνικοαπελευθερωτικές επαναστάσεις. Στις αρχές του 20ού αιώνα υπήρξε βαθύ σχίσμα στις τάξεις της με αφορμή την προσχώρηση μεγάλου τμήματός της στην πλευρά του πολέμου κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τα δύο ρεύματα που προέκυψαν, το σοσιαλδημοκρατικό και το κομμουνιστικό, το καθένα με τον τρόπο του, απέτυχαν να κάνουν πράξη το όραμα της κοινωνικής και ανθρώπινης απελευθέρωσης. Η κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού», το 1989-90, οδήγησε σε κρίση το σύνολο της Αριστεράς, ανεξαρτήτως των κομματικών της εκφράσεων. Από την κρίση ξεπήδησε το

αίτημα και ο στόχος για τη δημιουργία μιας νέας Αριστεράς, όχι μόνο με την υπέρβαση των δύο προγενέστερων μεγάλων ρευμάτων, αλλά και με νέα φυσιογνωμία, και χαρακτηριστικά, με τη σύνθεση των ιδεών και αξιών του εργατικού κινήματος, με αυτές της οικολογίας, του φεμινισμού και των άλλων σύγχρονων κοινωνικών κινήματων. Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι έκφραση αυτής της ανάγκης για επανίδρυση και ανασύνθεση των ρευμάτων του εργατικού κινήματος και της Αριστεράς.

Οι ίδιες οι διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις στο οικονομικοκοινωνικό επίπεδο, αλλά και η περιβαλλοντική κρίση έχουν διευρύνει το πεδίο δράσης της Αριστεράς και τις εν δυνάμει κοινωνικές και κατ' επέκταση πολιτικές συμμαχίες της. Ταυτόχρονα, αναδεικνύεται τόσο ο πανευρωπαϊκός όσο και ο πλανητικός ορίζοντας της Αριστεράς και του προγράμματός της.

Η σημερινή πολυδιάστατη παγκόσμια κρίση αναδεικνύει τα αδιέξοδα του καπιταλισμού και τη χρεοκοπία του θατσερικού δόγματος «There Is No Alternative» (TINA). Για να σωθούν η Ευρώπη και ο κόσμος, απαιτείται ριζική κοινωνική και πολιτική αλλαγή, που στις σημερινές συνθήκες δεν αρκεί να περιοριστεί στο εθνικό επίπεδο. Χρειάζεται, λοιπόν, ένας νέος σύγχρονος διεθνισμός της Αριστεράς. Διεθνισμός που θα στηρίζεται στο ιστορικό κεκτημένο των αγώνων και θα αξιοποιεί τη νέα γνώση και την τεχνολογία που αναδεικνύονται σε σημαντικούς παράγοντες πολιτικής κινητοποίησης.

Η ανάδυση μιας σειράς από αντιθέσεις και συγκρούσεις, οι οποίες αν και είναι ταξικά επικαθορισμένες, δεν περιορίζονται σε αυτή τη βάση, βοηθούν στη συγκρότηση πολιτικών σχηματισμών πέρα από τα αντιπροσωπευτικά κόμματα και τα παραδοσιακά συνδικάτα, καθώς και νέες αποκεντρωμένες, θεματικές και ευέλικτες μορφές λαϊκών κινητοποιήσεων και πολιτικής δράσης. Όλα αυτά αλλάζουν την κεντρική πολιτική σκηνή αλλά και την έννοια της πολιτικής, απελευθερώνοντας μεγάλα τμήματα του πληθυσμού και κυρίως πολλών κατηγοριών γυναικών και της νεολαίας από παραδοσιακές μορφές πολιτικής ένταξης. Παράλληλα, άλλοι απομακρύνονται από την πολιτική δημιουργώντας κρίση εκπροσώπησης και υποχώρηση της δημοκρατίας, ενώ άλλοι μετατοπίζονται προς ριζοσπαστικές θέσεις που οδηγούν σε προοδευτικές εξελίξεις.

Στην Ελλάδα, η κρίση πολιτικής εκπροσώπησης είχε αρχίσει να εκδηλώνεται πριν από τα Μνημόνια, αλλά γιγαντώθηκε στη διάρκεια της εφαρμογής τους. Συμπτώματά της αποτελούν, μεταξύ άλλων, η πρωτοφανής για τα δεδομένα της Μεταπολίτευσης αποδυνάμωση του δικομματισμού, η παρακμή συγκεκριμένων μορφών κομματικής οργάνωσης, το ξεθώριασμα σε μεγάλα τμήματα της κοινωνίας της διαχωριστικής γραμμής Αριστερά-Δεξιά, αφού και αυτή είχε συρρικνωθεί στον παγιωμένο αστικό δικομματισμό. Σημειώθηκε επίσης αποπολιτικοποίηση της νεολαίας και σαφής υποχώρηση των έμφυλων διεκδικήσεων, καθώς και γενικότερη έλλειψη εμπιστοσύνης στο πολιτικό σύστημα, κρίση και απομαζικοποίηση του κλασικού συνδικαλισμού, στροφή, αν και περιορισμένη, σε νέες μορφές αυτόνομης εργατικής και κοινωνικής οργάνωσης. Οι εκλογικές επιτυχίες του ΣΥΡΙΖΑ οφείλονται και στο γεγονός ότι έγκαιρα κατανόησε τις εξελίξεις αυτές, καθώς και ότι μπόρεσε να εκφράσει τον ταξικό, αντιμνημονιακό αγώνα του ελληνικού λαού.

Ο νεοφιλελευθερισμός έχει αυξήσει τις ανισότητες και έχει υποσκάψει τη δημοκρατία. Η αυξανόμενη κοινωνική ανισότητα υπονομεύει την ισονομία και την ίδια την ισότητα της ψήφου. Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση αφυδατώνει τους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς. Με αυτά τα δεδομένα, στον σημερινό κόσμο η δημοκρατία ενδιαφέρει τους λίγους ως τυπικό κέλυφος και πρόσχημα εξουσίας. Αντίθετα, για τους πολλούς γίνεται αξίωση. Όταν οι πολλοί καταπιέζονται, η αξίωση και η διεκδίκηση της δημοκρατίας γίνεται όχημα διεξόδου τους στον κόσμο των εχόντων και οι θεσμοί της αίτημα ριζοσπαστικής αλλαγής.

4. Αριστερό πρόγραμμα, κοινωνικές και πολιτικές συμμαχίες

Η Αριστερά της μεταψυχροπολεμικής εποχής, είχε υποστεί θεωρητικές αποτυχίες και πολιτικές ήττες διεθνώς. Η ριζοσπαστική Αριστερά έχει, λοιπόν, καθήκον να επαναθεμελιώσει με σύγχρονους όρους ένα πρόγραμμα ανατροπής που να ανταποκρίνεται στις μακροπρόθεσμες

αλλαγές της κοινωνίας και τις κρίσιμες τρέχουσες συνθήκες. Το σύγχρονο κόμμα της Αριστεράς δεν βρίσκεται σε απόσταση από τα λαϊκά στρώματα σε ρόλο «καθοδηγητή» και δεν ενσωματώνεται στην κυβέρνηση. Εκπροσωπεί τις δυνάμεις της μισθωτής εργασίας και τα άλλα λαϊκά κοινωνικά στρώματα, οργανώνει τη συμμαχία με την παραδοσιακή και τη νέα μικροαστική τάξη που ο επιθετικός φιλελευθερισμός συνθλίβει, έχει οργανικούς δεσμούς με τα κοινωνικά κινήματα και επιδιώκει την ευρύτερη δυνατή πολιτική και κοινωνική συμμαχία για τον κοινωνικό μετασχηματισμό.

Το πρόγραμμα και οι επιμέρους στοχεύσεις της Αριστεράς πηγάζουν από τις αξιώσεις και τους αγώνες των πολλών και αποκτούν μορφή με την επιστημονική ανάλυση και την εφαρμογή στην πράξη. Έτσι εξειδικεύεται σε κάθε αρμό της κοινωνικής ζωής και κατ' αυτόν τον τρόπο το κόμμα της Αριστεράς οργανώνει τους κοινωνικούς και τους πολιτικούς αγώνες και επιδιώκει να κερδίσει την πλειοψηφία του λαού και την πολιτική εξουσία.

Ο ταξικός χαρακτήρας της ψήφου του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές του Γενάρη και του Σεπτέμβρη δείχνει ότι οι εργαζόμενοι, οι άνεργοι, οι νέοι και οι νέες αποτελούν τον κορμό της πλατιάς κοινωνικής συμμαχίας που επιδιώκει το κόμμα. Στην κοινωνία επιδιώκουμε τυπικές και άτυπες συμπορεύσεις με τα κινήματα και τα κομμάτια του πληθυσμού που χτυπήθηκαν από την ύφεση. Στο πολιτικό επίπεδο, επιδιώκουμε τη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για προγραμματικές συμφωνίες και για συμπόρευση με όλες τις δυνάμεις της Αριστεράς. Επίσης, επιδιώκουμε συμμαχίες και συμπόρευση με κόμματα και κινήσεις που αναφέρονται στη σοσιαλδημοκρατία, εφόσον απαλλάσσονται από δεσμεύσεις απέναντι στο παλιό κομματικό σύστημα και τον νεοφιλελευθερισμό, καθώς και με πολιτικές εκφράσεις του οικολογικού κινήματος, πρώτα από όλα με το κόμμα των Πρασίνων.

Ο 20ός αιώνας μας δίδαξε ότι ο σοσιαλισμός δεν μπορεί να υπάρξει αν δεν είναι δημοκρατικός. Η κατάργηση της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας και μόνο δεν αρκεί για την οικοδόμηση της νέας κοινωνίας. Σοσιαλισμός του 21ου αιώνα σημαίνει δημοκρατία σε κάθε πλευρά της ζωής, στην οικονομία, τις τράπεζες, τις μεγάλες παραγωγικές μονάδες, στους θεσμούς και τα ιδρύματα. Δεύτερο συστατικό του αριστερού προγράμματος αποτελεί επομένως η συνεχής επέκταση και εμπάθυνση της δημοκρατίας. Ο εκδημοκρατισμός του κράτους, του Δημοσίου, της παιδείας και του πολιτισμού χρειάζεται να συνδυαστεί με πολύμορφους αμεσοδημοκρατικούς θεσμούς, έτσι ώστε μεγάλα τμήματα της κοινωνικής πολιτικής να περνούν σταδιακά σε συλλογικές διαδικασίες. Η δημοκρατία αγκαλιάζει έτσι όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και μεταμορφώνεται από θεσμική διαδικασία σε νέα μορφή ζωής, με έντονη την έμφυλη διάστασή της. Ακόμα, αυτή η πάλη περιέχει συνεχείς δημοκρατικές ρήξεις, μεταφορά αρμοδιοτήτων και πόρων σε νέους θεσμούς άμεσης δημοκρατίας που αλλάζουν τους συσχετισμούς δύναμης στην κοινωνία. Η πάλη για την επέκταση και την εμπάθυνση της δημοκρατίας είναι στοιχείο της πάλης για τον σοσιαλισμό, τη βοηθά και ταυτόχρονα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ύπαρξή του.

Ο δημοκρατικός μετασχηματισμός της κοινωνίας πρέπει να διδαχθεί από τις διάφορες πρωτοβουλίες αυτόνομης κοινωνικής οργάνωσης και δράσης και να υποστηρίξει την άνθηση τέτοιων πρωτοβουλιών. Με αυτή την έννοια, κάθε κυβερνητική πολιτική πρέπει να προσαρμόζεται στους άξονες της ισότητας και της δημοκρατίας και να ελέγχεται για την ταξική της μεροληψία. Η συνεχής μείωση των ανισοτήτων, η βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών και η επέκταση και εμπάθυνση της δημοκρατίας αποτελούν το περιεχόμενο της καθημερινής προσπάθειας της ριζοσπαστικής Αριστεράς της εποχής μας.

Γ. Για ένα κόμμα ενεργών πολιτών, έκφραση αγωνιών και ελπίδων της κοινωνίας

Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι κόμμα ενεργών πολιτών, γυναικών και ανδρών, που θέλουν να εκφράζουν την Ανανεωτική Ριζοσπαστική και Δημοκρατική Ελληνική και Ευρωπαϊκή Αριστερά. Τα μέλη και οι φίλοι του αγωνίζονται μέσα και έξω από τους θεσμούς «για την ανατροπή όλων των συνθηκών μέσα στις οποίες ο άνθρωπος είναι ένα ταπεινωμένο, σκλαβωμένο, εγκαταλειμμένο, και καταφρονεμένο ον» (Μαρξ), για την υπέρβαση στις αντίξοες σημερινές συνθήκες, κάθε μορφής εκμετάλλευσης και καταπίεσης, μέσα από συνεχείς καθημερινές δημοκρατικές τομές και ρήξεις.

Μέσα από τις αντιφάσεις και τις δυσκολίες του σήμερα, επιχειρούμε να ξαναδέσουμε την κόκκινη κλωστή των εργατικών αγώνων που συνέχουν την ιστορική διαδρομή των κοινωνιών τους δυο τελευταίους αιώνες, το φεμινιστικό κίνημα, τα νέα κοινωνικά κινήματα και ευαισθησίες, με τα αιτήματα για ουσιαστικοποίηση των θεσμών της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας –που ουδέποτε θέλησε ειλικρινά η αστική τάξη– για δημιουργία θεσμών άμεσης δημοκρατίας, αυτοδιαχειριστικές εστίες στην παραγωγική βάση και σεβασμό και συνεχή εμπλουτισμό όλων των ελευθεριών και δικαιωμάτων.

Με αυτούς τους στόχους μιας ανοιχτής δημοκρατικής πορείας προς τον σοσιαλισμό και μιας συνεχώς διευρυνόμενης εσωκομματικής δημοκρατίας, συγκροτούμε την ιδεολογικοπολιτική μας ταυτότητα.

Σε αυτή τη νέα πραγματικότητα η βασική αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας εμπλουτίζεται με νέα δεδομένα, χωρίς αυτό να σημαίνει μείωση των εκμεταλλευτικών και αλλοτριωτικών διεργασιών. Το αντίθετο μάλιστα αυτές συνδυάζονται με νέες οξυνόμενες αντιθέσεις οικολογικής καταστροφής, κλιματολογικών καταστροφών, λειψυδρίας, μεταλλαγμένων προϊόντων, πολλαπλών μορφών βίας κατά των γυναικών, νέων μορφών δουλείας και φονταμενταλιστικής βαρβαρότητας, πολέμων, ενός πρωτοφανούς κύματος μετανάστευσης και μιας τεράστιας ανθρωπιστικής κρίσης, σε τοπικό, ευρωπαϊκό, παγκόσμιο επίπεδο.

Απέναντι σε αυτή τη νέα πολυσύνθετη πραγματικότητα γεννιούνται νέες αντιστάσεις, νέα κινήματα, νέες αμφισβητησιακές μορφές πολιτικής ανυπακοής, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για έναν νέο κοινωνικό-πολιτικό-πολιτισμικό ριζοσπαστικό, προοδευτικό πόλο, απέναντι στις δυνάμεις του μεγάλου κεφαλαίου των νεοφιλελεύθερων καπιταλιστικών εκμεταλλευτικών δεδομένων.

Αυτόν τον πόλο επιχειρεί καθημερινά να εκφράσει ο ΣΥΡΙΖΑ τόσο στην ελληνική όσο και στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα, λειτουργώντας ως καταλύτης διεργασιών ανατροπών της κυρίαρχης νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής λογικής.

Η αντιστοίχιση με τα νέα δεδομένα, αυτού του πόλου, απαιτεί πρωταρχικά την ουσιαστική μείωση της μονοδρομικής κάθετης εσωκομματικής και ιεραρχικής δομής με τη δημιουργία παράλληλων οριζόντιων δομών, διάχυσης σε όλα τα μέλη που συναποτελούν το δικό μας πρωτότυπο και πρωτόγνωρο εγχείρημα, όλων των πληροφοριών και δεδομένων και ταυτόχρονα δημιουργία όρων συλλογικού ελέγχου, κριτικής εμπάθουσας και πραγματικής συναπόφασης.

Απαιτείται επίσης ο εμπλουτισμός της κομματικής ζωής με νέες επεξεργασίες εστιασμένες στις πολύμορφες κινηματικές μορφές αλληλεγγύης και πολιτισμικές διεργασίες που την περίοδο της κρίσης και την όξυνση του προσφυγικού έχουν δημιουργηθεί στα κύτταρα της κοινωνίας, με πλήρη σεβασμό στην αυτονομία τους.

Χρειαζόμαστε ένα κόμμα που θα μπορεί να ανοίγει δρόμους μέσα στην κοινωνία, να σχεδιάζει πολιτική, να αλλάζει τους συσχετισμούς μέσα από αγώνες και να συμβάλει έτσι στη

διαμόρφωση ενός πλαισίου λαϊκής συμμετοχής και ελέγχου. Ένα κόμμα που θα διέπεται από την κουλτούρα της ισότητας μεταξύ των ανδρών και γυναικών μελών του και επιδιώκει την ισόρροπη συμμετοχή τους στα όργανά του.

Το κόμμα που χρειαζόμαστε είναι ένα κόμμα που θα λειτουργήσει πραγματικά ως συλλογικός διανοούμενος, με στόχο την ηγεμονία των πρακτικών και των ιδεών της Αριστεράς μέσα στην κοινωνία. Ένα μαζικό κόμμα της Αριστεράς που θα μπορεί να μαθαίνει από τους αγώνες της κοινωνίας, να συμπυκνώνει τα καλύτερα στοιχεία αυτών των αγώνων και να τα μετατρέπει σε κομμάτι της συλλογικής διάνοιας, με λειτουργία που δεν θα μετατρέπει τις δυνάμεις μας σε εσωτερικούς μηχανισμούς πίεσης ή προσωπικούς στρατούς κυβερνητικών στελεχών.

Με αυτό τον τρόπο το κόμμα θα μπορέσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο και να συμβάλει στην υλοποίηση του προγράμματός μας αλλά και να ελέγχει τη κυβέρνηση. Ένα κρίσιμο ερώτημα που έχουμε να αναμετρηθούμε το επόμενο διάστημα είναι η δημιουργία ενός συνολικότερου πλαισίου συμμετοχής και ελέγχου που θα ξεκλειδώνει τη λαϊκή εφευρετικότητα και την κοινωνική διαθεσιμότητα. Γεγονός που απαιτεί ανοιχτές στη νέα κοινωνική πραγματικότητα ευφάνταστες λειτουργίες των οργανώσεων που, χωρίς να αλλοιώνουν τον κομματικό τους χαρακτήρα, θα μετεξελίσσονται σε ελκτικούς χώρους έκφρασης και δράσης της κοινωνίας, με ανοιχτές συνελεύσεις και δημόσιες εκδηλώσεις, όπου μέλη, φίλοι, ευρύτερα συμπολίτες, θα έχουν τη δυνατότητα όχι μόνο να τις παρακολουθούν αλλά και να καταθέτουν προτάσεις, αγωνίες, κριτικές απόψεις, να προτείνουν θέματα για συζήτηση και αποφάσεις. Επίσης, σε συγκεκριμένα θέματα όπως π.χ. η έννοια της αυτοδιαχείρισης και το παράδειγμα της BIOME ή ο κοινωνικός διάλογος για την Παιδεία ή τα προβλήματα στον χώρο της Υγείας κ.λπ. θα μπορούν να ανοίγονται, με τη χρήση του Διαδικτύου, κύκλοι ευρύτερων συζητήσεων φίλων και μελών για την εμπάθυνση και εμπλουτισμό θέσεων και προβληματισμών, καθώς και άτυπες δημοψηφισματικές μορφές για την παρέμβαση του χώρου σε προβλήματα της περιοχής ή του κλάδου που δρα. Η προσέλκυση πολλών ανθρώπων που παρακολουθούν την πολιτική μας, αλλά δεν θέλουν οπωσδήποτε να γίνουν μέλη του κόμματος, σε συμμετοχή στους προβληματισμούς και τις αναζητήσεις μας σε όλα τα επίπεδα της κομματικής δομής, από την Ο.Μ. έως τα τμήματα του κόμματος είναι το μέσον για να ριζώσει το κόμμα στην κοινωνία και να γίνουν οι υποθέσεις του δημόσιες υποθέσεις.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, χρειάζεται καθημερινός αγώνας, υπέρβασης και στην εσωκομματική ζωή των κυρίαρχων λογικών: της διάκρισης των «Πάνω» και των «Κάτω», της «ανάθεσης», των πελατειακών σχέσεων, των μηχανισμών, των κυρίαρχων παραδοσιακών αντιλήψεων και νοοτροπιών, στις συνθήκες ενός ιδιότυπου πολέμου θέσεων σε όλα τα επίπεδα, που διεξάγεται στη χώρα μας και στην Ευρώπη, εκμεταλλευόμενοι τις ρωγμές και αντιφάσεις του κυρίαρχου συστήματος. Ρωγμές που πολλαπλασιάζονται δημιουργώντας νέα ελπιδοφόρα πεδία ταξικής πάλης σε επίπεδο Ε.Ε. Χρειάζεται ακόμα να ξεπεράσουμε τη νοοτροπία του «κλειστού κόμματος» που διστάζει ή αρνείται κιόλας να εντάξει νέα μέλη στις οργανώσεις του.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η συγκρότηση και η αξιοποίηση του επιστημονικού δυναμικού του κόμματος, τόσο στα τμήματα όσο όμως και με το Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς με την ενίσχυση και την αναμόρφωσή του. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει το κόμμα μας να ενδυναμώνει την επιστημονική και θεωρητική θεμελίωση της πολιτικής του, να εφοδιάζει τα μέλη του με σύγχρονες γνώσεις για τον τομέα με τον οποίο ασχολούνται και να διαχέει στην κοινωνία τη θεωρία και τις αναζητήσεις της Αριστεράς στην πιο σύγχρονη μορφή τους.

Προπάντων στις σημερινές συνθήκες, στις οποίες το κόμμα μας καλείται να οδηγήσει την ελληνική κοινωνία εκτός του καθεστώτος της επιτροπείας, αλλά σε ένα δυσμενές περιβάλλον και με δεδομένη την επιμονή του αντιπάλου να αναστρέψει την πορεία που άρχισε τον Ιανουάριο 2015 –είτε με ανατροπή της σημερινής κυβέρνησης, είτε με ενσωμάτωση του ΣΥΡΙΖΑ– χρειάζεται η ανάταξη του κόμματος.

Αδήριτη ανάγκη για την επιτυχή κατάληξη του εγχειρήματός μας, είναι ένα στιβαρό και δραστήριο κόμμα. Προϋποθέσεις για τη λειτουργία αυτή είναι:

- Ισχυρό ιδεολογικό απόθεμα ολοκληρωμένων επεξεργασιών αρχών και εργαλείων χάραξης στρατηγικών. Ικανότητα ανάλυσης και στρατηγικού σχεδιασμού με συλλογικό και δημοκρατικό τρόπο.

- Ικανότητα συλλογικής διαμόρφωσης της τακτικής άμεσα με βάση τις καθημερινές διαπιστώσεις και τα δεδομένα της διαπραγμάτευσης.

- Ισχυρές οργανώσεις μελών ριζωμένες στον κοινωνικό ιστό που συνεισφέρουν στη διαμόρφωση της πολιτικής του κόμματος, με δυνατότητα να την προωθήσουν στον λαό και να διαμορφώσουν όρους κοινωνικής στήριξης στην κυβέρνηση.

- Δημοκρατική λειτουργία, ώστε τα μέλη, τα στελέχη και οι φίλοι του κόμματος χωρίς αποκλεισμούς, ιδιαίτερα φύλου και ταυτότητας φύλου να αναγνωρίζουν στις αποφάσεις και στη δραστηριότητά του τη δική τους συμβολή.

- Επεξεργασμένες θέσεις με τη μέγιστη αποδοχή στο κόμμα, ικανές να υποβοηθούν την ανάληψη κυβερνητικών καθηκόντων και να επιταχύνουν την κυβερνητική πολιτική στη βάση του νέου πολιτικού υποδείγματος του ΣΥΡΙΖΑ.

- Συνεχή φροντίδα για την επιστημονική θεμελίωση της πολιτικής μας και τη διερεύνηση νέων προκλήσεων και νέων δρόμων με αξιοποίηση του επιστημονικού δυναμικού του κόμματος.

Η ανάπτυξη κόμματος αυτού του τύπου, δημοκρατικού και ανοιχτού και ταυτόχρονα αποτελεσματικού είναι η μεγάλη πρόκληση για τα ηγετικά όργανα, τις Ο.Μ. και τα μέλη μας στην επόμενη περίοδο. Ιδίως τα ηγετικά όργανα πρέπει να έχουν διαρκές μέλημα την εφαρμογή στην πράξη αυτών των κατευθύνσεων.

Κόμμα εκτός κράτους

Η ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας, μέσα σ' αυτές τις αντίξοες και πνιγνρές συνθήκες, οικονομικής κρίσης, δανειακών δεσμεύσεων και του τεράστιου προσφυγικού προβλήματος, δημιουργεί επιπρόσθετες δυσκολίες για την εσωκομματική ζωή. Πρόκειται για μια πρωτόγνωρη πορεία όπου δεν υπάρχει διαμορφωμένο πρότυπο, σε μια περίοδο που τα συλλογικά υποκείμενα, συνδικαλιστικά και πολιτικά, έχουν υποβαθμιστεί και συστηματικά διαβληθεί. Χωρίς όμως συλλογικές εκφράσεις δημοκρατική ζωή δεν υπάρχει. Ακριβώς γι' αυτό η ζωντανή και ελκτική λειτουργία του κόμματος γίνεται πιο σημαντική από ποτέ.

Χωρίς κόμμα δεν μπορεί να υπάρξει ούτε κυβέρνηση, ούτε εναλλακτικό κυβερνητικό πρόγραμμα εξόδου από την πολύπλευρη κρίση. Η διαρκής επαγρύπνηση και εναντίωση στον «κυβερνητισμό», οφείλει να συμβαδίζει με την προσπάθεια να αποκτήσουμε ταυτόχρονα κουλτούρα διακυβέρνησης, συνευθύνης, συλλογικού εσωκομματικού ελέγχου και να μπολιάσουμε με αυτή τις κοινωνικές δυνάμεις που ακολουθούν το εγχείρημά μας, να κατακτήσουμε μια νέα προωθητική δυναμική ανασυγκρότησης ανοιχτής στις κοινωνικές και πολιτισμικές εξελίξεις. Ούτε μπρός ούτε πίσω από την κυβέρνηση.

Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι απλώς και μόνο μια ακόμη αριστερή συλλογική έκφραση, αποτελεί ταυτόχρονα τον θεματοφύλακα του προγράμματος και του αξιακού φορτίου της Ανανεωτικής, Ριζοσπαστικής και Δημοκρατικής Αριστεράς, την ασπίδα της κυβέρνησης, απέναντι στον βρώμικο πόλεμο εναντίον της, αλλά και τον άγρυπνο φρουρό, που τη συνδέει με τις κοινωνικές απαιτήσεις, επισημαίνοντας έγκαιρα παρεκτροπές, κρατικίστικες αγκυλώσεις, ολισθήματα, για την άμεση διόρθωσή τους αποτελώντας τη ζώσα αριστερή της συνείδηση.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου αναγκαία συνθήκη είναι η αναβάθμιση έμπρακτα του ρόλου των οργάνων του κόμματος και των Ο.Μ. με συζήτηση όσο περισσότερο είναι δυνατόν των κυβερνητικών προτάσεων και πρωτοβουλιών πριν αυτές εμφανιστούν δημόσια και σεβασμό στις γνώμες των μελών, ώστε να πάψει το φαινόμενο στην πράξη να δημιουργείται η αίσθηση απαξίωσής τους στη χάραξη των κυβερνητικών επιλογών.

Αποδεικνύοντας καθημερινά ότι παραμένει ευαίσθητος δέκτης και προωθητική δύναμη των κοινωνικών απαιτήσεων και ευαισθησιών, ενεργός συμμετοχος των λαϊκών αγώνων, των μορφών κοινωνικής αλληλεγγύης, του αριστερού ήθους.

Οι λειτουργίες αυτές μας αφορούν όλες και όλους και τα μέλη μας που συμμετέχουν σε κυβερνητικές ή βουλευτικές θέσεις. Ιδιαίτερα αυτά στον βαθμό που η στάση και το ήθος που εκπέμπουν αντανακλά σε όλο το κόμμα. Η διαφάνεια στη δράση τους, η γνώση και ο σεβασμός των κομματικών επεξεργασιών, των αποφάσεων και του προγράμματός μας, η τήρηση του καταστατικού και του κώδικα δεοντολογίας που συνυπέγραψαν, οφείλει να είναι όπως και για τα υπόλοιπα μέλη του κόμματος απόλυτα σεβαστά.

Πέρα των καταστατικών δεσμεύσεων για την καλύτερη λειτουργία βουλευτών, ευρωβουλευτών και κυβερνητικών στελεχών, γυναικών και ανδρών, επιτακτική ανάγκη είναι η λειτουργική σχέση τους με τις Ο.Μ. που ανήκουν, τα αντίστοιχα κομματικά θεματικά τμήματα, η προώθηση των επεξεργασιών του κόμματος που οφείλουν να εμπλουτίζονται συνεχώς.

Ο συντονισμός και η στενή συνεργασία του κόμματος με την Κοινοβουλευτική Ομάδα και την κυβέρνηση αποτελεί απαραίτητο όρο για να διαδραματίζει το κόμμα τον ρόλο του ως διαμορφωτή του πολιτικού πλαισίου και τροφοδότη της Κ.Ο. και της κυβέρνησης με επεξεργασίες, αλλά και κοινωνικά αιτήματα και κοινωνικές ανησυχίες. Για τους βουλευτές/ριες, με τη σειρά τους, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να συμμετέχουν στο κυβερνητικό έργο με προτάσεις και έλεγχο. Η μόνιμη συμμετοχή στις ΕΠΕΚΕ εκπροσώπων των οικείων υπουργείων και των τμημάτων του κόμματος και η τακτική ενημέρωση του κόμματος και των βουλευτών/ριών για τον σχεδιασμό των υπουργείων και φυσικά για τα νομοσχέδια πριν αυτά κατατεθούν είναι τα μέσα για την εξασφάλιση αυτής της συνεργασίας.

Η οργανωτική και πολιτική αυτονομία από την κυβέρνηση και το κράτος και ο σεβασμός των εσωκομματικών αποφάσεων και επιλογών αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη λειτουργία του κόμματος ως συλλογικού διανοούμενου, στον οποίο ανήκουν και εκφράζονται όλα τα μέλη του σε όποια θέση και αν βρίσκονται.

Η μικροαστική αντίληψη της πολιτικής ως προσωπικού αθλήματος είναι ξένη προς τη δική μας αντίληψη της πολιτικής ως συνεχούς προσπάθειας έκφρασης των κοινωνικών απαιτήσεων και αναγκών ιδιαίτερα των καταπιεσμένων στρωμάτων του πληθυσμού, εκείνων που «δεν έχουν φωνή». Έχοντας πλήρη επίγνωση των συσχετισμών δυνάμεων εσωτερικών και διεθνών αλλά και ανοιχτές κεραίες πρόσληψης των διεργασιών που συντελούνται, των ρωγμών και ρήξεων που παρουσιάζονται και στα δύο επίπεδα, κατανοώντας μακριά από απολυτότητες «αριστερής καθαρότητας» και μηδενιστικές κριτικές, ότι η πραγματική ιστορία είναι όπως και η φύση, πολύ πιο ιδιότροπη και εφευρετική από τη γραφειοκρατική λογική που ταξινομεί και συστηματοποιεί. Ότι μόνο μέσα στην Ιστορία, μέσα στην πάλη μαθαίνουμε πως πρέπει να αγωνιζόμαστε, κατανοώντας τις εξελίξεις της εποχής και αλλάζοντας την πορεία μας σε αντιστοιχία με αυτές.

Χωρίς να ξεχνάμε όμως ότι η αναγκαία καθημερινή πάλη για τη βελτίωση της κατάστασης των εργαζομένων, για κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, για άρση κάθε είδους διακρίσεων φύλου, σεξουαλικών και πολιτισμικών επιλογών, όπως επίσης και η κοινοβουλευτική πάλη για δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις, οφείλει να συμβαδίζει με την πραγμάτωση του στόχου μας που παραμένει ο κοινωνικός μετασχηματισμός. Όλο το μυστικό των ιστορικών ανατροπών μέσω της διαχείρισης της πολιτικής διακυβέρνησης, έγκειται ακριβώς στη μετατροπή των απλών και συνεχών ποσοτικών μεταβολών σε μια καινούργια ποιότητα, συγκεκριμένα στη μεταβολή από μια ιστορική περίοδο, από μια κοινωνική μορφή, σε μια άλλη.

Αν αυτό το ιστορικό δίδαγμα το κατανοήσουμε, δεν θα οδηγηθούμε στην, τόσες φορές, επαναλαμβανόμενη από πολλά αμφισβητησιακά ριζοσπαστικά κινήματα, πορεία ενσωμάτωσής τους, η οποία είναι η μόνιμη επιδίωξη των αντιπάλων μας.

Το στοίχημα είναι ανοιχτό και από μας, ατομικά και συλλογικά, εξαρτάται η έκβασή του.

Δ. Αριστερό πρόγραμμα, απεγκλωβισμός από τις αιτίες που μας οδήγησαν στο Μνημόνιο, από το οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο του νεοφιλελευθερισμού σε Ελλάδα και Ευρώπη

1. Από το 1ο Συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ το 2013 μέχρι σήμερα υπήρξαν συνταρακτικές εξελίξεις στη χώρα μας, στην Ευρώπη και τον κόσμο. Για πρώτη φορά στη μεταπολεμική Ιστορία σε κράτος της Ευρώπης σχηματίστηκε κυβέρνηση με κορμό και ηγεσία την Αριστερά, και άνοιξε τον δρόμο για την άνοδο της Αριστεράς και για τον σχηματισμό προοδευτικών κυβερνήσεων και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Στην Ανατολική Ευρώπη ο ουκρανικός εμφύλιος έφερε εκ νέου αντιμέτωπες τη Ρωσία και τις δυτικές δυνάμεις, ο πόλεμος στη Συρία και το Ιράκ έχει οδηγήσει σε τεράστια συγκέντρωση στρατιωτικών δυνάμεων από ανταγωνιζόμενα κράτη στην περιοχή και προκάλεσε ένα γιγάντιο κύμα προσφύγων που θέτει τη χώρα μας και την Ευρώπη μπροστά σε δυσεπίλυτα προβλήματα. Η αναμόρφωση του διεθνούς συσχετισμού με την ανάδυση νέων ισχυρών οικονομικών και στρατιωτικών δυνάμεων συνεχίστηκε με γρήγορους ρυθμούς. Όλα αυτά δημιουργούν προκλήσεις και θέτουν ζητήματα για τους άμεσους στόχους και την πρακτική του κόμματος την επόμενη περίοδο.

Η εμπειρία από την πορεία του κόμματός μας, στην πρώτη φάση της παρουσίας του στην κυβέρνηση ως κορμός και ηγεσία της και η υπογραφή της συμφωνίας με τους δανειστές από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ – Οικολόγων που δημιουργεί ένα διαφοροποιημένο πλαίσιο από εκείνο που επιδίωκε ο ΣΥΡΙΖΑ, επιβάλλουν να επανεξετάσουμε πλευρές του προγράμματός μας και να επανασυνδέσουμε τους ευρύτερους στόχους μας με τις άμεσες ανάγκες της πολιτικής μας δράσης.

2. Σταθερή επιδίωξη των αντιπάλων μας, μέσα στην Ελλάδα και έξω από αυτήν, είναι είτε να ανατραπεί η κυβέρνηση είτε να προσαρμοστεί ο ΣΥΡΙΖΑ στο αστικό πλαίσιο, να γίνει ένα κόμμα σαν τα άλλα. Γι' αυτό την υπογραφή της συμφωνίας του καλοκαιριού ακολούθησε η πίεση για οικουμενική κυβέρνηση. Η βέλτιστη εφαρμογή της συμφωνίας εμφανίστηκε ως ο σκοπός της συγκεκριμένης επιλογής και η πολιτική ως τεχνική διαδικασία διεκπεραίωσης. Σκοπός εκείνης της προσπάθειας ήταν αφενός να αποφύγουν τα κόμματα της αστικής αντιπολίτευσης την εκλογική αναμέτρηση του Σεπτεμβρίου 2015 και αφετέρου να ενσωματωθεί ο ΣΥΡΙΖΑ στον «μνημονιακό αστερισμό» που κυριάρχησε την προηγούμενη πενταετία. Αυτή η προσπάθεια θα συνεχιστεί με διαφορετικούς τρόπους κάθε φορά και το πρόγραμμα του κόμματος χρειάζεται να δίνει στα μέλη, στις οργανώσεις μας, αλλά και στην ηγεσία του κόμματος τα αναγκαία εφόδια για να την αντιπαλέψουν.
3. Σήμερα και ειδικά μετά την αναγκαστική υπογραφή του καλοκαιριού, το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ αποκτά ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα. Διότι το κόμμα μας καλείται να αποδείξει και προγραμματικά ότι ακόμα και στο δυσκολότερο και το πιο ασφυκτικό περιβάλλον η άσκηση αριστερής πολιτικής είναι δυνατή, αλλά και για να υπερασπίσει την εισβολή των λαϊκών τάξεων στο πολιτικό προσκήνιο, αυτό δηλαδή που έκανε τον ΣΥΡΙΖΑ ηγετική πολιτική δύναμη στην Ελλάδα. Αυτό είναι δυνατό, πρώτα από όλα γιατί στο εσωτερικό της συμφωνίας υπάρχουν ακόμα μια σειρά από ανοιχτά ζητήματα. Δεύτερον γιατί ο τρόπος υλοποίησης μιας σειράς μέτρων που έχουν συμφωνηθεί περιλαμβάνει στο εσωτερικό του τη δυνατότητα διαφορετικών διαδρομών και άρα συγκρούσεων. Τρίτον γιατί πέρα από τη συμφωνία υπάρχει ένα ολόκληρο φάσμα πολιτικών επιλογών που μπορούν όχι απλώς να μειώσουν τα αρνητικά αποτελέσματά της για τον κόσμο της εργασίας και τη νεολαία, αλλά να δημιουργήσουν τους όρους για να απαλλαγούμε από τις αιτίες που μας οδήγησαν στο Μνημόνιο, για να βγει η χώρα μας από αυτή τη δοκιμασία με ισχυρή τη δυνατότητα προοδευτικών αλλαγών που, μαζί με τους αγώνες των συντροφισσών και των συντρόφων μας στις άλλες χώρες της Ευρώπης, θα ανοίγουν τον δρόμο για τη σοσιαλιστική προοπτική.

Πρόγραμμα – κοινωνικοί αγώνες – αλλαγή του κοινωνικού συσχετισμού

4. Το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι κυρίως μια σειρά αιτημάτων και διεκδικήσεων που απευθύνονται για υλοποίηση προς το κράτος, την κυβέρνηση ή άλλους θεσμικούς φορείς διοίκησης.

Το πρόγραμμα ενός κόμματος της Αριστεράς οφείλει να συγκροτείται και να εκφράζει μια ζωντανή κοινωνική σχέση. Το πρόγραμμα συνδυάζει τους ζωντανούς κοινωνικούς αγώνες, με την κριτική μελέτη και την επιστημονική έρευνα και τεκμηρίωση. Ορίζει μια σειρά από συγκρούσεις και με αυτό τον τρόπο συμβάλλει ενεργητικά στο να οικοδομήσει και το υποκείμενο που θα συμβάλει στην υλοποίησή του.

5. Στις σημερινές συνθήκες αποτελεί κρίσιμο ζητούμενο για εμάς να μην λησμονήσουμε ότι το κέντρο βάρους για τη συγκρότηση ενός αριστερού προγράμματος βρίσκεται μέσα στους ζωντανούς προβληματισμούς της κοινωνίας και την ταξική πάλη σε όλα τα πεδία. Καμία κυβερνητική πρωτοβουλία δεν αρκεί για να αλλάξει ο συσχετισμός δύναμης και να υπάρξουν μετασχηματισμοί που ευνοούν τις λαϊκές τάξεις, χωρίς ενεργά λαϊκά κινήματα, είτε στις εργασιακές σχέσεις είτε στην εκπαίδευση είτε στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας μας είτε στην εμπέδωση της ειρήνης στην περιοχή μας. Καθοριστική βαρύτητα έχει η δημιουργία των φορέων που θα αξιοποιήσουν το συγκεκριμένο πλαίσιο σε κάθε τομέα που μπορεί να δημιουργήσει η κυβερνητική πολιτική της Αριστεράς. Στόχος μας είναι όλα τα παραπάνω να έχουν και θεσμική αποκρυστάλλωση σε κυβερνητικό επίπεδο.
6. Κοινός παρονομαστής του προγράμματός μας οφείλει να είναι η ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, η οποία συνδέεται με την αλλαγή των κοινωνικών συσχετισμών. Στόχος μας είναι μέσα από την κινητοποίηση της κοινωνικής πλειοψηφίας και μέσα από τη δημιουργία ενός νέου δημοκρατικού πλαισίου συμμετοχής να μπορέσουμε να περιορίσουμε την κυριαρχία της λογικής του κέρδους και του ανταγωνισμού. Να δημιουργήσουμε χώρο για τη λογική της αλληλεγγύης, της συνεργασίας στη βάση της ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών.
7. Οι προτάσεις μας προφανώς δεν μπορούν να περιφρονούν τον σημερινό συσχετισμό δύναμης. Αλλά γνωρίζοντας ότι ο συσχετισμός δύναμης αποτελεί μια δυναμική και όχι σταθερή κατάσταση, οφείλουμε να σχεδιάζουμε στη βάση της φιλοδοξίας να αλλάξουμε και όχι να σεβαστούμε τον συγκεκριμένο συσχετισμό. Σε αυτή τη βάση χρειάζεται σε κάθε συγκυρία να επιλέγουμε και να ιεραρχούμε τις κινήσεις εκείνες που θα συμβάλουν στον παραπάνω στόχο. Τα μέτωπα, τις αιχμές και τις τομές που μπορούν από τη μία να συγκροτήσουν πλειοψηφικά κοινωνικά μπλοκ και ταυτόχρονα να λειτουργήσουν αποσυσπειρωτικά για τις αντίπαλες δυνάμεις.
8. Θέτουμε, πέρα από άμεσους και μεσοπρόθεσμους στόχους και κατευθύνσεις στρατηγικού χαρακτήρα, που η υλοποίησή τους κινείται πέρα από τον ορίζοντα της διακυβέρνησης, αλλά και που λαμβάνουν υπόψη την τακτική και τις χρονικότητες, τους περιορισμούς αλλά και τις δυνατότητες που έχει η σημερινή διακυβέρνηση της χώρας με ευθύνη του ΣΥΡΙΖΑ.
9. Στόχους που συγκροτούν ένα συνεκτικό και εφικτό σχέδιο ρήξεων και μεταρρυθμίσεων που μπορούν να προωθηθούν στη σημερινή συγκυρία από τον ΣΥΡΙΖΑ, που θα διευκολυνθούν βέβαια από την αναβαθμισμένη δράση των κινημάτων πολιτών και της ενεργού παρέμβασης των ριζοσπαστικών και προοδευτικών κοινωνικοπολιτικών δυνάμεων σε πολλά επίπεδα. Προτάσσουμε ένα συγκεκριμένο αριθμό προτάσεων-τομών που συμπυκνώνουν τη ριζοσπαστική μεταρρυθμιστική ατζέντα του ΣΥΡΙΖΑ και που μπορούν να εδραιωθούν κοινωνικά και να κατοχυρωθούν θεσμικά, ώστε να αποτελέσουν κεκτημένα της τρέχουσας περιόδου αριστερής διακυβέρνησης.
10. Ιδιαίτερα, οι προγραμματικές θέσεις σκιαγραφούν και εντάσσουν στην προβληματική τους τις συμμαχίες με τις κοινωνικές δυνάμεις και τους συλλογικούς δρώντες εκείνους που θα κληθούν κατεξοχήν να τις προωθήσουν και ωφελούνται ιδιαίτερα από την εφαρμογή τους. Και αντίστροφα, οριοθετούν τα μέτωπα με τη νεοφιλελεύθερη πολιτική και τα εδραιωμένα συμφέροντα με τα οποία ο ΣΥΡΙΖΑ αντιπαράκειται στην πράξη. Η οριοθέτηση μετώπων γίνεται ταυτόχρονα με κάθε πρακτική και αντίληψη και στο εσωτερικό των κυριαρχούμενων τάξεων που μπορεί να αναπαράγει τις κυρίαρχες λογικές. Πρακτικές όπου κυριαρχεί η λογική του ανταγωνισμού ή προσπάθειες επίλυσης επιμέρους ζητημάτων σε βάρος της κοινωνικής πλειοψηφίας δεν συμβαδίζουν με το αίτημα για μία κοινωνία δημοκρατίας και αλληλεγγύης. Τέλος, τα μέτωπα που επιλέγουμε θέτουν στο επίκεντρο κάθε πολιτικής πρότασης αφενός τον αναγεννημένο ρόλο κοινωνικών φορέων παρέμβασης, όπως

συνδικάτων, επιστημονικών και άλλων πολύμορφων κοινωνικών συλλογικοτήτων, καθώς και τον μελλοντικό ρόλο των κομματικών δυνάμεων στην ανάπτυξη νέων τρόπων και εργαλείων παρέμβασης στο κοινωνικό επίπεδο: μέσα από σωματεία βάσης, συνελεύσεις γειτονιάς, παραγωγικούς συνεταιρισμούς, ενώσεις χρηστών δημόσιων υπηρεσιών κ.λπ. Ιδιαίτερα στη σημερινή συνθήκη ριζικών αναδιατάξεων στη συνείδηση και τη δράση των κοινωνικών δυνάμεων, η αναδιοργάνωση του ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να αντιστοιχηθεί στις νέες ανάγκες και δυνατότητες.

11. Σήμερα ο ΣΥΡΙΖΑ καλείται να διαμορφώσει ένα πρόγραμμα τριετίας, δηλαδή μέχρι το επόμενο Συνέδριό του, που χρονικά συμπίπτει περίπου με τη διάρκεια της συμφωνίας της κυβέρνησης με τους δανειστές. Οι προγραμματικές του δυνατότητες, ως κόμματος που ηγείται της κυβέρνησης, υπόκεινται σε περιορισμούς. Οι περιορισμοί αυτοί είναι, πρώτον, το διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, που καθορίζεται από την κυριαρχία του νεοφιλελευθερισμού με ισχυρούς ελεγκτικούς μηχανισμούς, παρ' όλες τις ρωγμές που διαφαίνονται, και δεύτερον, οι όροι της συμφωνίας και το καθεστώς επιτροπείας από τους δανειστές. Σε αυτό το δυσμενές πλαίσιο χρειάζεται ένα πρόγραμμα ρεαλιστικό που θα αξιοποιεί κάθε δυνατότητα, προκειμένου να εκπληρωθεί ο προγραμματικός στόχος της παραγωγικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανασυγκρότησης της ελληνικής κοινωνίας.

Πρώτο μέλημα αυτού του προγράμματος στις σημερινές συνθήκες είναι η αναστροφή της υφεσιακής πορείας της ελληνικής οικονομίας με όσο δυνατό υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και μείωσης της ανεργίας. Σε αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει ο αναπτυξιακός νόμος που, για πρώτη φορά, εξαρτά την ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων από την αποτελεσματικότητά τους και δίνει έμφαση στον χωρικό σχεδιασμό, στην επιλογή προνομιακών κλάδων με ειδικά πλεονεκτήματα, στην ενίσχυση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και στην κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία. Επίσης, ενθαρρυντικό στοιχείο είναι ο καλός σχεδιασμός του ΕΣΠΑ 2014-2020 και η καταπολέμηση, σε αυτόν τον σχεδιασμό, των φαινομένων διαφθοράς, πελατειακών σχέσεων και κακοδιαχείρισης που επέδειξαν οι κυβερνήσεις του παλαιού καθεστώτος.

Για να είναι βιώσιμη η ανάπτυξη, χρειάζεται να συνδέεται με κοινωνική δικαιοσύνη και κοινωνικό έλεγχο – δηλαδή με αξιοπρεπείς και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, με οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες, με αναδιανομή μέσω της φορολογίας και των κοινωνικών δαπανών, με την προστασία και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, και σχεδιασμό. Σε αυτό το πλαίσιο είναι επιτακτική ανάγκη η αναγέννηση και ενίσχυση του συνδικαλιστικού εργατικού κινήματος, των οικολογικών κινήματων και η διαμόρφωση κινήματος αλληλέγγυας και κοινωνικής οικονομίας, πεδία στα οποία οι οργανώσεις του κόμματος καλούνται να πρωτοστατήσουν.

26 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΕΙ Ο ΣΥΡΙΖΑ

A. Μετασχηματισμός του κράτους

Ο προγραμματικός σκοπός του σοσιαλισμού απαιτεί και εμπεριέχει τον εκ βάθρων μετασχηματισμό του κράτους που οικοδομήθηκε ως μέσο της αστικής ταξικής κυριαρχίας, αλλαγή που περιγράφεται στην Ιδρυτική Διακήρυξη του ΣΥΡΙΖΑ. Αυτός ο μετασχηματισμός δεν είναι ενέργεια μιας στιγμής, αλλά διαδικασία η ταχύτητα και τα επιμέρους στοιχεία της οποίας εξαρτώνται κάθε φορά από τον συσχετισμό δυνάμεων στη χώρα μας και διεθνώς. Στη σημερινή φάση, απαιτούνται ώριμες αλλαγές για τον εκδημοκρατισμό και τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας των αιρετών οργάνων του κράτους σε όλες τις βαθμίδες. Με αυτές τις αλλαγές μπορεί να αποδυναμωθεί το ιδιαίτερο σύμπλεγμα πολιτικής εξουσίας και οικονομικής ισχύος, να ενισχυθεί η συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και στον έλεγχο της δραστηριότητας του κράτους, να καταπολεμηθούν η διαφθορά και η γραφειοκρατία και να αξιοποιηθούν η γνώση και οι ικανότητες των εργαζομένων στο Δημόσιο. Με κεντρικό χαρακτηριστικό τον συνδυασμό εντιμότητας και

αποτελεσματικότητας, αυτές οι αλλαγές χρειάζονται για να καταπολεμηθεί ο αυταρχισμός και η παραβίαση των δικαιωμάτων των πολιτών που, έπειτα από τις δημοκρατικές τομές της μεταπολίτευσης, αναβίωσαν και ενισχύθηκαν για να επιβληθεί στην κοινωνία το νεοφιλελεύθερο πρόγραμμα.

1. Δημοκρατική επαναθέσμιση του πολιτικού συστήματος

Το Σύνταγμα της Ελλάδας χρειάζεται αναμόρφωση, η οποία όμως δεν είναι τεχνική υπόθεση και διαδικασία. Σε κάθε εγχείρημα αναθεώρησης του Συντάγματος θα συγκρουστούν δύο διαμετρικά αντίθετες επιδιώξεις: η εμβάθυνση της δημοκρατίας και η προστασία των κοινωνικών κατακτήσεων από τη μια και η συνταγματοποίηση της νεοφιλελεύθερης βαρβαρότητας από την άλλη, την οποία συνεχίζουν να επιδιώκουν τα κόμματα του παλαιού καθεστώτος. Γι' αυτόν τον λόγο, κάθε σχέδιο αναθεώρησης του Συντάγματος χρειάζεται προσεκτικά βήματα που θα παίρνουν υπόψη τους συσχετισμούς. Ανεξάρτητα όμως από τη διαδικασία και τους χρόνους της συνταγματικής αναθεώρησης, υπάρχουν σημαντικές αλλαγές που μπορούν και πρέπει να αρχίσουν αμέσως και να γίνουν το ταχύτερο. Για τον ΣΥΡΙΖΑ, ουσιαστικό στοιχείο τέτοιων αλλαγών είναι η ενίσχυση του ρόλου των αιρετών συλλογικών οργάνων της λαϊκής κυριαρχίας και η αύξηση της συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση της πολιτικής και στη λήψη αποφάσεων σε κάθε επίπεδο.

2. Δίκαιο εκλογικό σύστημα και ενίσχυση του ρόλου του Κοινοβουλίου

Σταθερός στόχος του ΣΥΡΙΖΑ είναι να θεσμοθετηθεί για όλα τα αιρετά όργανα του κράτους, το Κοινοβούλιο, τα Περιφερειακά και τα Δημοτικά Συμβούλια, το εκλογικό σύστημα της απλής αναλογικής. Πρόκειται για μια διαδικασία, που όσον αφορά το κόμμα μας, περιέχει, εκτός από νομοθετικές παρεμβάσεις, και την προετοιμασία για πολιτικές συνεργασίες. Η απλή αναλογική – περισσότερο από κάθε άλλο σύστημα– προϋποθέτει τη σοβαρή και έγκαιρη επεξεργασία μιας πολιτικής συμμαχιών άξιας του ονόματός της και όχι της τελευταίας στιγμής. Αυτό είναι ανεξάρτητο από την αυτονόητη επιδίωξη του μεγαλύτερου δυνατού εκλογικού ποσοστού μέχρι την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών στη Βουλή, αλλά και την επιδίωξη της μεγαλύτερης δυνατής συσπείρωσης κοινωνικών δυνάμεων γύρω από το πρόγραμμα της Αριστεράς.

Τις τελευταίες δεκαετίες, ιδίως την τελευταία πενταετία, ο αυτόνομος ελεγκτικός και νομοθετικός ρόλος του Κοινοβουλίου έχει υποβαθμιστεί. Χρειάζονται, λοιπόν, θεσμικές παρεμβάσεις, σήμερα με τον Κανονισμό της Βουλής, κατόπιν με την αναθεώρηση του Συντάγματος, ώστε η Βουλή των Ελλήνων να γίνει το κέντρο των πολιτικών διεργασιών.

Ειδικά για τη νομοθετική διαδικασία, απαιτείται συστηματοποίηση, απλοποίηση και κατάργηση της πολυνομίας, καθώς και συνεχής ενίσχυση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην όλη διαδικασία.

3. Η προσπάθεια για μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης

Η Διοίκηση του σύγχρονου κράτους οφείλει να είναι λιτή στη δομή της, και δημοκρατική στη λειτουργία της, για να προάγει τις αξίες μιας ανοιχτής – δημοκρατικής κοινωνίας, με σκοπό πάντα την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου. Αντίπαλοι στην προσπάθειά μας είναι η χαοτική νομοθεσία με την πολυνομία, την κακονομία, τις χρονοβόρες διαδικασίες που ταλαιπωρούν τους πολίτες, τη γνωστή γραφειοκρατία. Συνεχίζουμε με σταθερό προσανατολισμό, αξιοποιούμε τα ευρήματα και θωρακίζουμε το νομικό πλαίσιο όπου κρίνεται αναγκαίο.

Η προσπάθεια για μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης περιλαμβάνει την αναδιοργάνωσή της, στοχεύει στη μείωση της γραφειοκρατίας και την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, ενώ η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και η άρση των επικαλύψεων στις αρμοδιότητες των φορέων θα συμβάλει στην καλύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών της Διοίκησης.

Η προσπάθεια για την αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων της Δημόσιας Διοίκησης

ξεκίνησε με την ψήφιση του ν. 4369/2016 που επιφέρει ενίσχυση της αξιοκρατίας και μειώνει σημαντικά τον κομματικό εναγκαλισμό της Δημόσιας Διοίκησης. Προχωράμε άλλες σημαντικές αλλαγές που αφορούν στην κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού (αποσπάσεις-μετατάξεις κ.λπ.). Παράλληλα ξεκινά η αναδιοργάνωση ολόκληρης της Διοίκησης με την κατάρτιση των νέων οργανογραμμμάτων, που θα απαντούν στις πραγματικές δυνατότητες και ανάγκες για όλους τους βασικούς φορείς της Διοίκησης, τις δημόσιες υπηρεσίες και τους δημόσιους οργανισμούς.

Την προσπάθεια της αναδιοργάνωσης θα βοηθήσει και η βελτίωση των υποδομών στις τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, καθώς και η διαλειτουργικότητα μεταξύ των φορέων του Δημοσίου.

Η πλήρης διαφάνεια, η ενεργός συμμετοχή και ο ουσιαστικός έλεγχος της κοινωνίας είναι προϋπόθεση για τη δημοκρατική αναδιάρθρωση της Δημόσιας Διοίκησης και τη διεύρυνση της κοινωνικής της αποτελεσματικότητας και είναι ουσιώδη στοιχεία στην πολιτική αντίληψη και επιδίωξη του ΣΥΡΙΖΑ. Σ' αυτό το πλαίσιο μπορούμε και οφείλουμε να πάρουμε μέτρα για την πληροφόρηση των πολιτών για τις αποφάσεις της Διοίκησης, την ουσιαστική διαβούλευση για τα σχέδια νόμου, την υποχρέωση συμμόρφωσης της Δημόσιας Διοίκησης προς τις αποφάσεις των θεσμών ελέγχου.

Ακόμα για τη σωστή και ορθολογική διαχείριση των δημοσίων συμβάσεων με τη βοήθεια νέου νομοθετικού πλαισίου, την όλο και ευρύτερη χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων και την εισαγωγή νέων διοικητικών και διαγωνιστικών διαδικασιών έχουν ήδη γίνει σημαντικά βήματα.

Η ολοκληρωμένη εφαρμογή του σχεδιασμού μας για τη Δημόσια Διοίκηση μπορεί να εντάξει τα μέτρα αυτά ως οργανικά μέρη του πολιτικού μας σχεδίου και να τα αναδείξει σε κρίσιμους συντελεστές για την επιτυχία του και τη βοήθειά τους στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Παράλληλα, να επανεξετασθούν ή και να καταργηθούν υφιστάμενοι γραφειοκρατικοί και ανούσιοι έλεγχοι, που καλλιεργούν κλίμα «ευθυνοφοβίας» και στέκονται εμπόδιο στη λειτουργία του Δημοσίου για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών. Απαιτείται επαναπροσδιορισμός και αναβάθμιση του ρόλου των κεντρικών ελεγκτικών θεσμών.

4. Τοπική Αυτοδιοίκηση συμμετοχική, με αρμοδιότητες και πόρους

Για τη ριζοσπαστική Αριστερά, η Αυτοδιοίκηση αποτελεί τον σημαντικότερο θεσμό τοπικής δημοκρατίας και συμμετοχής, με ρόλο στους τομείς της τοπικής ανάπτυξης, της κοινωνικής πολιτικής, της προστασίας του περιβάλλοντος, Σκοπεύουμε να επανασχεδιάσουμε το θεσμικό πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης και να εγκαθιδρύσουμε μια νέα αρχιτεκτονική που θα προσδιορίζει με σαφήνεια τις αρμοδιότητες κάθε επιπέδου, καθώς και τη δίκαιη κατανομή των δημοσίων πόρων. Στη διακυβέρνηση των ΟΤΑ, χρειάζεται η ενίσχυση των συλλογικών οργάνων έναντι των μονοπρόσωπων και η πραγματική ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών στις τοπικές υποθέσεις.

5. Ασυμβίβαστοι ενάντια στη διαπλοκή και τη διαφθορά

Η διαφθορά είναι αναπόσπαστο, όσο και κρισιολόγο, στοιχείο του καπιταλιστικού συστήματος εξουσίας, που τη συντηρεί και την αναπαράγει. Η εμπειρία από τα καθεστώτα του «υπαρκτού σοσιαλισμού» δείχνει ακόμα ότι, και μετά την αλλαγή των σχέσεων παραγωγής, η μονοκρατορία του κόμματος, η έλλειψη δημοκρατίας, διαφάνειας και κοινωνικού ελέγχου αποτελούν γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη της διαφθοράς. Στην Ελλάδα, τα κόμματα του παλιού καθεστώτος, με τη διαπλοκή πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων και την εκτεταμένη διαφθορά στο Δημόσιο, που τα ίδια εξέθρεψαν, δημιούργησαν την κατάσταση που συνέβαλε ιδιαίτερα στην ένταση της κρίσης και αντιστέκεται ακόμα. Παράλληλα, οι ίδιες δυνάμεις που εξέθρεψαν τη διαφθορά στο Δημόσιο, τη χρησιμοποιούν για τη συκοφάντηση του δημόσιου τομέα και των εργαζομένων του προς όφελος ιδιοτελών συμφερόντων. Η συστημική σύνδεση καπιταλισμού και διαφθοράς κάθε άλλο παρά αναιρεί την ανάγκη της μόνιμης πάλης για να διαλυθεί κάθε θύλακας διαφθοράς και να

υπάρξουν θεσμοί για την καταπολέμησή της. Αντίθετα, αυτή η πάλη είναι συστατικό στοιχείο της προσπάθειας για μετασχηματισμό του κράτους.

6. Αστυνομία με τον πολίτη, όχι απέναντί του

Η ανασυγκρότηση και αναδιοργάνωση της Δημόσιας Τάξης και Ασφάλειας είναι σήμερα υπερώριμα ζητήματα στο πλαίσιο του αναγκαίου εκδημοκρατισμού του κράτους. Χρειάζεται να αρχίσει αμέσως διάλογος για την αναδιοργάνωση της ΕΛ.ΑΣ., στον οποίο θα συμμετάσχουν οι ίδιοι οι αστυνομικοί με τις συνδικαλιστικές τους οργανώσεις, ειδικοί επιστήμονες, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, κοινωνικοί φορείς και πολιτικά κόμματα, υπό την ευθύνη διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής.

Οι προτάσεις του αφορούν αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της ΕΛ.ΑΣ. (λ.χ. όσον αφορά τον κοινοβουλευτικό έλεγχο, τα κριτήρια αξιολόγησης και επιλογής της ηγεσίας, την εκπαίδευση των αστυνομικών) ώστε να απαλλαγεί σταδιακά από όλα τα στρατοκρατικά κατάλοιπα και θα μετατραπεί σε πολιτική υπηρεσία υψηλής ειδίκευσης, αλλά με αυξημένη πειθαρχία, με στόχο την αστυνόμευση προς όφελος του πολίτη, με σεβασμό στα δικαιώματα όλων, χωρίς αστυνομοκρατία και με θεσμική απαγόρευση της καταστολής των λαϊκών κινητοποιήσεων. Ταυτόχρονα χρειάζεται μια σύγχρονη αντεγκληματική πολιτική που θα επιδιώκει το τρίπτυχο πρόληψη-αποτροπή-καταστολή του εγκλήματος και θα συνδέεται με μέτρα για να πάψει η κοινωνική περιθωριοποίηση μεγάλου μέρους του πληθυσμού και η απώθηση στην παρανομία ανθρώπων που χρειάζονται βοήθεια.

Ο ΣΥΡΙΖΑ θα συνεχίσει να παίρνει πρωτοβουλίες για τον διαφανή και αποτελεσματικό έλεγχο της ρατσιστικής βίας, ή φαινομένων απάνθρωπης συμπεριφοράς έναντι πολιτών. Επίσης, να στηρίζει προοδευτικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της ασφάλειας, της δικαιοσύνης και της σωφρονιστικής πολιτικής.

Β. Κοινωνία και δικαιώματα απέναντι στον νεοφιλελευθερισμό

Οι κυρίαρχες νεοφιλελεύθερες δυνάμεις μετέτρεψαν την κρίση σε ευκαιρία υλοποίησης των πιο επιθετικών τους σχεδίων για τη δημιουργία ενός πιο αυταρχικού πλαισίου, σε βάρος των όρων ζωής της κοινωνικής πλειοψηφίας. Αυτή η διαδικασία αφήνει υλικά αποτυπώματα στη διάλυση των εργασιακών σχέσεων, στον περιορισμό στην πρόσβαση σε δομές κοινωνικής πρόνοιας και υγείας, στην υποβάθμιση της Παιδείας, στην επίθεση στα δικαιώματα και τις ελευθερίες, στην όξυνση του ρατσισμού, του φασισμού και του σεξισμού. Ο στόχος μας δεν περιορίζεται στην αναστροφή των παραπάνω τάσεων, αλλά ο συνολικός μετασχηματισμός των όρων που τις γεννάνε.

7. Προστασία της εργασίας και ενίσχυση της απασχόλησης

Ο ΣΥΡΙΖΑ στοχεύει και διεκδικεί τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και τη στήριξη των δικαιωμάτων όσων ήδη εργάζονται. Για την καταπολέμηση της ανεργίας είναι ξεκάθαρο ότι δεν μπορούμε να βασιστούμε στις χρονιότητες, τη λειτουργία και τις προτεραιότητες της «ελεύθερης αγοράς». Χρειάζεται μια σειρά από δημόσιες παρεμβάσεις, οι οποίες δεν θα κινούνται στο προηγούμενο μήκος κύματος των προγραμμάτων κατάρτισης που στην ουσία απλώς ανακυκλώνουν την ανεργία. Η προστασία των δικαιωμάτων όσων ήδη εργάζονται περνάει μέσα από τη σύγκρουση για την επαναρρύθμιση της αγοράς εργασίας και την καταπολέμηση των μορφών παραβατικότητας, όπως η αδήλωτη και απλήρωτη εργασία.

Οι τομείς που προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ:

- Ουσιαστική επαναφορά των συλλογικών διαπραγματεύσεων με όλες τις ασφαλιστικές δικλίδες υπέρ των εργαζομένων. Αποτελεσματική δικαστική και εξωδικαστική προστασία των μισθωτών και επιτάχυνση διαδικασιών.

- Δημιουργία ενός νέου αναβαθμισμένου πλαισίου για την καταπολέμηση της παραβατικότητας στην αγορά εργασίας με ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών.

- Ισχυροποίηση των ρυθμίσεων για την υγιεινή και ασφάλεια, επαγγελματικές ασθένειες και εργατικά ατυχήματα.

- Δημόσια προγράμματα καταπολέμησης της ανεργίας, περιορισμός των ελαστικών μορφών εργασίας, κοινά εργασιακά δικαιώματα εργαζομένων.

- Θεσμοθέτηση δυνατοτήτων εργατικής συμμετοχής και κοινωνικού ελέγχου. Σχήματα κοινωνικής οικονομίας για την επαναλειτουργία εγκαταλειμμένων και υπό πτώχευση επιχειρήσεων από τους εργαζομένους.

Κρίσιμη συμβολή για την υλοποίηση των παραπάνω κατευθύνσεων θα αποτελέσει ο προσανατολισμός των δικών μας δυνάμεων στην εργατική δουλειά. Οι συγκρούσεις που έχουμε μπροστά μας δεν περιορίζονται στην εργοδοσία και τις νεοφιλελεύθερες δυνάμεις της Ε.Ε. Θα χρειαστούν σημαντικές και δύσκολες μάχες και στο εσωτερικό του εργατικού κινήματος με τις πρακτικές που έχουν καθηλώσει και απαξιώσει τα εργατικά σωματεία. Χρειαζόμαστε ένα δίκτυο σωματείων και πρωτοβουλιών που θα δίνει μάχες ενάντια στην εργοδοτική αυθαιρεσία, θα στηρίζει κινητοποιήσεις και θα είναι δίπλα σε κάθε εργαζόμενο και εργαζόμενη που θέλει να αγωνιστεί.

Από τη μεριά μας αυτό απαιτεί πρωταρχικά τη συγκρότηση των δικών μας δυνάμεων. Συγκρότηση όμως όχι με όρους αυτοαναφορικότητας αλλά στο πλαίσιο μιας μετωπικής λογικής, που θα σέβεται την αυτονομία των κοινωνικών χώρων. Στόχος μας είναι η δημιουργία ευρύτερων εργατικών σχημάτων, με δημοκρατικές και συλλογικές διαδικασίες, στη βάση κοινών πρακτικών και αντιλήψεων ενός διεκδικητικού πλαισίου με αναφορά τους κοινωνικούς χώρους και με βασικό κριτήριο την υπεράσπιση των εργατικών συμφερόντων.

8. Καθολική πρόσβαση σε ένα αναβαθμισμένο δημόσιο Σύστημα Υγείας

Η αναβάθμιση του δημόσιου Συστήματος Υγείας και η αντιστοίχισή του με τις κοινωνικές ανάγκες, αποτελούσε αιτούμενο πριν από την κρίση. Χαρακτηριστικά του συστήματος αποτελούσαν οι δυσλειτουργίες στην καθημερινή επαφή των πολιτών, οι ανισότητες στην πρόσβαση και οι δυσκολίες στην παροχή έγκαιρης και ποιοτικής φροντίδας, από επιβαρύνσεις και συναλλαγές, από το χαμηλό επίπεδο εργασιακής ηθικής μέσα στις δομές παροχής υπηρεσιών Υγείας. Παράλληλα ποτέ δεν δημιουργήθηκε ένα ολοκληρωμένο σύστημα δημόσιας πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας. Η υποχρηματοδότηση και την αναστολή προσλήψεων δημιούργησε ένα περιβάλλον κατάρρευσης πολλών υποστελεχωμένων δομών του συστήματος. Την ίδια στιγμή όμως δημιούργησε και νέες «ευκαιρίες» επιχειρηματικού κέρδους.

Τομές στην Υγεία που υποστηρίζει ο ΣΥΡΙΖΑ για τη διασφάλιση της καθολικής κάλυψης του πληθυσμού από το δημόσιο Σύστημα Υγείας, με ισότιμη πρόσβαση όλων των κατοίκων της χώρας σε ποιοτικές υπηρεσίες:

- Ενιαίο και ολοκληρωμένο δίκτυο Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας με αποκεντρωμένες μονάδες γειτονιάς, οικογενειακούς γιατρούς και διεπιστημονικές ομάδες Υγείας.

- Αναδιοργάνωση της λειτουργίας των δημόσιων νοσοκομείων: Βελτίωση της ποιότητας, ενίσχυση της ασφάλειας και εξορθολογισμός της νοσοκομειακής φροντίδας. Στήριξη του ΕΣΥ για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών και των τεράστιων κενών σε ανθρώπινο δυναμικό.

- Επαρκής και βιώσιμη χρηματοδότηση του Συστήματος Υγείας. Αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων.

- Επένδυση στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση του Τομέα Υγείας, μείωση της γραφειοκρατίας και της ταλαιπωρίας των πολιτών, δραστική αντιμετώπιση της σπατάλης και της διαφθοράς στο Σύστημα Υγείας.

- Αναδιάρθρωση της διοίκησης του Συστήματος Υγείας με στόχο την αποτελεσματικότητα, τη διαφάνεια και την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ασθενών / ληπτών υπηρεσιών Υγείας.

- Θεσμικές ρυθμίσεις για τη συνολική αναδιοργάνωση του συστήματος και εισαγωγή θεσμών που θα εμπεδώνουν τη δημοκρατική λήψη των αποφάσεων, τη λογοδοσία των διοικήσεων και τον έλεγχο ως προς την ανταπόκριση στις τοπικές κοινωνικές ανάγκες. Εδραίωση ενός άλλου κοινωνικού ήθους στο ΕΣΥ, σε συνεργασία με τις πιο έντιμες και αξιόπιστες δυνάμεις του.

Ο ΣΥΡΙΖΑ εγγυάται τη βιώσιμη χρηματοδότηση του δημόσιου Συστήματος Υγείας με παράλληλη μείωση της επιβάρυνσης των ασθενών ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης, με σταδιακή επαναφορά της δημόσιας δαπάνης Υγείας στα μέσα επίπεδα της Ε.Ε., τη διαφανή χρηματοδότηση των δομών Υγείας, την επανεπένδυση στην πρόληψη και την πρωτοβάθμια δημόσια Υγεία που μακροπρόθεσμα μειώνουν το κόστος περίθαλψης, τη βιώσιμη φαρμακευτική πολιτική προς όφελος των ασθενών, των δημόσιων οικονομικών και της εγχώριας παραγωγής φαρμάκου.

9. Ανθρώπινα δικαιώματα για πρόσφυγες και μετανάστες

Το προσφυγικό-μεταναστευτικό είναι ένα ζήτημα παγκόσμιο, με πολλαπλές διαστάσεις, δύσκολο και πολύπλοκο, το οποίο τα τελευταία 25 χρόνια αντιμετωπίστηκε από τους ισχυρούς της Γης σχεδόν αποκλειστικά με τη συνταγή της καταστολής, των περιορισμών, των διωγμών, ακόμα και των εγκλημάτων σε βάρος των απελπισμένων. Η συνταγή αυτή απέτυχε παταγωδώς. Οι φράχτες, η καταστολή, η FRONTEX, ακόμα και η απειλή του θανάτου, δεν αποτελούν εμπόδιο για όσους αναζητούν την ελπίδα. Το προσφυγικό ρεύμα και οι μεικτές μεταναστευτικές ροές δεν αποτελούν εθνικό αλλά ευρωπαϊκό και διεθνές ζήτημα.

Οι πρωτοφανείς προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές, θέτουν το μεταναστευτικό ζήτημα ως ζήτημα αιχμής τόσο για την ελληνική όσο και για την ευρωπαϊκή πολιτική. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα έρχεται αντιμέτωπη με το φαινόμενο τόσο ως χώρα transit, αλλά και ως χώρα υποδοχής. Ταυτόχρονα, η επικράτηση ακραίων και ξενόφοβων αντιλήψεων στην Ευρώπη οδηγεί σε κλυδωνισμό, αν όχι και ευθεία παραβίαση του διεθνούς δικαίου και της Συνθήκης της Γενεύης, αποδομώντας κεκτημένα δεκαετιών.

Η Ευρώπη οφείλει να επιδιώξει λύσεις βιώσιμες για τις πρωτοφανείς προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές και να απομονώσει τις ακραίες ξενοφοβικές ακροδεξιές απόψεις που επιδιώκουν να ταυτίσουν, ξανά, την ασφάλεια με την καταστολή και τον φόβο. Η στρατιωτικοποίηση του προσφυγικού μέσω του NATO είναι το αποκορύφωμα αυτής της προσέγγισης.

Η ασφαλής διέλευση των ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, η άμεση επανεγκατάστασή τους, αναλογικά, σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, η συνεργασία και η αλληλεγγύη, χωρίς φράχτες, ο σεβασμός της συνθήκης της Γενεύης και η κοινή επιδίωξη, ως στρατηγικού στόχου, του τερματισμού των πολέμων, της φτώχειας και των αυξανόμενων κοινωνικών ανισοτήτων, είναι ο μόνος δρόμος που μπορεί να επιλέξει η Ελλάδα και η Ευρώπη, ενάντια στον σκοταδισμό, τον ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει ένα συνολικό πλαίσιο ρεαλιστικής προσφυγικής και μεταναστευτικής πολιτικής στηριγμένου στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των αξιών της αλληλεγγύης και της ισότητας όλων των ανθρώπων. Ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει συμμαχίες με κινήματα, κοινωνικές και πολιτικές οργανώσεις, προκειμένου να υπάρξει ένας σταθερός, πανευρωπαϊκός μοχλός πίεσης υπέρ της διαφύλαξης της διεθνούς νομιμότητας στην παροχή ασύλου. Χρειάζεται επίσης σχέδιο για την υποδοχή και την ένταξη των προσφύγων και διαρκής συνεργασία και συντονισμός με τις τοπικές κοινωνίες, τους εθελοντές και τις οργανώσεις που δείχνουν έμπρακτη αλληλεγγύη.

Ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπων που ήρθαν τον τελευταίο χρόνο θα μείνει στην Ελλάδα. Χρειάζεται, λοιπόν, ιδιαίτερα σε συνθήκες κρίσης, να αναπτυχθεί πολιτική ένταξης αυτών των ανθρώπων στην ελληνική κοινωνία, δηλαδή, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην εργασία, στην

πολιτική ζωή. Προς αυτή την κατεύθυνση χρειάζεται ευρωπαϊκή συνεργασία από τη μεριά της κυβέρνησης, αλλά και δραστηριοποίηση των πολιτών και των κινημάτων αλληλεγγύης.

10. Για την πολιτική αλληλεγγύης και πρόνοιας

Το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας στην Ελλάδα οικοδομήθηκε εξ αρχής χωρίς σχέδιο, με πελατειακές σχέσεις και διαφθορά. Ιδιαίτερα την περίοδο της κρίσης οι ανάγκες εκτινάχθηκαν ποσοτικά και επεκτάθηκαν σε όλο και περισσότερες κοινωνικές ομάδες. Το ήδη ελλειμματικό κράτος πρόνοιας και οι υπηρεσίες συρρικνώθηκαν σημαντικά.

Η αποδόμηση του κοινωνικού κράτους δεν οφείλεται μόνο στην περιοριστική πολιτική των Μνημονίων. Είναι απότοκο του νεοφιλελεύθερου πλαισίου σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, στην κατεύθυνση του περιορισμού της πρόνοιας στη διαχείριση της ακραίας φτώχειας στο πλαίσιο ενός «διχτύου κοινωνικής προστασίας» που δεν παρεμβαίνει για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των αιτιών της φτώχειας. Σε αυτές τις συνθήκες η δημόσια πολιτική κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης είναι στρατηγικής σημασίας για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και τη δυνατότητα εφαρμογής αριστερής πολιτικής. Η ανάπτυξη ενός συστήματος κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης απαιτείται να έχει δύο σκέλη: Τον άμεσο και (ιδανικά) βραχυπρόθεσμο στόχο για απόκριση στις επείγουσες ανάγκες ώστε να αντιμετωπιστεί η ανθρωπιστική κρίση και τον πιο μακροπρόθεσμο στόχο της αποκατάστασης, αναμόρφωσης και κατοχύρωσης του κράτους πρόνοιας.

Στην πρώτη περίπτωση ζητούμενα είναι η βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, με διαφάνεια, ισοτιμία, δικαιοσύνη, με επινόηση νέων διαδικασιών για την υπέρβαση γραφειοκρατικών εμποδίων, αδρανειών της κρατικής μηχανής (και κινητοποίησης των ενεργών δυνάμεων σε αυτή), εμπλοκή και συμμετοχή όλων των ενεργών κοινωνικών δυνάμεων.

Στη δεύτερη περίπτωση ζητούμενα είναι η σταδιακή επαναθεμελίωση του τομέα της κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα, με βήματα όπως η υλοποίηση ενός ενιαίου δημόσιου συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης που με ισοτιμία, διαφάνεια και κοινωνική δικαιοσύνη θα επιχειρεί να προστατεύσει τους οικονομικά πιο αδύναμους, τους κοινωνικά αποκλεισμένους και γενικά τις ευάλωτες και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Διεκδικούμε τον ανασχεδιασμό και την ενίσχυση των δημόσιων δαπανών για την πρόνοια με βάση τις σημερινές ανάγκες. Παράλληλα με εξορθολογισμό, εξυγίανση και ισχυροποίηση δημόσιων δομών, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και εργαλείων για την απλοποίηση και απογραφειοκρατικοποίηση των διαδικασιών πρόσβασης σε υπηρεσίες και παροχές.

Απαραίτητη η κοινωνική συμμετοχή και ο κοινωνικός έλεγχος: Οριοθέτηση διακριτών ρόλων και διαμόρφωση νέων σχέσεων κεντρικού κράτους, φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κοινωνικών φορέων, πολιτών (χρηστών των υπηρεσιών) στην παροχή της πρόνοιας/κοινωνικής προστασίας σε όλα τα επίπεδα. Έμφαση στην παροχή πρόνοιας στην κοινότητα, την αποϊδρυματοποίηση/αποασυλοποίηση, την ανάδειξη της εθελοντικής αιμοδοσίας και τη δωρεά οργάνων σώματος, την αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και την προσαρμογή του μοντέλου στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της κοινωνίας.

11. Άρση των διακρίσεων φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού

Οι εξουσιαστικές σχέσεις και οι πολυποικίλες διακρίσεις που συνδέονται με τα φύλα και διέπουν όλες τις εκφάνσεις της ιδιωτικής και δημόσιας σφαίρας της ζωής, συνιστούν σημαντικό έλλειμμα δημοκρατίας. Οι έμφυλες διακρίσεις αποτελούν σημαντικό ανασχετικό παράγοντα της κοινωνικής ανάπτυξης και της προσπάθειας για τη χειραφέτηση του ανθρώπου.

Στην Ελλάδα, η πολύπλευρη επίθεση της κρίσης στα κεκτημένα δικαιώματα των γυναικών πολλαπλασιάζει τα εμπόδια ισότιμης ένταξής τους στην αγορά εργασίας, επιβάλλει τη μαζική επιστροφή τους στο σπίτι, ρίχνει στις πλάτες τους το έλλειμμα του κοινωνικού κράτους, τις

αποστερεί επιπλέον από προσωπικό χρόνο και δυνατότητα ενασχόλησης με τα κοινά. Οι γυναίκες υπερ-αντιπροσωπεύονται στο πιο κακοπληρωμένο και ευάλωτο τμήμα της αγοράς εργασίας.

Η βία κατά των γυναικών σε όλες της τις εκφάνσεις έχει λάβει διεθνώς πρωτοφανείς διαστάσεις. Στη χώρα μας το γεγονός, ειδικότερα στο πεδίο της ενδοοικογενειακής βίας, επιτείνει η κρίση. Παράλληλα, δυστυχώς, η Ελλάδα αποτελεί, ως γνωστόν, κόμβο παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Οι γυναίκες που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα, οι άνεργες, οι επισφαλώς εργαζόμενες, οι μετανάστριες έχουν ιδιαίτερη δυσκολία να δημοσιοποιήσουν το πρόβλημά τους.

Χρειάζονται παρεμβάσεις για την άρση των έμφυλων διακρίσεων και την άρση των εμποδίων που συνδέονται με το φύλο στο πεδίο της εργασίας και επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Μέτρα προστασίας της μητρότητας με πρόσβαση όλων των γυναικών σε υψηλού επιπέδου φροντίδα Υγείας που αφορά την εγκυμοσύνη, τον τοκετό, τη λοχεία, αλλά και την ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή. Επαναπροσδιορισμός, ενίσχυση και ανάδειξη του πατρικού ρόλου ως προϋπόθεση της συμφιλίωσης της επαγγελματικής, οικογενειακής και προσωπικής ζωής των εργαζόμενων γυναικών και ανδρών. Καθολική πρόσβαση στις μεθόδους αντισύλληψης και τεχνητής διακοπής κύησης. Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση των υποστηρικτικών δομών για γυναίκες. Σοβαρή αντιμετώπιση εγκλημάτων όπως ο βιασμός και η εμπορία ανθρώπων.

Σεξουαλικός προσανατολισμός, έκφραση, ταυτότητα και χαρακτηριστικά φύλου

Ο αγώνας για τα δικαιώματα και την ισότητα των ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας αποτελεί μέρος του αγώνα για την κοινωνική απελευθέρωση. Διεκδικούμε την άμεση και ακαριαία αντιμετώπιση από την Πολιτεία κάθε πρακτικής διάκρισης από όπου κι αν αυτή προέρχεται, λόγω φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, έκφρασης, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου, καθώς και την απαγόρευση της ρητορικής μίσους, με παράλληλη επιβολή των προβλεπόμενων νομικών κυρώσεων.

Μετά την επέκταση του συμφώνου συμβίωσης, είναι αναγκαία η θέσπιση του πολιτικού γάμου με πλήρη και ίσα δικαιώματα που απορρέουν από αυτόν, η άμεση αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου, καθώς και η νομοθέτηση της νομικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου με μόνο κριτήριο τον αυτοπροσδιορισμό, έτσι ώστε να αντικατοπτρίζεται μια σύγχρονη οπτική, με νέα διευρυμένη αντίληψη της οικογένειας, που αναγνωρίζει την πολυμορφία των οικογενειακών σχέσεων αλλά και την ελεύθερη, απαλλαγμένη από διακρίσεις, ανάπτυξη της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου.

Σε αυτή την κατεύθυνση, η αλλαγή της εκπαιδευτικής πολιτικής και η συστηματική επιμόρφωση όλων των δημόσιων λειτουργών και ιδιαίτερα των εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας, θα οδηγήσουν σε μια ανοιχτή εκπαιδευτική διαδικασία, που με τη σειρά της θα οδηγήσει σε μια κοινωνία απελευθερωμένη από τις στρεβλώσεις του παρελθόντος.

12. Εκπαίδευση με επίκεντρο τον άνθρωπο

Για τον ΣΥΡΙΖΑ η Παιδεία αποτελεί καθολικό ανθρώπινο δικαίωμα και κοινωνικό αγαθό. Είναι υποχρέωση της Πολιτείας, να παρέχει σε όλες και όλους που ζουν στη χώρα, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς, δημόσια δωρεάν και δημοκρατική εκπαίδευση υψηλού επιπέδου καθώς και τη δυνατότητα πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος θεσπίζοντας μέτρα που να συμβάλλουν στην άμβλυση των πολλαπλών κοινωνικών ανισοτήτων.

Η χρόνια υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης, οι νεοφιλελεύθερες επιλογές των κυβερνήσεων της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ, οδήγησαν στη διάβρωση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της εκπαίδευσης στην υποβάθμιση και απαξίωσή της.

Ο ΣΥΡΙΖΑ σήμερα ως κυβέρνηση οργανώνει δημόσιο διάλογο επιδιώκοντας την ευρύτερη δυνατή συναίνεση για την προώθηση της αναγκαίας δημοκρατικής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης,

παίρνοντας παράλληλα όλα εκείνα τα άμεσα μέτρα που βάζουν τέλος σε χρονίζοντα προβλήματα του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει την εκ βάθρων ανασυγκρότηση της ελληνικής εκπαίδευσης με στόχο τη διασφάλιση του καθολικού δικαιώματος στη μόρφωση σε ένα ποιοτικά αναβαθμισμένο, δημοκρατικό, δημόσιο και δωρεάν εκπαιδευτικό σύστημα. Για τον ΣΥΡΙΖΑ κύρια αποστολή του εκπαιδευτικού συστήματος είναι η πνευματική και σωματική καλλιέργεια, η ολόπλευρη μόρφωση και η κριτική σκέψη, η ενίσχυση της δημοκρατικής συνείδησης, η δημιουργία αυτόνομων πολιτών που μπορούν να αναζητήσουν μια δημιουργική εργασία, να κρίνουν την εξουσία και να αγωνιστούν, να διαβουλευτούν, να συνεργαστούν και να σταθούν αλληλέγγυοι, να αγωνιστούν, να δημιουργήσουν πολιτισμό.

Ο ΣΥΡΙΖΑ στηρίζει εκπαιδευτικές διαδικασίες που αποσβαίνουν τις συνέπειες των ταξικών διαφορών, αναιρούν κοινωνικές διακρίσεις και αποκλεισμούς, αντισταθμίζουν κοινωνικά διακριτές εκπαιδευτικές αφετηρίες. Στηρίζει ταυτοχρόνως εκπαιδευτικές διαδικασίες συμπερίληψης και διαφοροποίησης που ενισχύουν τις δυνατότητες μαθητών και σπουδαστών με ειδικές ανάγκες, ενώ παρέχουν ευκαιρίες ουσιαστικής ανάπτυξης της προσωπικότητας και των πρωτοβουλιών όλων των εκπαιδευομένων. Ο ΣΥΡΙΖΑ θεωρεί εξίσου καίρια υποχρέωσή του την προώθηση ενταξιακών πολιτικών και την εξασφάλιση επαρκούς εκπαίδευσης στα παιδιά των προσφύγων που βρίσκονται στη χώρα.

Ο ΣΥΡΙΖΑ θέτει ως άμεσους στόχους του για τις δύο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης:

- Την εξασφάλιση των υλικών και μορφωτικών όρων για:
 - Ενίσχυση των δομών προσχολικής αγωγής ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε όλα τα νήπια να συμμετέχουν σε δίχρονη προσχολική αγωγή και εκπαίδευση.
 - Καθιέρωση ενιαίου τύπου ολοήμερου δημοτικού σχολείου για ολόκληρη τη χώρα, ώστε όλοι/ες οι μαθητές/τριες να έχουν πρόσβαση σε εμπλουτισμένο πρόγραμμα.
 - Θεσμοθέτηση της δωδεκάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης με τη διατήρηση όλων των υφιστάμενων δομών των Λυκείων (Γενικών και Επαγγελματικών) ως μεταβατικό στάδιο μέχρι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη λειτουργία του Ενιαίου Λυκείου Θεωρίας και Πράξης και τη θέσπιση της δημόσιας και δωρεάν μεταλυκειακής Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.
- Τη μείωση των οικογενειακών δαπανών για την απόκτηση των αναγκαίων γνώσεων που είναι χρέος της πολιτείας να παρέχει στο πλαίσιο του δημόσιου σχολείου (ξένες γλώσσες, πληροφορική, άθληση, αισθητική αγωγή και καλλιτεχνική παιδεία, αγωγή υγείας, περιβαλλοντική εκπαίδευση κ.τ.λ.).
- Την ουσιαστική στήριξη και αναβάθμιση του εκπαιδευτικού προσωπικού των σχολείων με προγράμματα επιμόρφωσης στη βάση των πραγματικών αναγκών, αξιοποίηση όλων των μορφών επιμόρφωσης, βελτίωση των συνθηκών εργασίας ενισχύοντας το κλίμα δημοκρατίας στα σχολεία και κάλυψη των κενών σε εκπαιδευτικό προσωπικό κυρίως με μόνιμους διορισμούς και αναπληρωτές πλήρους ωραρίου.

Ειδικότερα για την ιδιωτική εκπαίδευση: Σεβασμός του άρθρου 16 του Συντάγματος στη λειτουργία κάθε ιδιωτικής δομής, κατάργηση του καθεστώτος των ανατιολόγητων απολύσεων στα ιδιωτικά σχολεία και πάταξη της μαύρης εργασίας στα φροντιστήρια.

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Ο ΣΥΡΙΖΑ οραματίζεται μια ουσιαστική μεταρρύθμιση στην Ανώτατη Εκπαίδευση και την Έρευνα. Πάγιος προγραμματικός στόχος του ΣΥΡΙΖΑ ήταν και παραμένει η προώθηση του ενιαίου και δημόσιου χώρου ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας. Απαιτείται ένας ουσιαστικός δημόσιος διάλογος που έχει ήδη ξεκινήσει με όλους τους εμπλεκόμενους, διδάσκοντες, διδασκόμενους,

ερευνητές. Ο διάλογος οφείλει να συνεχιστεί προς την κατεύθυνση δημιουργίας κοινού σύγχρονου πλαισίου εντός του εθνικού σχεδιασμού μιας μακροπρόθεσμης εθνικής πολιτικής για την έρευνα στο πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας. Για την αποφυγή της εμπορευματοποίησης της έρευνας και της γνώσης, ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει τη θέσπιση κανόνων για την κατάργηση των διδάκτρων των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών και για την έρευνα που διεξάγεται στα ΑΕΙ.

Ο ΣΥΡΙΖΑ τοποθετείται υπέρ της διατήρησης του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας, υπέρ του αυτοδιοίκητου των ΑΕΙ, υπέρ της κατάργησης των Συμβουλίων Ιδρύματος, υπέρ της συμμετοχής όλων των συνιστωσών της πανεπιστημιακής κοινότητας τόσο στις διαδικασίες ανάδειξης των αρχών διοίκησης, όσο και στα θεσμικά όργανα των Ιδρυμάτων, υπέρ της διαφάνειας στα οικονομικά και στην εκπαιδευτική διαδικασία και της αξιοκρατίας στην επιλογή των διδασκόντων και λοιπού προσωπικού. Υπέρ της αναδιτύπωσης της έννοιας των ακαδημαϊκών ελευθεριών και της αποκατάστασης του Ασύλου. Υπέρ της άμεσης ανασυγκρότησης της φοιτητικής μέριμνας, με προγράμματα σίτισης και στέγασης και με αποκέντρωση των υπηρεσιών και πόρων στα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ, έτσι ώστε κάθε φοιτητής /τρια να μπορεί να ολοκληρώσει τις σπουδές του/της.

13. Πολιτισμός, τέχνες και δημιουργία

Τα έξι τελευταία χρόνια οι κυβερνήσεις Ν.Δ./ΠΑΣΟΚ είχαν ουσιαστικά εκχωρήσει την ευθύνη σχεδιασμού και υλοποίησης των όποιων πολιτιστικών πολιτικών σε ιδιώτες και στην αγορά, τόσο στο πεδίο του σύγχρονου πολιτισμού όσο και σ' αυτό της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, θεωρώντας πως ο πολιτισμός αποτελεί αυταξία και κοινό αγαθό, στο οποίο όλοι πρέπει να έχουν ισότιμη πρόσβαση, στοχεύει στη χάραξη ενός εναλλακτικού σχεδίου αναγέννησης και ανασυγκρότησης, που θα σπάει τα στερεότυπα, θα δημιουργεί το νέο υπόδειγμα για τον πολιτισμό και θα απελευθερώνει τις πιο παραγωγικές δυνάμεις.

Με καθοριστικό τον ρόλο του κράτους στον σχεδιασμό, τον συντονισμό και τη δημιουργία πολιτιστικών δομών, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τον πλουραλισμό της καλλιτεχνικής έκφρασης και δράσης, μακριά από κάθε λογοκρισία και καταστολή. Είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστεί επιτέλους η χρόνια υποχρηματοδότηση και το έλλειμμα διαφάνειας στη χρήση του δημόσιου χρήματος, και στον τρόπο επιλογής των προσώπων.

Η πολιτιστική ανάπτυξη και ανασυγκρότηση οφείλει να:

1. Υπερασπίζεται τον δημόσιο χαρακτήρα του πολιτιστικού αγαθού
2. Αποτελεί παράγοντα τοπικής, περιφερειακής και εθνικής ανάπτυξης
3. Ισορροπεί τις δράσεις στους τομείς της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής δημιουργίας
4. Συμβάλλει στη δημιουργία μόνιμης και όχι ευκαιριακής απασχόλησης
5. Προάγει την ισότητα των ευκαιριών χωρίς αποκλεισμούς (φυλετικούς, εθνοκαταγωγής, ΑΜΕΑ, ταυτότητας φύλου κ.λπ.)
6. Αναπτύσσει την ιστορική μνήμη, όχι ως εθνική αποκλειστικότητα, αλλά ως τμήμα της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς
7. Αναδεικνύει τη χρήση της έξυπνης τεχνολογίας και στον τομέα του πολιτισμού
8. Δημιουργεί σχέσεις αλληλεπίδρασης με την εκπαίδευση (ιστορική παιδεία – καλλιτεχνική παιδεία)
9. Στηρίζεται σε ολοκληρωμένες προτάσεις διαχείρισης του δομημένου και αδόμητου φυσικού και πολιτιστικού τοπίου.

13.α. Αθλητισμός – κοινωνικό αγαθό.

Ο αθλητισμός, παρά την τεράστια συμβολή του στη διαμόρφωση αλληλέγγυων, αγωνιστικών και συνεργατικών προσωπικοτήτων, στη σωματική και ψυχική υγεία, την κοινωνική του προσφορά μέσα από πρακτικές ενσωμάτωσης κοινωνικών ομάδων, αλλά και τη συνεισφορά του στο Α.Ε.Π. της χώρας, αντιμετωπίστηκε από τις κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ – ΝΔ ως προνομιακό πεδίο πελατειακών σχέσεων, συναλλαγής, διαφθοράς και διασπάθισης εκατομμυρίων Δημοσίου Χρήματος. Αυτό που έχει ανάγκη ο κόσμος του αθλητισμού σήμερα, είναι ο επαναπροσανατολισμός της λειτουργίας του και ο πλήρης μετασχηματισμός των δομών του. Ο κόσμος κατανοεί την αδυναμία επενδύσεων και χρηματοδότησης. Περιμένει όμως από μας τις θεσμικές αλλαγές που απαιτούνται για να λυθούν προβλήματα του παρελθόντος. Τέτοιες είναι:

- Η θέσπιση της απλής αναλογικής ως πάγιο εκλογικό σύστημα σε Σωματεία, Ενώσεις και Ομοσπονδίες. Με την απλή αναλογική και την εκπροσώπηση των φορέων με διαδικασίες ανάδειξης εκπροσώπων «από τα κάτω», θα απελευθερωθούν δυνάμεις, ιδέες και πρόσωπα που ως τώρα έμεναν εγκλωβισμένα και απομονωμένα.

- Η θέσπιση ορίου θητειών στις ηγετικές θέσεις, που θα ανανεώσει το δυναμικό σε κάθε Διοίκηση. Το νέο, θα στηρίξει και τα μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς που απαιτείται να διευρυνθούν.

- Η χρηματοδότηση από τη ΓΓΑ με αντικειμενικά κριτήρια και θεσπισμένους κανόνες, ο έλεγχος της σκοπιμότητας των δαπανών και η αυτοματοποίηση των διαδικασιών θα φέρουν ορθολογική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και μεγιστοποίηση της απόδοσης και του αποτελέσματος.

- Αναγκαία είναι και η εξασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης των πολιτών στην άθληση. Οι δημόσιες αθλητικές εγκαταστάσεις προορίζονται κύρια για τον ερασιτεχνικό αθλητισμό. Οι επαγγελματικές χρήσεις δεν μπορεί να είναι χαριστικές. Αντίθετα, το αντίτιμο πρέπει να είναι τέτοιο που να αναπληρώνει τις ανάγκες της κοινωνίας. Έτσι, μπορούν να δημιουργηθούν και δομές που θα στηρίζουν εκτός από τον σωματειακό αθλητισμό, τόσο τον αθλητισμό των ΑΜεΑ, όσο και την αξιοπρεπή και ασφαλή άθληση όλου του πληθυσμού, ειδικότερα στην εποχή μας όπου ο κόσμος αναζητεί νέες διεξόδους μέσα από εναλλακτικές μορφές άθλησης μέσα και έξω από τον αστικό ιστό.

Το σχολείο, οι ΟΤΑ, η ΓΓΑ έχουν να παίξουν σημαντικό ρόλο στον αθλητισμό και τη φυσική αγωγή, αν συλλειτουργήσουν, με ενιαίο στόχο και σύνδεση διαδικασιών.

Γ. Παραγωγική ανασυγκρότηση, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον

Ο στρατηγικός ορίζοντας του νεοφιλελευθερισμού είναι αδιαμφισβήτητα η «εσωτερική υποτίμηση», η μείωση του εργατικού κόστους και η υπερεκμετάλλευση των κοινών πόρων με στόχο την αναδιάρθρωση της οικονομίας και μεγιστοποίηση της κερδοφορίας του κεφαλαίου. Απέναντι σε αυτή τη στρατηγική ο ΣΥΡΙΖΑ αγωνίζεται με όλες του τις δυνάμεις με σκοπό να καταστεί κοινωνικά κυρίαρχος ένας άλλος προσανατολισμός. Αυτός της ενίσχυσης της εργασίας και των δικαιωμάτων, με στροφή στην καινοτομία και την ποιότητα, με ενίσχυση της κοινωνίας έναντι της αγοράς, με οικολογική διάσταση. Δύο διαφορετικοί προσανατολισμοί συγκρούονται σε μια μάχη η οποία το επόμενο διάστημα θα είναι διαρκής, ανοιχτή και υπό συνεχή διαπραγμάτευση.

Η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ για την παραγωγική ανασυγκρότηση δεν απαντάει μόνο στην ανάγκη για αντιστροφή της πορείας κατάρρευσης της ελληνικής οικονομίας, αλλά και σε διαχρονικά ζητήματα που αφορούν στα αίτια της κρίσης του νεοφιλελεύθερου μοντέλου ανάπτυξης στην Ελλάδα. Για τον ΣΥΡΙΖΑ, η παραγωγική ανασυγκρότηση με κοινωνικό και οικολογικό πρόσημο, δεν θα είναι μια εύκολη και τεχνοκρατική υπόθεση αλλά μια μακρά, κοινωνικοπολιτική διαδικασία τομών και ρήξεων.

Το νέο παραγωγικό – αναπτυξιακό πρότυπο που υποστηρίζει ο ΣΥΡΙΖΑ:

- Αξιοποιεί την επιστημονική γνώση και έρευνα, την εξειδικευμένη τεχνολογία, σε παραγωγικές και οργανωτικές καινοτομίες, και στη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών που είναι ποιοτικά,

διαφοροποιημένα και υψηλής προστιθέμενης αξίας, αντί να επιδιώκει τη συνεχή μείωση του εργατικού κόστους και την ιδιωτικοποίηση δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών.

- Διασφαλίζει και διευρύνει τα δημόσια αγαθά. Προστατεύει και αξιοποιεί με αναπτυξιακά και κοινωνικά κριτήρια τη δημόσια περιουσία.
- Χρησιμοποιεί το θεσμικά ανασυγκροτημένο κράτος ως αρωγό της ανασυγκρότησης, μοχλό ανάπτυξης και εγγυητή της ισονομίας για υγιή επιχειρηματικότητα, αντί να περιορίζει τον ρόλο του στη δημιουργία «ευνοϊκού» επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
- Εδράζεται σε ένα πλουραλιστικό οικονομικό σύστημα που το συναπαρτίζουν ένας αναδιαρθρωμένος δημόσιος τομέας, ένας ιδιωτικός τομέας όπου κυριαρχούν οι σαφείς κανόνες και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και, όπως επιδιώκει ο ΣΥΡΙΖΑ, ένας νέος, εύρωστος τομέας κοινωνικής οικονομίας που επενδύει στις αρχές της αλληλεγγύης και της συνεργατικότητας.
- Προστατεύει το περιβάλλον και διαχειρίζεται τους φυσικούς πόρους ώστε να διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του νέου προτύπου, αντί για την κατασπατάληση των πόρων και τη διαρκή υποβάθμισή της ποιότητας ζωής.
- Στηρίζεται στην αρχή της περιφερειακής σύγκλισης της χώρας με συστηματική προσπάθεια για τη μείωση των μεγάλων αποκλίσεων και ανισορροπιών.

14. Τραπεζικό σύστημα στην υπηρεσία της πραγματικής οικονομίας και της κοινωνίας

Ο δημόσιος έλεγχος του τραπεζικού συστήματος παραμένει προγραμματικός στόχος του κόμματός μας, ώστε να υπηρετούν τον σκοπό της παραγωγικής, κοινωνικής και οικολογικής ανασυγκρότησης. Παρότι σήμερα έχει απολεσθεί η δυνατότητα να αναλάβει το Δημόσιο άμεσα τον έλεγχο των τραπεζών, συνεχίζει να υπάρχει ανάγκη μηχανισμών άμυνας και λήψης κατάλληλων μέτρων. Τέτοια μέτρα είναι:

- Η ανάπτυξη ενός παράλληλου τραπεζικού συστήματος, δημόσιου και συνεταιριστικού, τόσο στη γενική τραπεζική όσο και με τράπεζες ειδικού σκοπού (αναπτυξιακές, στεγαστικές, αγροτικής ανάπτυξης) που θα υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον και την παραγωγική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανασυγκρότηση.
- Η ανάπτυξη εναλλακτικών, μη κερδοσκοπικών αλλά και βιώσιμων, χρηματοδοτικών εργαλείων για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, ιδίως εργαλείων μικροχρηματοδότησης.
- Η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από την τάση συγχωνεύσεων και δημιουργίας μονοπωλίων, ο διευρυνόμενος κοινωνικός έλεγχος της λειτουργίας των τραπεζών από την οργάνωση κινημάτων εργαζομένων, καταθετών και δανειοληπτών.
- Η αποκατάσταση της υγιούς λειτουργίας του τραπεζικού τομέα ως αιμοδότη της οικονομίας, αντιμετωπίζοντας τις αιτίες που προκάλεσαν την τραπεζική κρίση.
- Η διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος μέσα και από τον έλεγχο τήρησης των κανόνων της λειτουργίας τους και στη διασφάλιση της περιουσίας του Δημοσίου στις τράπεζες.
- Ο έλεγχος των διοικήσεων των τραπεζών για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων και στην ενίσχυση της παρουσίας μελών που θα υποδειχθούν από το Δημόσιο στα διοικητικά συμβούλια.
- Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού των τραπεζών με ταυτόχρονη αποκατάσταση της αξιοκρατίας.
- Η εμπέδωση του αισθήματος κοινωνικής δικαιοσύνης και ενός νέου δημοκρατικού και κοινωνικού ήθους, μέσω του ελέγχου όλων των περιπτώσεων κακοδιαχείρισης.
- Η αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων με οικονομικά βιώσιμο και κοινωνικά δίκαιο τρόπο για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά και επιχειρήσεις, με κεντρικό στόχο την προστασία της πρώτης κατοικίας και τη διαφύλαξη των θέσεων εργασίας.

Στόχος είναι η καθιέρωση αυστηρών κανόνων και οδηγιών προς το τραπεζικό σύστημα που θα προβλέπει την εξάλειψη των καταχρηστικών χρεώσεων των τελευταίων 7 ετών της κρίσης, τη μείωση των επιτοκίων όχι μόνο των σημερινών, αλλά αναδρομικά για τα τελευταία 7 χρόνια στα επίπεδα που δανείζονται οι τράπεζες από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με περιθώριο κέρδους που θα καθορίζεται από τον νόμο και θα λαμβάνει υπόψη τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και τη δυνατότητα αποπληρωμής, λαμβάνοντας υπόψη όλη την οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη.

Καθιέρωση οδικού χάρτη αποπληρωμής με ρήτρα επιβίωσης της επιχείρησης, δηλαδή ανάλογα με τον κύκλο εργασιών κάθε χρονιάς θα αναπροσαρμόζονται οι δόσεις αποπληρωμής, αλλά και οι χρεώσεις με σκοπό τη σταδιακή μείωση του υπολοίπου του δανείου που θα συγκλίνει στην αποπληρωμή και όχι στη διαιώνιση.

14.α. Για την προστασία και αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας και των κρατικών συμμετοχών σε επιχειρήσεις

Στηρίζουμε τη συγκέντρωση περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου κάτω από μία ενιαία στέγη, τη διαχείρισή τους ως σύνολο με σκοπό την καλύτερη αξιοποίησή τους, τη μείωση ελλειμμάτων, την αύξηση εσόδων από την αποτελεσματικότερη διαχείρισή τους και τη διαμόρφωση ενιαίας μακροπρόθεσμης στρατηγικής για τη δημόσια περιουσία και ενοποίηση των κατακερματισμένων αρμοδιοτήτων του Δημοσίου.

Υποστηρίζουμε τις αρχές της διαφάνειας, της υπεύθυνης διοίκησης, της διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη των επιχειρήσεων με στόχο να ξεπεραστεί η διαχρονική έλλειψη λογοδοσίας και η εσωστρέφεια που είχαν πολλές ΔΕΚΟ και να ενσωματώνονται οι απόψεις των κοινωνικών και περιβαλλοντικών φορέων στους σχεδιασμούς και στις δράσεις των δημοσίων επιχειρήσεων.

Κατοχυρώνουμε τη δυνατότητα και ανάγκη παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και κοινωνικών αγαθών, χωρίς εμπορευματοποίηση με υψηλό επίπεδο ποιότητας, ασφάλειας και οικονομικής προσιτότητας, την ίση μεταχείριση των χρηστών και την προώθηση της καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών.

Από την αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας, κατοχυρώνουμε εξαιρέσεις για παραλίες, αρχαιολογικούς χώρους και γενικά ακίνητα εκτός εμπορικής συναλλαγής.

15. Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας

Η κοινωνική οικονομία συνιστά έναν από τους κεντρικούς αναπτυξιακούς μοχλούς της παραγωγικής ανασυγκρότησης, αλλά και ένα εναλλακτικό μοντέλο οργάνωσης της παραγωγής: Τα εγχειρήματα κοινωνικής οικονομίας στηρίζονται στη συμμετοχή των εργαζόμενων μελών των συνεταιρισμών σε όλα τα στάδια της παραγωγής, τη δημοκρατική λήψη αποφάσεων και τη δίκαιη κατανομή του οικονομικού αποτελέσματος.

Η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ θέτει ως στόχο να διευρυνθεί δραστικά ο κοινωνικός τομέας της οικονομίας. Επιδιώκουμε τα συνεργατικά εγχειρήματα να μην κινούνται στο περιθώριο, αλλά να βρίσκονται στο επίκεντρο της οικονομίας, με δραστηριότητα σε τομείς και κλάδους, όπως ο αγροτοδιατροφικός, η μεταποίηση, η παραγωγή ενέργειας, ο τουρισμός κ.ά.

Κοινωνικές πρακτικές, όπως η δημοκρατική οργάνωση, η αυτοδιαχείριση, η συνεργατικότητα και αλληλεγγύη που χαρακτηρίζουν την κοινωνική οικονομία να διαχυθούν και σε άλλους τομείς της οικονομίας και ευρύτερα στην κοινωνία.

16. Στήριξη νέων μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Για τον ΣΥΡΙΖΑ, η αξιοποίηση της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας αποτελεί βασικό στοιχείο της πολιτικής του στην προσπάθεια ανάκαμψης της οικονομίας, και ανάδειξης αντιπαραδειγμάτων στην οργάνωση, στη διαδικασία της παραγωγής, στη σχέση με το κράτος, στη χρήση νέων τεχνολογιών, στην ανάπτυξη της καινοτομίας. Ταυτόχρονα, η δημιουργία οικονομιών κλίμακας μέσω της δημιουργίας και προώθησης συνεταιρισμών νέας μορφής θα μπορούσε να τις καταστήσει ευθέως ανταγωνιστικές με μεγαλύτερες επιχειρήσεις.

Παρά τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ στο πλαίσιο της συμφωνίας με τους δανειστές, ιδίως όσον αφορά την απορρύθμιση συγκεκριμένων κλάδων, είναι ανοιχτή η μάχη της ανάδειξης μιας καινοτομικής, εξωστρεφούς, παραγωγικής και περισσότερο συλλογικής μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας με στόχο την ποιοτική διαφοροποίηση και την αξιοποίηση των συγκριτικών ανθρωπίνων και φυσικών πλεονεκτημάτων της ελληνικής οικονομίας.

17. Για ένα αξιόπιστο πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος και χωρικού σχεδιασμού

Ο ΣΥΡΙΖΑ αναγνωρίζει ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει ως αναπόσπαστη, κεντρική διάσταση την οικολογική κρίση, την κλιματική αλλαγή, την υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, τις περιβαλλοντικές καταστροφές, σε πλανητικό και τοπικό επίπεδο. Στην Ελλάδα, ιδιαίτερα, το περιβάλλον και η χωροταξία είχαν υπονομευθεί στην πράξη τις τελευταίες δεκαετίες σταδιακά με ποικίλους τρόπους: λ.χ. με την υλοποίηση έργων υποδομών ερήμην του συνολικού χωρικού σχεδιασμού και των όρων προστασίας του περιβάλλοντος, την ανοχή και ενθάρρυνση της αυθαιρεσίας, με την εσκεμμένη καθυστέρηση καταγραφής των ορίων της ιδιωτικής και δημόσιας περιουσίας. Το συγκεκριμένο νεοφιλελεύθερης έμπνευσης μοντέλο υπονόμησης της προστασίας του περιβάλλοντος εμπεδώθηκε βαθύτερα με τη μνημονιακή νομοθεσία πριν από το 2015.

Η χώρα διαθέτει ένα μοναδικό φυσικό και οικιστικό περιβάλλον, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που οφείλουμε να προστατεύσουμε, ενώ προσδίδει αξία και στο σύνολο της παραγωγικής διαδικασίας και διαφορετικούς παραγωγικούς κλάδους (τουρισμός, τρόφιμα, μεταποίηση, ενέργεια) και διαφορετικές περιοχές της χώρας. Οι τομείς της ανάπτυξης, με επίκεντρο το περιβάλλον, μπορούν να δημιουργήσουν άμεσα και έμμεσα χιλιάδες ποιοτικές θέσεις εργασίας και να στηρίξουν ιδιαίτερα τις τοπικές οικονομίες.

Για να προωθηθεί σήμερα ο αναγκαίος οικολογικός και κοινωνικός μετασχηματισμός της παραγωγής ο ΣΥΡΙΖΑ έχει καταθέσει προτάσεις και διεκδικεί τομείς που αφορούν, κύρια: ένα δημοκρατικό και αποτελεσματικό πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού και χρήσεων γης, την προστασία και αιεφόρο διαχείριση των δασών, των νερών, των αιγιαλών, του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα, την εισαγωγή αρχών της «κυκλικής οικονομίας» στη διαχείριση των αποβλήτων και τη στροφή στους τομείς των πράσινων κατασκευών και δημόσιων υποδομών, την ουσιαστικοποίηση και απλοποίηση των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης και δημόσιου ελέγχου των επενδύσεων.

18. Ριζοσπαστική πολιτική για την έρευνα, την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες

Ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει την εφαρμογή ενός συνεκτικού πλαισίου για την ψηφιακή πολιτική που θα συμβάλει στη διάχυση της γνώσης και της πληροφορίας σε όλη την κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς. Η έρευνα, η καινοτομία και οι νέες τεχνολογίες, μπορούν και πρέπει να στηρίξουν τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη πολλών παραγωγικών κλάδων, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην παραγωγή προϊόντων που είναι ποιοτικά, διαφοροποιημένα, υψηλής προστιθέμενης αξίας και χαμηλού οικολογικού αποτυπώματος.

Μεγάλη παρακαταθήκη εδώ είναι το σημαντικότερο κεφάλαιο που διαθέτει η χώρα: το επιστημονικό δυναμικό και ιδιαίτερα οι νέοι επιστήμονες. Καίριας σημασίας επομένως είναι η πολιτική δυναμικής αξιοποίησής του που θα επιφέρει την αναστροφή του έντονου κλίματος φυγής

στο εξωτερικό που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια και είναι το αποτέλεσμα των πολιτικών λιτότητας που ακολουθήθηκαν.

Στόχος μας είναι ένα αποτελεσματικό σχήμα στήριξης της Οικονομίας της Γνώσης με την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ θεματικών συστάδων επιχειρήσεων με κοινοπραξίες πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων μέσα σε περιβάλλοντα που διέπονται από την επιδίωξη της επιστημονικής ποιότητας, ευνοούν τη δημιουργικότητα με ταυτόχρονη εξασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος και την ανεξαρτησία της έρευνας. Το παραγωγικό μοντέλο της Αριστεράς, προχωρά ένα βήμα παραπέρα: επιδιώκει την ενίσχυση εκείνων των οργανωτικών μοντέλων παραγωγής που κάνουν χρήση υψηλής τεχνολογίας προκειμένου να στηρίξουν την ομότιμη παραγωγή. Γι' αυτό τον λόγο προωθούμε εκείνα τα παραγωγικά μοντέλα που στηρίζουν και στηρίζονται σε διαφορετικές μορφές κοινών αγαθών.

Προτεραιότητες για την ψηφιακή πολιτική και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι κυρίως δράσεις συντονισμού ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και αντίστοιχων δημόσιων φορέων με αρχές: τα κοινά πρότυπα, τη διαλειτουργικότητα ψηφιακών μητρώων, την εισαγωγή ανοιχτών τεχνολογιών και τη δημιουργία μιας κοινής, ασφαλούς και ευέλικτης υποδομής που θα είναι διαθέσιμη σε όλο τον δημόσιο τομέα με στόχο την μείωση της γραφειοκρατίας στη Δημόσια Διοίκηση. Πολιτικές που θα συμβάλουν στην πρόσβαση στην πληροφορία και επαναχρησιμοποίηση πληροφοριών και δεδομένων του ευρύτερου δημόσιου τομέα από ιδιωτικούς φορείς και το κοινό.

19. Αγροτική παραγωγή και κτηνοτροφία με στόχο τη διατροφική επάρκεια

Ο στόχος των πολιτικών του νεοφιλελευθερισμού στην αγροτική πολιτική είναι η διασφάλιση της κερδοφορίας των μεγάλων βιομηχανιών μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, των μεγάλων αλυσίδων λιανικής πώλησης τροφίμων και των εξαγωγικών επιχειρήσεων. Οι πολιτικές αυτές επιτείνουν τους διατροφικούς κινδύνους για τους πολίτες και κινούνται στη λογική της ολοκλήρωσης της ακραίας φιλελευθεροποίησης της αγοράς γεωργικών προϊόντων, του ελέγχου των σπόρων από τις πολυεθνικές, της ανεξέλεγκτης χρήσης στην παραγωγή και την εμπορία τροφίμων των γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών.

Ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει να εδραιωθεί στη χώρα μας ένα νέο παραγωγικό και διατροφικό πρότυπο που θα βασίζεται σε μια μακροπρόθεσμα βιώσιμη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και βιομηχανία τροφίμων και ποτών, που θα καλύπτει τις βασικές διατροφικές εγχώριες ανάγκες και ταυτόχρονα θα επανακαθορίζει το μερίδιο των ελληνικών προϊόντων στον διεθνή καταμερισμό, κυρίως με προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και ισχυρά αναγνωρίσιμης ταυτότητας. Θα βασίζεται στην παραγωγή που σέβεται το περιβάλλον, καθορίζεται συνεργατικά και σχεδιάζεται ώστε να υπηρετεί τις κοινωνικές ανάγκες.

Θεμελιώδη συστατικά της στρατηγικής μας για την πρωτογενή παραγωγή αποτελούν η διασφάλιση της διατροφικής επάρκειας και της πρόσβασης όλων σε τρόφιμα υγιεινά, ασφαλή, υψηλής διατροφικής αξίας, σε προσιτές τιμές και με αναδιανομή του παραγόμενου πλούτου σε όφελος των μικρομεσαίων παραγωγών. Θα καταθέσουμε προτάσεις για ένα πρόγραμμα ανάπτυξης που θα αφορά: την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής προς όφελος των μικρομεσαίων παραγωγών της χώρας μας, την προστασία του εισοδήματος των παραγωγών και τη δίκαιη κατανομή των βαρών, την προστασία του αγροτικού εισοδήματος από την ασυδοσία της αγοράς, της ενίσχυσης της θέσης των αγροτών με υποστήριξη αγορών παραγωγών και τοπικών δικτύων καταναλωτών. Χρειάζεται σειρά αλλαγών που αφορούν τις δημόσιες υπηρεσίες αγροτικής πολιτικής, το πλαίσιο κοινωνικής αξιοποίησης της μη καλλιεργούμενης γης (δημόσιας, ιδιωτικής, εκκλησιαστικής κ.α.) ή ειδικότερα σχέδια για την πολύπλευρη ενίσχυση της διατροφικής επάρκειας της χώρας με αγροτικά, κτηνοτροφικά και αλιευτικά προϊόντα.

20. Ένα νέο ενεργειακό υπόδειγμα με προτεραιότητα στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες

Ο ενεργειακός τομέας είναι στρατηγικού χαρακτήρα για τη χώρα και μπορεί να αποτελέσει κομβικό τομέα παραγωγής, ανάπτυξης και καινοτομίας. Η ενεργειακή πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ στοχεύει στην αδήριτη ανάγκη αντιμετώπισης της ενεργειακής φτώχειας και μείωσης του ενεργειακού κόστους για οικιακούς καταναλωτές, επαγγελματικές και βιομηχανικές δραστηριότητες, σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος, ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την παραγωγική ανασυγκρότηση και τη διαμόρφωση στην κατεύθυνση ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος με κοινωνικό πρόσημο.

Στην κατεύθυνση αυτή προκρίνονται: η σταδιακή απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, η αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και η αύξηση της διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η αξιοποίηση του εγχώριου δυναμικού των ΑΠΕ είναι στρατηγικής σημασίας για τη χώρα μας, συμβάλλει στη διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος, στην ενεργειακή ασφάλεια και στην προστασία του κλίματος. Η δημόσια κατάρτιση ενός προγράμματος επενδύσεων στην εξοικονόμηση ενέργειας θα συντελέσει στη μείωση του ενεργειακού κόστους, στην προστασία του περιβάλλοντος, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, στη δημιουργία χιλιάδων νέων θέσεων εργασίας.

Στη βάση της ιδιαίτερης γεωπολιτικής θέσης της χώρας επιβάλλεται ένα συνεκτικό και μακρόπνοο σχέδιο στρατηγικής για τον ενεργειακό τομέα που θα έχει ως στόχο να αξιοποιηθεί η θέση της χώρας ως βάσης επενδύσεων, τεχνολογικής ανανέωσης του υφιστάμενου παραγωγικού υποδομής και της μέγιστης δυνατής συνεισφοράς στα δημόσια έσοδα. Για τους σκοπούς αυτούς, προκρίνεται η διαμόρφωση ενός πλουραλιστικού στις μορφές του δημόσιου τομέα παραγωγής ενέργειας με πυρήνα τη ΔΕΗ και παράλληλα ύπαρξη βιώσιμων εταιρικών σχημάτων, ιδιαίτερα με συνεργατική συγκρότηση και συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης. Χρειάζεται έλεγχος της αγοράς φυσικού αερίου και μεσοπρόθεσμη αντικατάσταση με οικονομοτεχνικά κριτήρια των παλαιών ρυπογόνων λιγνιτικών μονάδων με σύγχρονες πολύ καλύτερου βαθμού απόδοσης και αντιρρυπαντικής τεχνολογίας.

21. Ένα σύγχρονο μοντέλο για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και μεταποίησης στη χώρα

Η μνημονιακή πενταετία παρόξυνε τα ιστορικά βιομηχανικής αποδόμησης και απαξίωσης του παραγωγικού δυναμικού της χώρας με αποτέλεσμα τη μείωση του ήδη μικρού ποσοστού της βιομηχανίας και μεταποίησης στο ΑΕΠ και την απασχόληση. Κύριος στόχος της βιομηχανικής πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ είναι η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής της μεταποίησης στο ΑΕΠ της χώρας με θετική συνέπεια τη δημιουργία νέων ποιοτικών θέσεων εργασίας στη μεταποίηση. Η αξιοποίηση του δημιουργικού και παραγωγικού δυναμικού της ελληνικής κοινωνίας μπορεί να εγγραφεί σε μια συνεκτική πολιτική ενδογενούς ανάπτυξης, στη βάση των παραδοσιακών και νέων τοπικών εργασιακών εξειδικεύσεων, τεχνολογικών γνώσεων και εμπειρικών ικανοτήτων, ξεκινώντας από την κλίμακα του τοπικού.

Κύρια επιδίωξη είναι η ανάπτυξη παραγωγικών συμπλεγμάτων που δεν συγκροτούνται σε στενή κλαδική βάση, αλλά περιλαμβάνουν δραστηριότητες σε διαφορετικούς τομείς και κλάδους. Τα παραγωγικά συμπλέγματα επιτρέπουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των δυνατοτήτων του πρωτογενούς, του δευτερογενούς τομέα, καθώς και των σχετικών υπηρεσιών, μέσα από τη συγκρότηση ανθεκτικών αλυσίδων προστιθέμενης αξίας.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις, λόγω του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού τους που είναι το μικρό τους μέγεθος, μπορούν να εκμεταλλευτούν τις ρωγμές και αδυναμίες του διεθνούς μοντέλου παραγωγής φθηνού μαζικού προϊόντος και να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογικές δυνατότητες και το πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό τους για την παραγωγή προϊόντων με μεγάλη εγχώρια προστιθέμενη αξία, διεθνώς εμπορεύσιμων, ενσωματώνοντας τα ποιοτικά τοπικά συγκριτικά μας πλεονεκτήματα.

22. Κατασκευές, υποδομές και μεταφορές για το δημόσιο συμφέρον

Η κατάρρευση του κλάδου των κατασκευών μέσα στην κρίση υπήρξε σχεδόν ολοσχερής εξαιτίας, μεταξύ άλλων, της εκτεταμένης ιδιωτικοποίησης των δημόσιων υποδομών κατά τις προηγούμενες δεκαετίες με αποτέλεσμα να επικρατήσει η λογική του γρήγορου κέρδους, της έλλειψης αξιοπιστίας, μακρόπνοου χωρικού σχεδιασμού και την ύπαρξη πανίσχυρων κυκλωμάτων διαπλοκής και διαφθοράς που νέμονταν τους δημόσιους πόρους για έργα υποδομής.

Οι επιλογές διαχρονικά των προηγούμενων κυβερνήσεων στον τομέα των μεταφορών περιγράφονται ως αντιαναπτυξιακές, αντικοινωνικές και αντιπεριβαλλοντικές. Από το σύνολο των μεταφορικών δικτύων η νεοφιλελεύθερη αντίληψη και η πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων επικέντρωναν τις επενδύσεις σχεδόν αποκλειστικά στα μεγάλα οδικά έργα, που προβάλλονται σαν ο μοναδικός αναπτυξιακός μοχλός, με μοναδικό γνώμονα την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων συμφερόντων.

Η προσιτή και ποιοτική μετακίνηση είναι δικαίωμα όλων και οι μεταφορικές υποδομές αποτελούν σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και ποιότητας ζωής. Για τον ΣΥΡΙΖΑ η επέκταση του συστήματος μεταφορών επικεντρώνεται στην προώθηση συνδυασμένων μεταφορών. Το σιδηροδρομικό δίκτυο αποτελεί τον κορμό πάνω στον οποίο θα αναπτυχθούν οι συνδυασμένες μεταφορές. Διεκδικούμε ένα δημόσιο σύστημα αστικών μετακινήσεων που διασφαλίζουν προσβασιμότητα, κινητικότητα και συνθήκες οδικής ασφάλειας σε περισσότερους πολίτες και αναβαθμίζουν τις πόλεις. Στον χώρο της θαλάσσιων μεταφορών διεκδικούμε τον επανασχεδιασμό ακτοπλοϊκού συστήματος για την πληρέστερη κάλυψη των κοινωνικών και οικονομικών αναγκών της νησιωτικής επικράτειας.

23. Βιώσιμος τουρισμός προς όφελος των τοπικών κοινωνιών και της οικονομίας

Οι επιπτώσεις της κρίσης στον τουρισμό επέφεραν μια βίαιη εσωτερική υποτίμηση της εργασίας σε όλη την αλυσίδα της τουριστικής παραγωγής και μια ανάλογη βίαιη αλλαγή, του μέχρι σήμερα προτύπου του ελληνικού τουρισμού. Στόχος της Αριστεράς είναι η αναστροφή των επιπτώσεων αυτών, ώστε να αρθεί η ισοπέδωση του τουριστικού μας προϊόντος και να αποφέρει ουσιαστικά κέρδη στην ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Με τη στήριξη του τουρισμού επιδιώκεται η μεγιστοποίηση της συμβολής του ως αναπόσπαστο τμήμα της συνολικής ανάπτυξης της οικονομίας, συνδεδεμένη με τους άλλους τομείς της οικονομίας, παραγωγή, μεταποίηση και υπηρεσίες. Για να διασφαλιστεί η ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού με κοινωνική ανταποδοτικότητα η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ θα προωθήσει τη σύνδεση της τουριστικής κατανάλωσης με την εγχώρια παραγωγή σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο – ιδιαίτερα μέσα από νέους φορείς μικρομεσαίας και συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας. Η ενίσχυση του πυρήνα της ποιότητας του ελληνικού τουρισμού, περνάει από την αντιστροφή των διαδικασιών τυποποίησης και ομογενοποίησης που παρατηρείται στη διαμόρφωση του διεθνούς τουριστικού προϊόντος.

Δ. Για την εξωτερική και ευρωπαϊκή πολιτική και άμυνα της χώρας

Σε μια παραγμένη γεωπολιτικά εποχή και περιοχή, ο ΣΥΡΙΖΑ θεωρεί ότι η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν πρέπει να εναρμονίζεται με τα κελεύσματα και τις επιθυμίες των ΗΠΑ και των ισχυρότερων κρατών-μελών της Ε.Ε., αλλά να αξιοποιεί την ιστορική και γεωπολιτική θέση της χώρας μας με τρόπο που αντιστοιχεί στις μεγάλες ανακατατάξεις της εποχής μας.

24. Πολυδιάστατη και φιλειρηνική εξωτερική πολιτική, διεκδικητική εντός Ε.Ε.

Ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει να ενισχύσει τη «διπλωματία των λαών», καθώς ιδιαίτερη σημασία για τη δράση του κόμματος έχει η υπεράσπιση της ειρήνης, προπάντων στην ευρύτερη περιοχή μας που χαρακτηρίζεται από αστάθεια. Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι αντίθετος με στρατιωτικές επεμβάσεις, ακόμα και

όταν βαφτίζονται «ειρηνευτικές» ή «ανθρωπιστικές» με κατάχρηση του ονόματος του ΟΗΕ. Οποσδήποτε είναι αντίθετος με τη συμμετοχή της Ελλάδας σε επιθετικές στρατιωτικές ενέργειες. Ο ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζει σταθερά την ανάγκη νέων διεθνών δομών ασφάλειας και συνεργασίας που θα βασίζονται στη μείωση των εξοπλισμών και στη συνεννόηση, αντί της στρατιωτικοποίησης των διεθνών σχέσεων που επικρατεί σήμερα.

Μέση Ανατολή: Κλειδί για την ειρήνη στη Μέση Ανατολή είναι η επίλυση του Παλαιστινιακού στη βάση των αποφάσεων του ΟΗΕ, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την ειρηνική συμβίωση Ισραήλ και Αράβων. Η σταθερή αλληλέγγυα στάση μας απέναντι στον λαό της Παλαιστίνης και τους αγώνες του δεν εμποδίζεται ούτε αναιρείται από την ανάπτυξη των διμερών σχέσεων Ελλάδας – Ισραήλ στη βάση του αμοιβαίου οφέλους και μακριά από εμπλοκή σε κάθε είδους πολεμικά σενάρια.

Για τη συριακή κρίση, ο ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζει την ανάγκη συμβολής όλων των εμπλεκόμενων παγκόσμιων και περιφερειακών δυνάμεων και εθνοτικών ομάδων σε ένα σχέδιο ειρήνευσης, ταυτόχρονα και απομόνωσης και ήττας του Ισλαμικού Κράτους.

Ο ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζει την προσπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης να αναπτύξει τις ελληνοϊρανικές σχέσεις σε όλα τα πεδία. Παράλληλα ο ΣΥΡΙΖΑ είναι αλληλέγγυος με την ιρανική Αριστερά και τις άλλες προοδευτικές δυνάμεις της χώρας που αγωνίζονται για τον εκδημοκρατισμό της πατρίδας τους.

Ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει τη διεκδίκηση από την ελληνική κυβέρνηση ενός ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για την ειρήνη στη Μ. Ανατολή και τη Μεσόγειο.

Ελληνοτουρκικές σχέσεις: Ο ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζει την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, με προϋπόθεση την πλήρη συμμόρφωση της τελευταίας με το Διεθνές Δίκαιο, τον σεβασμό των αρχών της αρχής καλής γειτονίας, τη διαφύλαξη των δημοκρατικών δικαιωμάτων, καθώς και την τήρηση των διεθνών και ευρωπαϊκών της υποχρεώσεων όσον αφορά τα μειονοτικά και θρησκευτικά δικαιώματα όλων των Τούρκων πολιτών. Σε αυτό το πλαίσιο συνεργάζεται με την τουρκική Αριστερά και τα κινήματα στη γειτονική χώρα και υποστηρίζει το αίτημά τους για τερματισμό των συγκρούσεων και της καταπίεσης των Κούρδων της Τουρκίας. Οι ελληνοτουρκικές διαφορές (οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και ελληνικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης) δεν μπορούν να λυθούν παρά μόνο με βάση το Διεθνές Δίκαιο.

Κυπριακό: Για τον ΣΥΡΙΖΑ, η επίλυση του Κυπριακού στη βάση των αποφάσεων του ΟΗΕ, βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων της εξωτερικής και διεθνούς πολιτικής της Ελλάδας. Η δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού με σεβασμό των δικαιωμάτων της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας θα αποτελέσει τομή για την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο και θα συμβάλει στην εμπέδωση της ειρήνης στην περιοχή. Ο ΣΥΡΙΖΑ παραμένει προσηλωμένος στις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού που θα σημάνει την απόσυρση των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων και θα οδηγήσει στην επανένωση της Κύπρου υπό τη μορφή μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας με μία κυριαρχία, μία ιθαγένεια και μία διεθνή προσωπικότητα. Η λύση που θα συμφωνηθεί πρέπει να συνάδει με την ιδιότητα της Κύπρου ως κράτος-μέλος της Ε.Ε. και να ανοίξει τον δρόμο για την απαλλαγή του κυπριακού λαού, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, από την παρουσία ξένων στρατευμάτων, βάσεων, καθώς και από το παρωχημένο σύστημα των διεθνών εγγυήσεων.

Βαλκάνια: Η συνεργασία των κρατών της Βαλκανικής είναι ζωτικής σημασίας για την ειρήνη στην περιοχή και για την αποφυγή της αναζωπύρωσης διενέξεων. Η στενότερη συνεργασία των βαλκανικών κρατών πρέπει να περιλαμβάνει τον απόλυτο σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, εθνοτικών ή θρησκευτικών, και την παραίτηση από αλυτρωτικές διεκδικήσεις. Η βαλκανική συνεργασία μπορεί και πρέπει να επεκταθεί, εκτός από τις εμπορικές και πολιτιστικές ανταλλαγές, σε ζητήματα ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος. Σταθερό μέλημα του ΣΥΡΙΖΑ είναι η συνεργασία των κομμάτων και οργανώσεων της Αριστεράς στα Βαλκάνια και η

βοήθεια που μπορεί να παρέχει το κόμμα μας στα αδελφά κόμματα των βαλκανικών κρατών στο πλαίσιο του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς.

Υποστηρίζουμε την ένταξη των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποक्रούοντας τη μόνιμη επιδίωξη της ηγεσίας της Ε.Ε. να εξαναγκαστούν αυτά τα κράτη σε νεοφιλελεύθερες προσαρμογές, ιδιωτικοποιήσεις και περικοπές των κοινωνικών δαπανών.

Κόσμος: Ενεργητική παρουσία της Ελλάδας στις διεθνείς προσπάθειες για την αντιμετώπιση μεγάλων προβλημάτων της ανθρωπότητας, όπως η πυρηνική απειλή και η κλιματική αλλαγή.

25. Ένας νέος ρόλος της Ελλάδας στην Ευρώπη

Τα τελευταία χρόνια, η κρίση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης παροξύνθηκε. Η οικονομική κρίση, η κρίση χρέους, η ουκρανική κρίση και το προσφυγικό, μαζί με τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή, επιδρούν διαλυτικά. Η πολιτική της ηγεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτά τα πεδία καθιστά την Ευρώπη των 28 μέρος του προβλήματος.

Σε αυτό το σκηνικό της κρίσης, ο ΣΥΡΙΖΑ επαναλαμβάνει τη θέση του ότι, στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης η Αριστερά δεν μπορεί παρά να αντιπολιτεύεται την κυρίαρχη πολιτική και να προτείνει στους ευρωπαϊκούς λαούς διαφορετικούς δρόμους. Ωστόσο, ο σημερινός συσχετισμός, παρότι ευνοϊκότερος σε σύγκριση με την κατάσταση στην αρχή της κρίσης, δικαιολογεί κάθε ανησυχία για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης. Η Αριστερά δεν επιδιώκει τη διάλυση της Ένωσης, το αντίθετο μάλιστα. Είναι, ωστόσο, υποχρέωση της Αριστεράς, όλων των προοδευτικών δυνάμεων στην Ευρώπη, να προετοιμάζονται, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για κάθε ενδεχόμενο που μπορεί να προέλθει από την πολιτική της σημερινής ηγεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κοινωνικών δυνάμεων που αυτή εκπροσωπεί.

Η θέση του ΣΥΡΙΖΑ για μια Ευρώπη της δημοκρατίας, της ειρήνης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της οικολογίας παραμένει επίκαιρη και ενισχύεται με την ενδυνάμωση της Αριστεράς. Ο ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζει τη στάση αρχών που τηρεί η ελληνική κυβέρνηση στα κρίσιμα ζητήματα της ευρωπαϊκής πολιτικής. Ωστόσο, η δραστηριότητα του κόμματος σε αυτό το πεδίο είναι ανάγκη να ανασχεδιαστεί. Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι σήμερα ηγετική πολιτική δύναμη στην Ελλάδα και το ισχυρότερο κόμμα της ευρωπαϊκής Αριστεράς. Έχει λοιπόν αυξημένες ευθύνες.

Η ευρωπαϊκή πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ θα κινηθεί στους εξής άξονες: Ενίσχυση του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς ενάντια στις ακροδεξιές δυνάμεις που αναπτύσσονται, κίνημα ειρήνης στην Ευρώπη ώστε να μπει φραγμός στη στρατιωτικοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίσταση στην επικύρωση του Διατλαντικού Συμφώνου Εμπορίου και Επενδύσεων που απειλεί τη δημοκρατία, την υγεία των πολιτών και τις οικονομίες των πιο αδύναμων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στηρίζουμε προσπάθειες εκδημοκρατισμού της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης, σε αντίθεση με τις επιδιώξεις της σημερινής ηγεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ενίσχυση της πολιτικής ενότητας με αντιδημοκρατικές μεθόδους ελέγχου των κρατών-μελών, με παράκαμψη ή και κηδεμονία των εκλεγμένων οργάνων της λαϊκής κυριαρχίας.

Η σταθερή μας θέση για υπαγωγή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σε δημοκρατικό έλεγχο, της ενίσχυσης του ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου απέναντι στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αλλά και η ενδυνάμωση του ρόλου των εθνικών κοινοβουλίων στον έλεγχο των αποφάσεων των ευρωπαϊκών οργάνων, έχει σήμερα πολύ μεγαλύτερη απήχηση.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, διατηρώντας τη φυσιογνωμία του ως κόμματος της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, θα επιδιώξει ευρείες πολιτικές συνεργασίες και τη συγκρότηση κοινωνικών συμμαχιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να αναπτυχθεί μέτωπο κατά της καταστροφικής πολιτικής που ασκείται σήμερα και κατά της Ακροδεξιάς.

Ο ΣΥΡΙΖΑ εργάζεται για ένα ευρωπαϊκό σύστημα ειρήνης και ασφάλειας, αποκρούοντας την αναβίωση κλίματος ψυχρού πολέμου και νέων διαιρέσεων στην ήπειρό μας.

25.α. Για τον Ελληνισμό της Διασποράς

Ο Ελληνισμός της Διασποράς, με την πολυμορφία και τις αντιφάσεις του, έχει μεγάλες δυνατότητες να αναδείξει σε διεθνές επίπεδο τις προσπάθειες, τις αγωνίες και τους αγώνες του ελληνικού λαού, να προβάλλει τις αξίες και τον πολιτισμό του.

Εργαζόμαστε, με βάση μια σύγχρονη και συγκροτημένη στρατηγική στην κατεύθυνση διατήρησης και ανάπτυξης των δεσμών της ελληνικής πολιτείας με τις κοινότητες των Ελλήνων της Διασποράς, την οικοδόμηση μιας αμφίδρομης σχέσης με την Ελλάδα, με στόχο αφενός την αντιμετώπιση χρόνιων προβλημάτων και εκκρεμοτήτων (εκπαίδευση, αλληλεπικαλύψεις υπηρεσιών και αρμόδιων φορέων, συνταξιοδοτικά-φορολογικά δικαιώματα), αφετέρου τη δυναμικότερη συμβολή των ελληνικών κοινοτήτων στην παραγωγική ανασυγκρότηση και την αναπτυξιακή πορεία της χώρας (τουριστική προβολή, πολιτιστική διπλωματία, προσέλκυση επενδύσεων και τόνωση των εξαγωγών) κ.λπ.

Στο πλάι του ήδη υπάρχοντος Ελληνισμού της Διασποράς, ήρθε να προστεθεί τα τελευταία χρόνια της κρίσης ένα νέο κύμα μεταναστών/τριών, το οποίο στη μεγάλη πλειοψηφία του αποτελείται από Έλληνες και Ελληνίδες παραγωγικών ηλικιών με υψηλή επιστημονική κατάρτιση. Στόχος μας είναι η συμβολή τους με καινοτόμες ιδέες και τεχνογνωσία στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, ενώ μακροπρόθεσμη επιδίωξή μας είναι αυτό το δυναμικό να έχει την ευκαιρία να επιστρέψει, αν το επιθυμεί, στην Ελλάδα, μέσα από τη δημιουργία καλύτερων συνθηκών ζωής και εργασίας που θα φέρει η σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας και της αγοράς εργασίας στη χώρα μας.

26. Δημοκρατική ανασυγκρότηση των Ενόπλων Δυνάμεων

Η υπεράσπιση της ειρήνης, η φιλειρηνική εξωτερική πολιτική και η δημοκρατία στις Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούν οργανικά κομμάτι του πολιτικού σχεδίου του ΣΥΡΙΖΑ. Διεκδικούμε και προτείνουμε ένα σύγχρονο σύστημα δημοκρατικού ελέγχου των Ενόπλων Δυνάμεων με αυξημένες αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου με μια νέα στρατηγική σχεδιασμού της άμυνας και ανάπτυξης της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας που αποτελεί προϋπόθεση για την επιχειρησιακή αυτονομία του Στρατού: Νέα στρατηγική προμηθειών αμυντικού υλικού, αξιοκρατική πολιτική αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού των Ε.Δ., αναβάθμιση της θητείας με παράλληλη προώθηση της εναλλακτικής κοινωνικής υπηρεσίας σε κοινωνικούς φορείς, αναπροσανατολισμός των στρατιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και σχολών, βελτίωση των συνθηκών ζωής και υπηρεσίας του προσωπικού και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ

1. Σελίδα 21: ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

Ωστόσο, ο αρνητικός συσχετισμός δύναμης εντός της Ε.Ε., οι συνεχείς εκβιασμοί, η ξενοφοβική - ακροδεξιά πρακτική χωρών της κεντρικής Ευρώπης -ακόμα και σοσιαλδημοκρατικών κυβερνήσεων, όπως της Αυστρίας και της Σλοβακίας-, αλλά και της βαλκανικής χερσονήσου, που έκλειναν η μία μετά την άλλη τα σύνορά τους, δημιούργησαν ένα ασφυκτικό πλαίσιο και οδήγησαν εντέλει στη συμφωνία ΕΕ - Τουρκίας, που αμφισβητεί στην πράξη τη συνθήκη της Γενεύης και τα κεκτημένα δικαιώματα των προσφύγων και μεταναστών. Ενώ σωστά η χώρα μας ανέδειξε το αίτημα για κοινή ευρωπαϊκή αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης στο πλαίσιο της ισοτιμίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η συμφωνία με την τουρκική κυβέρνηση, μετά τους φράχτες, τα τείχη και το κλείσιμο του βαλκανικού διαδρόμου, οδήγησε στην ακούσια παραμονή στη χώρα μας 58.000 προσφύγων και μεταναστών. Χρέος της χώρας μας είναι να συνεχίσει την ίδια πολιτική της συνευθύνης των κρατών μελών της ΕΕ και κάτω από πιο δύσκολες συνθήκες την πολιτική της συνύπαρξης και της δημιουργικής ένταξης των προσφύγων και των παιδιών τους. Ο σεβασμός της συνθήκης της Γενεύης και της διεθνούς νομιμότητας αποτελεί καθήκον μας και μέσο αντίστασης απέναντι στις οποιεσδήποτε πιέσεις. Πολιτική αποτροπής, επαναπροωθήσεις, μη τήρηση των διαδικασιών για το άσυλο ή αλλαγή του πλαισίου του προς το δυσμενέστερο, αποτελεί προσχώρηση σε έναν ρεαλισμό που καμία νομιμότητα δεν μπορεί να τον δικαιώσει. Η διεκδίκηση ασφαλούς διόδου για τους πρόσφυγες αποτελεί μονόδρομο για ένα κόμμα της αριστεράς. Η δυσκολία διαχείρισης της προσφυγικής

κρίσης δεν θα δικαιώσει την υποχώρησή μας από τη διεθνή νομιμότητα.

Και παρόλο που πάγια είναι η θέση μας για καλή γειτονία με την Τουρκία -και εργαζόμαστε γι' αυτό-, η Τουρκία δυστυχώς απέχει από το να χαρακτηριστεί πολιτικά και με διεθνή κριτήρια «ασφαλής τρίτη χώρα».

Χρήστος Καραγιαννίδης, Κατερίνα Κνήτου, Λένα Κουγέα, Κατερίνα Νοτοπούλου, Γιώργος Πάλλης, Ελένη Σταματάκη, Αφροδίτη Σταμπουλή, Νίκος Τσιγώνιας, Τασία Χριστοδουλοπούλου

2. ΣΕΛΪΔΑ 24: ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΡΕΥΜΑΤΩΝ

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα υπήρξε βαθύ σχίσμα στις τάξεις της με αφορμή την προσχώρηση μεγάλου τμήματος της στην πλευρά του πολέμου κατά τον Α παγκόσμιο πόλεμο. Τα δύο ρεύματα που προέκυψαν, το σοσιαλδημοκρατικό και το κομμουνιστικό, με το δεύτερο να κυριαρχείται στην πορεία από το σταλινικό μοντέλο, απέτυχαν να κάνουν πράξη...

Πάνος Λάμπρου